

Maironis

MAIRONIS

Rinktiniai raštai

DU TOMAI

VALSTYBINĖ GROŽINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
VILNIUS * 1956

MAIRONIS

Rinktiniai raštai

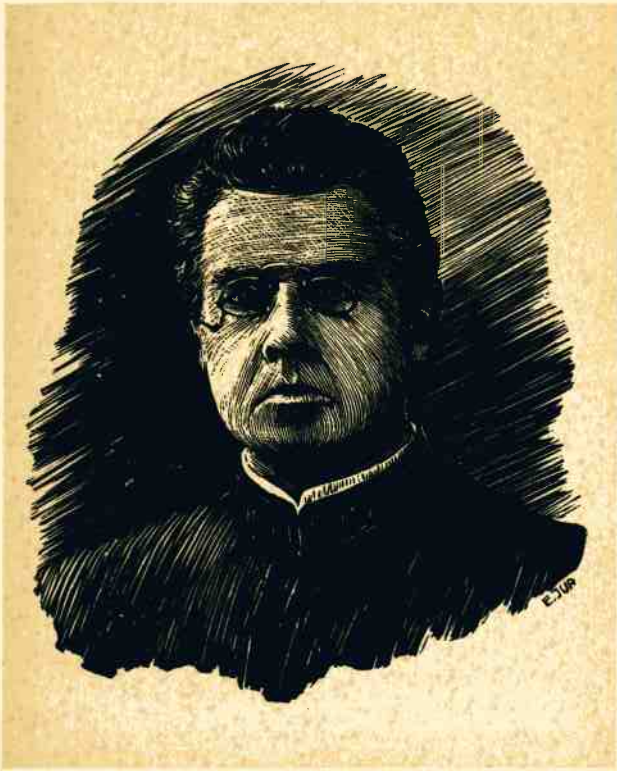
PIRMAS TOMAS

VALSTYBINĖ GROŽINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
VILNIUS * 1956

REDAKCINĖ KOMISIJA:
L. GINEITIS, A. JONYNAS,
E. MATUZEVIČIUS

Maisson

MAIRONIO POEZIJA

Geriausi Maironio poezijos kūriniai tvirtai įėjo į lietuvių tautos kultūrinį lobyną. Meniškais vaizdais, stipria emociine jėga, klasikiniu paprastumu ir aiškumu Maironis šiuose savo poezijos kūrinuose žadino tėvynės mėlę, apdainavo gimtojo krašto gamtos grožį. Plačiai žinomi ir Maironio asmeninės tematikos kūriniai, kupini gilaus išgyvenimo ir nuoširdaus lyrizmo.

Ne viskas Maironio kūryboje mums priimtina idėjiniu ir vertinga meniniu atžvilgiu. Susijęs su lietuviškąja buržuazija, aukštas katalikų dvasininkas, Maironis savo ideologija buvo priešiškas Lietuvos liaudies kovai su socialine priespauda, proletariato judėjimui, socializmo idėjoms. Reakcinės pažiūros daugeliu atvejų neleido Maironiui suvokti gyvenimo tiesos, stebėjo jo didžiulį poetinį talentą. Tačiau, nepaisant aštrių idėjinių Maironio prieštaravimų, geriausiuose jo kūrinuose ryškiai atsispindėjo Lietuvos liaudies išsivadavimo iš carizmo priespaudos lūkesčiai ir siekimai, jos bendri visiems žmonėms jausmai ir išgyvenimai. Tuo Maironis vertingas šiandien, tarybinei visuomenei.

1

Jonas Mačiulis, pasirašinęs Maironio slapyvardžiu, gimė 1862 m. lapkričio 2 d. Žemaičiuose, buv.

Raseinių apskrityje, Siluvos valsčiuje (dabar Tytuvėnų raj.), laisvų nuo baudžiatvės, vadinamų „karališkųjų“, valstiečių šeimoje. Jo tėvas, nors beraštis, bet apsukrus turtėjančių kaimo sluoksnių atstovas, nebesitenkindamas vidutiniu savo ūkiu, buvo išsinuomojęs gretimą Pasandravio dvarą, kuriame Jonas ir gimė. Namų aplinkoje buvo vartojama lietuvių kalba, nors tėvai, bendraudami su dvarininkais, suprato ir lenkiškai.

Namie gavęs pradinių mokslo žinių ir pramokęs lenkų kalbos, Jonas Mačiulis, dokumentuose „subajorintai“ vadinamas Maciulevičium, įstojo į Kauno gimnaziją (1873). Būdamas šeštoje klasėje, pajuto poeto talentą. Pirmuosius eilėraščius rašė lenkų kalba; tie bandymai nėra išlikę.

Gimnazijoje Jonas Mačiulis susipažino su lenkų poetų — A. Mickevičiaus, J. Kraševskio, J. Slovackio — kūryba, kuri jam tuo metu darė įtakos: romantinė šios kūrybos nuotaika, praeities tematikos pamėgimas rado platų atgarsį Maironio poezijoje.

Baigęs gimnaziją (1883), Maironis išvyko į Kijevo universitetą literatūros studijuoti. „Literatūra,— sakė jis,— ypač savoji, nuo jauniausių studentavimo dienų mane ypatingai traukė prie savęs.“ Maironiui Kijeve atsivėrė neišsemiami A. Puškino, M. Lermontovo ir kitų didžiųjų rusų poetų, o taip pat įžymiojo ukrainiečių poeto T. Ševčenkos kūrybos lobiai; jų įtaka pastebima Maironio poezijos tematikoje bei eilėdaroje. Kijeve Mačiulis išbuvo vienerius metus.

Susitaikęs su tėvų norais, artimo savo bičiulio (A. Vytarto, vėliau redagavusio klerikalinį „Šviesos“

laikraštį) paveiktas, Maironis toliau mokėsi Kauno dvasinėje seminarijoje (1884—1888), kuri skiepijo jam reakcinę klerikalinę ideologiją, varžė jo besiskleidžiantį poetinį talentą. Lietuvių kalbą ir literatūrą seminarijoje dėstė A. Baranauskas, tuo metu jau tapęs Žemaičių pavyskupiū. Maironį teigiamai, skatinančiai veikė A. Baranausko jaunystės poetinė kūryba, jo pagarsėjusi poema „Anykščių šilelis“, tačiau vėlesnės A. Baranausko reakcinės pažiūros darė žalingą įtaką poeto idėjiniam formavimuisi. Maironis dedikavo A. Baranauskui savo pirmąją, nespausdintą, „Lietuvos“ poemą. Kalbos žinių Maironis nemaža sėmėsi ir iš žinomojo kalbininko K. Jauniaus, dirbusio tuo metu seminarijoje.

Maironis veikiai tapo vienu aktyviausių buržuazinio nacionalinio judėjimo dalyvių. Jis metė rašęs lenkiškai. Laikraštyje „Novoje vremia“ pasirodė jo straipsnis lietuvių kalbos teisių gynimo klausimu (1884).

Maironį poetą pirmą kartą sutinkame „Aušros“ laikraštyje. „Aušra“ (1883—1886) iš esmės gynė liberaliosios buržuazijos idėjines pozicijas, buržuazijos, kuri stengėsi Lietuvos liaudies išsivadavimo kovą panaudoti savo klasiniams interesams. 1885 m. „Aušroje“ buvo išspausdintas pirmasis Maironio, pasirašiusio Zvalionio slapyvardžiu, eilėraštis „Lietuvos vargas“, kuriame nuskambėjo idealizuojamos feodalinės Lietuvos senovės ilgesys — motyvas, būdingas to meto buržuazinių veikėjų, pasivadinusių „tėvynės mylėtojais“, ideologijai ir Maironio kūrybai. (Vėliau šį eilėraščių poetas pavadino „Giria ir lietuvis“, paskui „Miš-

kas ir lietuvis“, galiausiai paskutinėje redakcijoje — „Miškas ūžia“).

Dvasinėje seminarijoje Maironis dar giliau pažino jau minėtų lenkų rašytojų romantiškuosius kūrinis, vertindamas juos kaip sektingą pavyzdį lietuvių poetams, skelbiantiems buržuazinio nacionalinio judėjimo šūkius. Maironis uoliai studijavo Lietuvos istoriją, gerai susipažindamas su to meto lenkų ir lietuvių literatūra šiais klausimais (M. Strijkovskio, J. Kraševskio, T. Narbuto, S. Daukanto darbais). Tiesioginių studijų vaisius buvo pirmoji išspausdinta Maironio knyga — „Lietuvos istorija, arba aprašymai apie Lietuvos praeigą“ (1891), pasirašyta Stanislovo Zantryko slapyvardžiu. Trečią šios knygos leidimą (1906) Maironis papildė konspektyvia „Lietuvos rašliavos apžvalga“.

Baigęs Kauno dvasinę seminariją, Maironis toliau tęsė mokslus Peterburgo dvasinėje akademijoje (1888—1892), studijų metu mažai besireikšdamas poetine kūryba. Kiek vaisingiau prasiveržė Maironio poetinis talentas, jam profesoriaujant Kauno dvasinėje seminarijoje (1892—1894), o paskui esant keliolika metų Peterburgo dvasinės akademijos profesorium (1894—1909). Pasirodė žinomasis Maironio (St. Maironio) eilėraščių rinkinys „Pavasario balsai“ (1895). Tais pačiais metais išėjo iš spaudos ir Maironio, pasirašiusio St. Garnio slapyvardžiu, poema „Tarp skausmų į garbę“, po kelerių metų žymiai poeto perduota ir pavadinta „Jaunąja Lietuva“ (1907). Be to, šiuo pirmuoju savo kūrybos laikotarpiu Maironis parašė libretą „Kame išganymas“ (1896) ir lenkų kal-

ba poemą „Z nad Biruty“ (1904). Nuo to laiko J. Mačiulis ėmė pasirašinėti dažniausiai tik Maironio slapyvardžiu.

Visuomeniniu atžvilgiu Maironis buvo susijęs su klerikaline buržuazijos kryptimi. Šios krypties priešakyje stovėjo jaunesnieji ano meto kunigai — Maironio amžininkai. Jie dalyvavo buržuaziniame nacionaliniame judėjime, tačiau buvo nepatenkinti liberalinės buržuazijos spauda dėl joje pasireiškiančių kai kurių antiklerikalinių tendencijų. Klerikalinė buržuazija ėmė leisti savo spaudą („Žemaičių ir Lietuvos apžvalga“ 1890—1896, „Tėvynės sargą“ nuo 1896 m. ir kt.), kurios bendradarbiu buvo Maironis. Jis dalyvavo paren-giant kunigų vadovaujamos, reakcinės krikščionių demokratų partijos programos projektą, nors vėliau šios partijos politinėje veikloje nepasižymėjo. Visa ši visuomeninė veikla rado atbalsį ir Maironio poezijoje, ribodama jos idėjinį turinį bei poetinės išraiškos meistriškumą.

Šiuo laikotarpiu Maironis mažiau tesireiškė kaip poetas-lyrikas. Jis naujais eilėraščiais papildė „Pavasario balsų“ rinkinį (1913 m. leidimas), parašė poemą „Raseinių Magdė“ (1909).

Buržuazijai viešpataujant Lietuvoje, Maironis ėjo Kauno dvasinės seminarijos rektoriaus pareigas. Kurį laiką (nuo 1922 m.) jis profesoriavo Kauno universitete, dėstydamas šalia kitų dalykų ir pasaulinės literatūros kursą. Šiuo laikotarpiu Maironis paruošė naujus, perredaguotus ir papildytus „Pavasario balsų“ leidimus (1920, 1927), parašė „Mūsų vargų“ poemą (1920), sukūrė keletą baladžių („Jūratė ir Kastytis“,

„Čičinskas“, „Medvėgalio kalnas“ ir kt.), o taip pat sukūrė tris eiliuotas istorines dramas („Kęstučio mirtis“, „Vytautas pas kryžiuočius“, „Vytautas karalius“, 1922—1930) ir libretą „Nelaimingos Dangutės vestuvės“ (1927). Kaip rodo Maironio archyvas, jo norėta parašyti dar viena eiliuota istorinė drama apie Barborą Radvilaite, tačiau šio sumanymo poetas neįvykdė.

Į gyvenimo pabaigą Maironis dar išleido naujai perdirbtą ir papildytą „Lietuvos istoriją“, o taip pat „Trumpą visuotinės literatūros istoriją“ (1926) — konspektinio pobūdžio darbą. Lygiagrečiai buvo sumanęs paruošti pasaulinės literatūros klasikų vertimų rinkinį — chrestomatiją beeinantiems literatūros istoriją, tačiau tespėjo išversti 5 indų Rigvedos himnų fragmentus. Aukštu vertimo lygiu ypač pasižymi Maironio išverstoji indų XI a. poeto Bilhano meilės daina „Čaura-pančasika“.

Mirė Maironis 1932 m. birželio 28 d.

Jonas Mačiulis-Maironis buvo plataus literatūrinio išsilavinimo žmogus, gerai pažinęs didžiuosius pasaulinės literatūros klasikus. Jo asmeninėje bibliotekoje (laikoma Maironio vardo muziejuje Kaune) yra knygų rusų, lenkų, vokiečių, prancūzų, lotynų kalbomis; jų tarpe — Puškino, Gogolio, Lermontovo, L. Tolstojaus, Gončiarovo raštai, Beranžė dainos, Heinės poezija. Pažymėtina, jog Maironis ypač atidžiai studijavo romantinę Šilerio poeziją. Maironio bibliotekoje yra išlikęs Šilerio kūrinių tomas, kurio paraštėse labai daug poeto pastabų.

Maironis mėgo keliauti. Neužmirštamą įspūdį jam darė Šveicarijos ir Italijos gamta. Šia tema jis sukūrė

keletą puikių eilėraščių („Ant Neapolio užtakos“, „Vakaras ant ežero Keturių kantonų“, „Rigi Kūlm“). Bet ypač poetas mėgo savo gimtąjį kraštą — Lietuvą. Vasarą jis arkliais leisdavosi į ilgas keliones, apsištodamas pas savo pažįstamus, lankydamas pakeliui žymesnes istorines vietas, klausydamasis žmonių pasakojimų. Šią medžiagą Maironis kūrybiškai panaudojo savo padavimams („Šatrijos kalnas“, „Medvėgalio kalnas“, „Dyvitis“). Ir apamai gilus gimtojo krašto gamtos pajautimas užima žymią vietą Maironio poezijoje.

Savo asmeniniu gyvenimu ir būdu Maironis buvo dvilypis, prieštaringas žmogus. Iš šalies žiūrint — ramus, net rūstus, iki raidės atsidavęs pareigoms ir bažnytiniais nuostatomis dvasininkas, o viduje — jautrios sielos, kupinas besiveržiančių žmogiškų jausmų poetas, nesvetimas draugystei ir meilei. Yra žinoma keletas moterų, su kuriomis Maironis daugiau ar mažiau draugavo, dedikuodamas joms eilėraščių. Geriausi jo asmeninės lyrikos kūriniai yra skirti stebiamam meilės jausmui išreikšti („Ant Drukšės ežero“, „J. St.“ ir kt.).

2

Maironis paskelbė, palyginti, nedaug eilėraščių, kurie išspausdinti, kaip minėta, jo poezijos rinkinyje „Pavasario balsai“. Pirmame šio rinkinio leidime (1895) buvo įdėta 45 eilėraščiai. Maironiui gyvam esant, pasirodė šeši „Pavasario balsų“ leidimai. Per tą laiką poetas savo rinkinį papildė trigubai. Ne visus eilėraščius Maironis išspausdino. Antai, nėra ži-

nomas eilėraštis „Įkvėpimo valanda“, kurio vertimas į lenkų kalbą, atliktas vieno Maironio bičiulio (G. Pomian), yra išlikęs. Turime žinių, jog Maironis mėgo, atostogų metu tėviškėje ar kur kitur viešėdamas, paleisti savo eilėraščius iš lūpų į lūpas, nesirūpindamas jų užrašymu. Vaižganto teigimu, plačiai Lietuvoje dainuota daina „Jau pavasaris atėjo, visur linksma ir gražu“ esanti Maironio sukurta (šitaip prasidedančią dainelę iš tikrųjų randame „Lietuvos“ poemoje.)

Maironio lyrika, nors ir nebūdama gausi, yra vertingiausia jo literatūrinio palikimo dalis.

Lietuvos liaudies išsivadavimo iš carizmo priešpaudos lūkesčiai plačiausiai atsispindėjo Maironio ankstyvojo kūrybos laikotarpio eilėraščiuose. Maironis savo talento jėga aprėpė, giliai meniškai išreiškė tuometines lietuvių liaudies nuotaikas. Tokie ankstyvieji Maironio eilėraščiai, kaip „Nebeužtvenksi upės“, „Užtrauksme naują giesmę“ ir kt., atspindėjo liaudies išsivadavimo judėjimo, šios „nesulaikomos upės“, veržlumą ir jėgą:

Nebeužtvenksi upės bėgimo,
Norint sau eitų ji pamažu;
Nesulaikysi naujo kilimo,
Nors jį pasveikint tau ir baisu.

Lietuvos liaudies neapykanta carizmui ir siekimas išsivaduoti iš jo priešpaudos rado atbalsį ir plačiai žinomose Maironio lyrinėse dainose, kur poetas, liaudies dainų pavyzdžiu, taip pat užsimena apie carinės priešpaudos žiaurumus („Už Raseinių, ant Dubysos“ ir kt.).

Ugningi, uždegantieji laisvės troškimu, poetiški Maironio ankstyvojo kūrybos laikotarpio posmai, išreiškę tuometinius gyvybinius lietuvių liaudies siekimus, buvo pažangus reiškiny. Šie Maironio poezijos kūriniai turi idėjinį ir meninį atžvilgiu neabejotinos išliekamosios vertės.

Tą patį reikia pasakyti ir apie aktualiuosius, optimistiškus raginimus kelti kultūrą, švietimą, su meilė jėga Maironio išreikštus eilėraštyje „Užtrauksme naują giesmę“:

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą,
Šarvuoti mokslu atkakliu!
Paimsme arklą, knygą, lyrą
Ir eisim Lietuvos keliu!

Poetinis šių Maironio posmų patosas atspindėjo anuometinį lietuvių liaudies troškimą šviestis, pakilti ekonominiu bei kultūriniu atžvilgiu. Tačiau šiems teisiėtiems liaudies lūkesčiams įsikūnyti carinės priespaudos sąlygomis, kada, Maironio žodžiais, „ranka mus spaudžia geležinė, krūtinę apkala ledais“, nebuvo jokių konkrečių galimybių. Reikėjo visų pirma kovoti dėl liaudies išsivadavimo, be kurio neįmanomas joks rimtas kultūrinis darbas.

Šių liaudies išsivadavimo kovos uždavinių požiūriu reikšminga priemonė buvo apeliavimas į praeitį, kupiną herojiškų lietuvių tautos kovų su kryžiuočiais. Praeities kovų dėl laisvės motyvas, galingai suskambėjęs eilėje Maironio eilėraščių, atitiko epochos reikalavimus: tie eilėraščiai suvaidino progresyvų vaidmenį Lietuvos liaudies išsivadavimo kovoje.

Garbingos praeities motyvas pirmuoju Maironio kūrybos laikotarpiu dominuoja ir yra išreikštas įvairiais aspektais. Pvz., eilėraščiuose „Miškas ūžia“, „Mano gimtinė“ ir kt. poetas apgailestauja, kad išmirė praeities didvyriai, tarytum senosios iškirstos girios:

Miškas verkia didžiagirių:
Baisūs kirviai jas išskynė;
Verkia Lietuva didvyrių:
Jų neprikelia tėvynė.

Ypač plačiai Maironis išvysto lietuvių tautos pergalingų kovų su ilgaamžiais savo priešais — kryžiuočiais temą. Visiems žinomi šios tematikos puikūs, liaudies dainų stiliumi parašyti Maironio eilėraščiai — „Oi neverk, matušėle“, „Milžinų kapai“, „Eina garsas“. Šie eilėraščiai veikia virto populiariausiomis liaudies dainomis; tai geriausias įrodymas, kad Maironiui pavyko išreikšti gyvybinius lietuvių tautos siekimus. Nauja jėga ir įtikinamumu šie Maironio posmai suskambėjo Didžiojo Tėvynės karo metu, lietuvių tautai greta kitų broliškujų tarybinių tautų vedant žūtbūtinę kovą prieš teutonų riterių ainius — hitlerinius grobikus.

Garbingą senovę Maironio poezijoje primena ne tik istoriniai faktai, lietuvių tautos kovų su kryžiuočiais epizodai, bet ir jo apdainuojami praeities liudininkai — senieji Lietuvos miestai, pilys („Vilnius“, „Trakų pilis“). Šie garbingos senovės liudininkai ryškiausiai konkretizuoja Maironio poezijoje kontrastą tarp praeities ir dabarties. Ne kur kitur, o praeityje

poetas įžiūri ir lietuvių tautos kultūrinio savitumo idealą: jos kalbos, tautodailės, tautosakos klestėjimą („Aš norėčiau prikelti“, „Tėvynės dainos“).

Priimdami ir teigiamai vertindami Maironio eilėraščius praeities tematika, mes kartu negalime nematyti prieštaravimų jų autoriaus pažiūrose. Apdainuodamas garbingą Lietuvos senovę, Maironis dažnai pereina į nekritišką tos senovės, kaip visumos, vertinimą, idealizavimą, nuolat ragina tik iš praeities semtis jėgų ir pavyzdžių gyvenamojo laikotarpio uždaviniams spręsti. Idealizuodamas Lietuvos praeitį kaip visumą, iškeldamas feodalizmo epochos Lietuvos istorijoje pavyzdžius, Maironis negalėjo pripažinti klasinio visuomenės pasiskirstymo bei tos faktinės tiesos, kad „romantiškais“ feodalinių valdovų ir pilių amžiais Lietuvoje darbo liaudis vilko sunkų ekonominės bei socialinės priespaudos jungą, buvo pusiau vergiškoje padėtyje.

Kaip jau minėta, Maironis žavėjosi romantine lenkų poezija, sukurta J. Slovackio, J. Kraševskio, o ypač įžymiojo lenkų poeto A. Mickevičiaus. Tačiau Maironio romantines nuotaikas žymia dalimi ribojo lietuviškosios buržuazijos klerikalinės krypties idėjinis siaurumas.

Visoje eilėje geriausių Maironio ankstyvojo kūrybos laikotarpio eilėraščių rado ryškų atbalsį lietuvių liaudies gilaus prisirišimo prie savo gimtojo krašto, tėvynės meilės jausmai, Lietuvos gamtos ir jos grožio pajautimas. Maironis šiuo atžvilgiu nenuėjo ano meto dvarininkijos atstovų besaikio susižavėjimo tuo, kas užsienietiška, svetima, keliu, o vaizdavo Lietuvos

gamtą prie jos prisirišusio valstiečio požiūriu. Kiek Maironis savo poezijoje skyrė dėmesio gimtajam kraštui ir jo gamtai, rodo šių motyvų kartojimasis net visiškai kitos tematikos eilėraščiuose. Pvz., mėgindamas apdainuoti jo stebimų Alpių kalnų grožybes, poetas, kupinas pasiilgimo, svajonėmis nejučia sugrįžta į savo gimtąjį kraštą —

Ten, kur Dubysa mėlyna juosta
Banguoja plati!..
Ko, ašarėle, ko tu per skruostą,
Kaip perlas, riedi?

Tokiomis paralelėmis tarp Alpių ir Lietuvos gamtos yra pagrįsti puikūs Maironio eilėraščiai „Rigi Kulm“, „Vakaras ant ežero Keturių kantonų“, — kūriniai, kupini lyrinio išgyvenimo, nuoširdaus meilės jausmo savo gimtajam kraštui, jo žmonėms ir gamtai.

Daugelyje Maironio eilėraščių, dažnai iš vieno kito jautraus bruožo, ryškiai pajaučiame Lietuvos gamtą, Lietuvos miškus, upes, žvaigždėtą nakties dangų, žydinčių darželių kvėpėjimą. Šie gamtos vaizdai Maironio poezijoje nėra sau tikslas ar kokia pigi puošmena. Jie dažniausiai eina kaip sukrečiantis kontrastas ar vaizdinga paralelė sunkiai lietuvių tautos buičiai carizmo priespaudoje pavaizduoti. Pvz., eilėraštyje „Lietuvis ir giria“ randame tokį poetišką lietuvių tautos spaudos draudimo gadynėje palyginimą su nebylia žaliaja giria:

Bet žalioji — kaip lietuvis;
Užžavėtas jų liežuvis;
Neatdengs skaudžios krūtinės!

Tik kad žmonės jų nemato,
Birt jiems ašaros paprato,
Lyg kad ramos sidabrinės.

Kitais atvejais Maironis piešia šviesius gamtos paveikslus, atspindinčius lietuvių liaudies optimizmą, tikėjimą geresne ateitimi, kaip tai matome žinomame eilėraštyje „Kur bėga Šešupė“ ir eilėje kitų.

Žymią vietą Maironio lyrikoje užima poeto santykiavimo su visuomene, su savo gyvenamąja aplinka, poeto uždavinių ir vietos visuomenėje bei gyvenime klausimai. Maironiui iš viso, o ypač pirmuoju kūrybos laikotarpiu, buvo visiškai svetimas meno kaip sau tikslo supratimas. Maironis laikė, kad poetas turi būti visų pirma visuomenininkas, kovotojas dėl savo tautos teisių.

Šiuo atžvilgiu yra būdingas Maironio eilėraštis „Taip niekas tavęs nemylės“. Poeto širdį norėjusios pavilioti „daug žemės puikių ir gražių dukterų“, bet jis visas savo jėgas, visą talentą atiduodąs vienintelei mylimajai — tėvynei.

Poeto nepasitenkinimo esama padėtimi motyvas persunkia ir kone visą šio laikotarpio Maironio lyriką asmenine tematika. Eilėraštyje „Nenoriu sapnų“ poetas sako:

Ne, nenoriu sapnų,
Vien tiesos ir darbų;
Be atilsio noriu kariauti
Ir tada vien tiktai,
Kai sušvilpia žaibai,
Galiu krūtine atsigauti.

Tokį pat bendrą poeto maištavimą, nepasitenkinimą gyvenimo rutina carinės priespaudos sąlygomis išreiškia ir tie Maironio eilėraščiai, kurie pagrįsti gimtojo krašto gamtos vaizdais. Prie šio tipo eilėraščių priklauso tokie Maironio lyrikos šedevrai, klasikiniai lietuvių poezijos pavyzdžiai, kaip „Nuo Bitutės kalno“, „Užmigo žemė“. Poetas čia išreiškia gilų gamtos pergyvenimą, bet kartu nėra pasyvus, beveiksmis jos stebėtojas, o jaunas, ugingas veikėjas, kurio neužmigdo naktis, kuris bevelėtų žūti, jei neprabiltų audringos jūros balsu:

Išsisupus plačiai vakarų vilnimis,
Man krūtinę užliek savo šalta banga
Ar tą galią suteik, ko ta trokšta širdis,
Taip galingai išreikšt, kaip ir tu, Baltija!

Šie Maironio lyrikos kūriniai turi didelės idėjinės ir meninės vertės. Juose nerandame nė šešėlio buržuazinio dekadentinio individualizmo, verkšlenimo. Jie atspindi sveiką, kovingą liaudies pažiūrą į meną ir menininko uždavinius.

Tačiau Maironis, kaip sakyta, idėjiškai buvo susijęs su ateinančia į visuomeninę areną lietuviškąja buržuazija. Štai kodėl jau ir šio, ankstyvojo, laikotarpio Maironio poezijoje pasigirdo, o vėliau dar labiau stiprėjo netikrumo ir pesimizmo gaidos. Kartais Maironis jautėsi prarandęs tvirtą pagrindą po kojomis. Poetas nejučiomis pasijusdavo tarytum atitrūkstąs nuo tautos, į kurią jis norėtų kreiptis savo poezijoje, vienišas: „Einu nesuprantamas vienas keliu“ („Ko siekiu ir alkstu“). Šita nuotaika giliai išreiškiama viename

pesimistiškiausių ankstyvojo laikotarpio Maironio eilėraščių „Išnyksiu, kaip dūmas“:

Užmirš mano giesmes! Poetai kiti
Ieškos įkvėpimo brangaus;
Ir jiems ta žvaigždė švies iš tolo skaisti,
Bet vėl, kaip mane, ji apgaus!

Stebėdamas gyvenimo tikrovę, vertindamas lietuviškąją buržuaziją jai statomų savo idealų šviesoje, Maironis matė daugybę ydų ir negerovių. Lietuviškosios buržuazijos tarpe klestėjo partinės rietenos, karjerizmas, asmeninio pasipelnymo, prabangos troškimas. Lietuviškosios buržuazijos atstovai tik žodžiais mėgo iškilmingai šūkauti apie „didžius darbus tautos gerovei“, o iš tikrųjų jų vienintelis tikslas buvo pralobti darbo žmonių išnaudojimo ir nuskurdimo sąskaita.

Metais iš grašių sermėgio nutukęs,
Vargšo drovėsies namų:
Pilvą išpūtęs, cigarą užrūkęs,
Juoksies iš savo sapnų,—

sako poetas kandžioje satyroje „Spiauki, drauguži, į viską!“

Buržuazijos moralinis smukimas, jos priešiškus mokslui ir pažangai, liaudies kalbai ir kultūrai rado atgarsį ir keliose kitose Maironio to laikotarpio satyrose, kaip „Skausmo balsas“, „Vintas“ ir kt. „Skausmo balso“ satyroje suskamba gilus poeto suabejojimas savo visuomeniniais idealais ir veikla:

Giedojau meilę, jauną viltį,
Skambėjo stygos man saldžiai;

Siandieną tenka ar nutilti,
Ar verkt už išgamas skaudžiai.

Teisingai savo satyrose atspindėdamas kai kurias lietuviškosios buržuazijos ydas, moralinį supuvimą, pats Maironis tikėjo buržuazija kaip klase. Poetas, stovėdamas buržuazinės ideologijos pozicijose, negalėjo suprasti, kad satyrose jo plaktos visuomenės piktžaidės buvo dėsninga išnaudotojiškų, parazitinių klasių politinio bei moralinio smukimo išdava.

Tačiau ryškus poetinis Maironio talentas leido satyroms, ypač parašytoms ankstyvuoju kūrybos laikotarpiu, įgauti buržuaziją demaskuojančios prasmės ir meninio įtaigumo. Kai Maironis ironiškai kreipiasi į savo buvusius mokslo draugus, kurie, jaunystėje žadėję „pasišvęsti ir vargti už žemę mylėtą“, dabar „turi saliūnus aukštus“ ir „neišriš be naudos kapšo, rubliais kuprotol!“—jis tuo atspindi buržuazijos, apskritai, idėjinę ir moralinę raidą, jos smukimą. Tokiu būdu geriausios Maironio satyros, pasižyminčios lietuviškosios buržuazijos gyvenimo ydų kritika, suvaidino tam tikrą teigiamą vaidmenį, įgijo išliekamosios vertės.

1905—1907 m. revoliucija, jos pralaimėjimas ir sustiprėjusi carinė reakcija visu aiškumu parodė, kad lietuviškoji buržuazija kalbomis apie bendrus tautos reikalus tik dangstė savo klasinius interesus, kad už tų kalbų slėpėsi išnaudotojiškoji klasė, einanti ranka rankon su carizmu prieš augantį proletariato judėjimą, prieš savo krašto liaudies socialinio ir nacionalinio išsivadavimo kovą. Buržuazinės partijos, ypač

buržuaziniame Vilniaus seime 1905 m. įsteigtoji reakcinė krikščionių demokratų partija, vedė sandėrius su carizmu, prisidėjo prie revoliucinio judėjimo Lietuvoje slopinimo.

Maironio šio laikotarpio poetinė kūryba, kurią sudarė 1913 bei 1920 m. „Pavasario balsų“ leidimus papildę nauji eilėraščiai, kur kas mažiau buvo grindžiama visuomeniniais motyvais. Anksčiau Maironis tarėsi atstovaujās tautai, kalbās tautos vardu. Jis uoliai skelbė „tautinės vienybės“ principą. 1905—1907 m. revoliucija aiškiai parodė šio principo nepagrįstumą ir klaidingumą. Išgąsdinta liaudies masių revoliucinio pakilimo, nesulaikomai augančio socialistinio judėjimo, lietuviškoji buržuazija atvirai ėmė pa-taikauti carizmui. Kultūriniame gyvenime, literatūroje įsigalėjo dekadentinės, bėgimo nuo „šiuurkščios tikrovės“ nuotaikos. Lietuviškosios buržuazijos idėjinės raidos tendencijos negalėjo nepaveikti Maironio.

Tiesa, šio, antrojo, kūrybos laikotarpio Maironio lyrikoje retkarčiais dar suskamba lietuviškosios buržuazijos silpnumą, dviveidiškumą išreiškiančios gaidos. Poetas jaučiasi negalys nemylėti „apleistos tėvynės“, o tuo tarpu kai kurie buržuaziniai veikėjai šias kilniausias jo pastangas „paspiria, kaip pinigą seną“ („Taip atsilyginta“). Tokia pat kartaus nusivylimo nuotaika persunktas ir kandus satyrinis Maironio eilėraštis „Apsaugok, viešpatie“.

Tačiau, bendrai imant, šiuo laikotarpiu Maironis savo kūryboje žymia dalimi perėjo iš poeto visuomenininko į asmeninių jausmų reiškėjo pasaulį: pagausėjo Maironio eilėraščių asmeniniais motyvais ir,

atvirkščiai, mažiau rodėsi jo eilėraščių visuomenine tematika.

Žymi dalis Maironio lyrinių eilėraščių asmenine tematika turi didelės meninės vertės. Juose atsispindi bendri žmonėms meilės, draugystės, gamtos išgyvenimo jausmai. Giedros žmogaus įsijautimo į gamtą, ja gėrėjimosi nuotaikos puikiai išreikštos dar anksčiau parašytuose Maironio eilėraščiuose: „Užmigo žemė“, „Pavasaris“.

Giliai nuoširdūs, nors ir negausūs, Maironio eilėraščiai meilės temomis. Ankstyvesniu savo kūrybos laikotarpiu Maironis visas jėgas aukojo „numylėtai tėvynei“— atsisakė draugystės ir meilės. Idealai, kuriais dangstėsi lietuviškoji buržuazija ir kuriais nuoširdžiai tikėjo Maironis, patraukė visą jo dėmesį ir jėgas. Maironis visuomenininkas įstengė pakelti jam, kaip dvasininkui, uždėtus asmeninius suvaržymus. Vėliau, antrame kūrybos laikotarpyje, kai poetas paskyrė savo talentą daugiau asmeniniams motyvams išreikšti, jam teko išgyventi skaudų konfliktą tarp savo meilės jausmų ir žmogaus prigimtį žalojančių dvasininko nuostatų:

Širdis man verkia: tavo sielą
Suprasti vienas aš galiu;
Bet skirta eit man, mano miela,
Kitu gyvenimo keliu.

Maironio eilėraščiai „Ant Drūkšės ežero“, „J. St.“ ir kt., išreiškia užgniaužtą nuoširdžios, gilios meilės jausmą, yra vieni geriausių kūrinių šia tematika lietuvių poezijoje.

Kaip ir visuomeninio, taip ir asmeninio gyvenimo srityje Maironis susitaikė su savo ideologijos varžtais, rezignavo, pasidavė esamai padėčiai. Meilės, draugystės motyvus Maironio asmeninio pobūdžio lyrikoje veikiai nustelbė pesimistiškos greit prabėgančio amžiaus, senatvės artėjimo nuotaikos. Poetas gyvena tik jaunystės dienų prisiminimais („Jaunos dienos“); gyvenimas jam atrodo nejučiomis praėjęs, kaip „ant melsvo dangaus ir nušvinta, ir gęsta žaibai“ („Senatvė“). Vienišo poeto pesimistine nuotaika persunkti ir gamtos išgyvenimai („Rudens dienos“, „Saulei leidžiantis“). Kai kuriuose eilėraščiuose ši nuotaika peraugo į rezignaciją ir verkšlenantį religingumą („Skurdžioj valandoj“).

Keitėsi ir Maironio pažiūros į poeto vaidmenį bei paskirtį. Poeto vaidmenį šiuo laikotarpiu Maironis kartais net mėgino suvesti į asmeninių išgyvenimų reiškęjimo rėmus. Jis norėtų „negirdėti, nejausti visai, į pasaulį užmerkti akis“ („Ar aš kaltas“). Reikia tačiau pabrėžti, kad Maironis buvo vienas iš nedaugelio to meto lietuvių poetų, iš esmės nepasidavusių dekadentizmo įtakoms. Jis pasiliko klasikinės — aiškios ir prasmingos poezijos atstovas lietuvių literatūroje. Šaižia satyra Maironis net išjuokė reakcijos metu privisusius gausius dekadentinius poetus — „giedančius svirplius“ („Mūzos pavojuje“).

Paskutiniu metu kūrybos laikotarpiu Maironio lyrikoje rado ryškų atbalsį lietuvių tautos kančios, patirtos kaizerinės okupacijos metais. Maironis okupacijos metus išgyveno Lietuvos gilumoje, pas savo bičiulius (Krekenavoje, Upytėje ir kt.). Jis tiesiogiai pažino

kaizerinės okupacijos žiaurumus. Eilėraščiuose „Nėvėžis per karą“, „Lietuva didž. karo metu“ poetas davė šiurpų viską naikinančios kaizerinės armijos veržimosi į Lietuvą ir okupacijos vaizdą. Teisingai Maironis vokiečių imperialistų užmačias siejo su istorine teutonų agresija Lietuvos atžvilgiu. Poetas tvirtai tikėjo lietuvių tautos pergale, tuo, kad „laikas ir tuosius karo galiūnus, kaip perėjūnus, nušluos“.

Maironis ir toliau rašė satyras, tęsdamas lietuviškosios buržuazijos ydų kritiką. Lietuviškajai buržuazijai su užsienio interventų pagalba pasmaugus Tarybų Lietuvos respubliką ir įvedus savo valdžią Lietuvoje (1918—1919), Maironis šiuose įvykiuose mėgino įžiūrėti anksčiau jo teigtųjų buržuazinių politinių idealų įsikūnijimą. Jis paskelbė eiliuotą Lietuvos „nepriklausomybės“ sveikinimą. Tačiau poetui teko skaudžiai nusivilti lietuviškosios buržuazijos „valstybingumu“. Savo to meto satyrose — „Lietuva — didvyrių žemė“, „Kai kam“, „Skausmo skundas“ — Maironis aštriai prikiša lietuviškajai buržuazijai beidėjiškumą, karjerizmą, valstybės interesų nepaisymą:

Lietuva — didvyrių žemė...
Mūsų giedama seniai,
Bet iš tos didybės semia
Savo naudą tik velniai.

Valdančios lietuviškosios buržuazijos viršūnės apsisiautė prabanga, supirkinėjo dvarų „centrelius“, statydinosi rūmus, o tuo tarpu nuskurdinti Lietuvos valstiečių ūkiai tūkstančiais ėjo iš varžytynių. Rūstus lietuvių liaudies pasipiktinimo ir protesto balsas rado atgarsį Maironio satyroje „Kai kam“:

O siurbėlės, niekšai, bastūnų gauja!
Diplomuočių valizų vežikai!
Kai kur kai kas
Neį pavarde apsišarvojęs nauja!
Be sąžinės kyšių lupikai!
Į kūną nuodais įsisiurbus gija!..
O trinkite baltas rankas!
Gal titulus, garsą sau gauste,
Dėmės nuo kaktos nenuplauste
Ne vienas kai kas!

Maironiui ypač kėlė nerimą lietuviškosios buržuazijos partinės rietenos „demokratiinių“ seimų laikais. „Skausmo skunde“, kurį jis leido paskelbti tik po savo mirties, poetas jaučiasi „be garbės ir be vardo tėvynėj laisvoj“, kurioje „vien tik partijų partijoms dirva plati“. Kitame eilėraštyje — „Nuolat verkšlenantiems politikams“ — Maironis atskleidė „demokratiškumą“ tų buržuazinių partijų vadeivų, kurie pranašavo žlugsiant visą tautą, jeigu jie nepateks prie valdžios vairo. Tačiau iš esmės Maironis satyros priemonėmis siekė sustiprinti lietuviškosios buržuazijos svyruojančius idėjinius-moralinius pamatus, apvalyti ją nuo pavienių, atsitiktinių, poeto manymu, oportunistų, karjerizmo, savanaudiškumo apraiškų.

Apskritai, į senatvę Maironio reiškiamasis lyrikoje tolydžio menkėjo. Be keleto giliau išgyventų eilėraščių asmenine tematika, parašytų paskutiniojo laikotarpio pradžioje („Duetas“, „Vasaros naktys“, „Sudieu“ ir kt.), vis labiau stiprėjo resignacinės-pesimistinės nuotaikos („Varpai“), gausiau kartojosi religiniai-konfesiniai motyvai.

Sąlygojamas savo konfesijos ir aukšto dvasininko padėties visuomenėje, Maironis lyrikoje dažnai pasigaudavo religinių motyvų, kas, be abejo, sumenkino kai kurių jo eilėraščių meninę vertę. Vienais atvejais Maironis tik pasinaudojo religiniais įvaizdžiais kaip poetine priemone savo lyrinėms emocijoms išreikšti („Kam nusviro galva, tam dangaus angelai vainiką iš diemantų pina“, „Kam širdį aukščiausias man davė“... ir pan.). Kituose eilėraščiuose poetas pridūrė vieną kitą, dažnai baigiamąjį, posmą, išreiškiantį religinį motyvą, kuris visiškai nesisiejo su kūrinio tematika. Pvz., žinomojo eilėraščio „Kur bėga Šešupė“ pabaiga. Paplitus šiam eilėraščiui liaudyje, jo baigiamasis posmas ne be pagrindo buvo užmirštas. Vienas kitas Maironio eilėraštis ir savo pagrindiniais motyvais patarnavo sausam konfesiniam mokymui deklaruoti; tokių kūrinų meninė vertė menka. Pagaliau Maironis parašė specialiai bažnytiniam reikalams vieną kitą grynai religinį eilėraštį, neturintį jokios išliekamosios meninės vertės.

3

Maironio, ypač ankstyvojo kūrybos laikotarpio, lyrikoje esama stiprių romantizmo apraiškų. Neteisinga būtų Maironio kūrybą sprauti į romantizmo, kaip literatūros srovės, poetikos ir reikalavimų rėmus. Tegalima kalbėti apie romantinę nuotaiką, persunkiančią ypač tuos Maironio eilėraščius, kuriuose apdainuojamos lietuvių tautos didvyriškos kovos su kryžiuočių agresija, senovės paminklai — pilys ir pan. Tokių ro-

mantiškai traktuojamos praeities motyvais parašytų kūrinių meninė forma dažnai yra liete išsiliejanti, laisva, daininga, priartėjanti prie liaudies dainų poetinio paprastumo ir skaidrumo („Milžinų kapai“, „Oi neverk, matušėle“ ir kt.).

Maironis savo lyrikoje dažnai panaudoja liaudies dainų motyvus. Dalį tokių savo eilėraščių poetas sąmoningai skiria dainuoti, kai kuriuos jų pavadindamas tiesiog „Daina“ ir priartindamas prie liaudies dainų stiliaus bei struktūros. Vienur Maironis paviršutiniškiau panaudojo folklorinį motyvą, jį tiktai šiek tiek perkurdamas, kaip, pvz., eilėraščiuose „Tupi šarka“, „Daina“ („Ar skauda man širdį?“). Kituose Maironio lyrikos kūriniuose, ypač tuose, kur liaudies kovos su carine priespauda momentai ryškiausiai atsispindėjo, folkloriniai motyvai panaudojami žymiai giliau ir esmingiau. Maironio eilėraščiai „Eina garsas“, „Oi neverk, matušėle“ ir kt. yra liaudiniai savo visuma; tematika ir liaudinės išraiškos priemonės juose glaudžiai susijusios. Šio tipo Maironio eilėraščiai plačiausiai pasklido liaudyje, buvo dainuojami visame krašte.

Reikia pabrėžti, jog romantinis idealizavimas senovės kaip visumos bei viso to, kas lietuviška, nekritiškas, neigiąs socialinius prieštaravimus poeto požiūris į feodalizmo epochą, mėginimas skelbti „tautinės vienybės“ šūkius — bruožai, būdingi konservatyviajai „Aušros“ poetų kryptčiai, — aiškiai sumenkina kai kuriuos Maironio eilėraščius ir meniniu atžvilgiu, daro juos sugalvotais, kaltiniais, sunkiai skaitomais („Nedaugel mūsų“).

Maironio lyrinis herojus dažniausiai tiesiogiai išsako savo jausmus bei emocijas: „Man liūdna buvo ir sunku keliauti gyvenimo taku“... („Ant Drūkšės ežero“), „Giedojau meilę, jauną viltį“... („Skausmo balsas“) ir pan. Gausiuose tokio pobūdžio eilėraščiuose vyrauja retorinės-emocinės, ne aprašomosios-vaizduojamosios stilistinės priemonės: poetas stengiasi tiesiogiai pasakyti savo emocijų turinį, o ne leisti skaitytojui iš aprašomųjų meninių vaizdų jį pajauti.

Kitais atvejais, kai Maironis stengiasi savo emocijas išreikšti gimtojo krašto gamtos vaizdais, jo lyrikoje randame ryškių specifinių nacionalinio kolorito ir liaudies buitės bruožų. Poetas dažniausiai vaizduoja plačią gimtojo krašto panoramą, pvz., eilėraštyje „Mano gimtinė“:

Ten, kur Nemunas banguoja
Tarp kalnų, lankų,
Broliai vargdieniai dejuoja
Nuo senų laikų.

Gimtojo krašto gamtos specifinius bruožus Maironis traktuoja emociniu požiūriu, per juos reikšdamas pirmiausia lyrinio herojaus išgyvenimus ir jausmus.

Maironiui iš viso būdinga detaliau nesisieti su gamtos vaizdais: po vieno kito bruožo jis pereina į lyrines emocijas, sukeltas gamtos pergyvenimų, bet tiesiogiai gamtos neišreiškiančias. Būdingas šiuo atžvilgiu yra nedidelis, klasikinio paprastumo ir grožio eilėraštis „Užmigo žemė“. Emociškai suvoktą vasaros nakties vaizdą, išreiškiamą subtiliais poros eilučių štrichais pirmajame ir trečiajame posme, liete užlieja tiesioginis „jaunos krūtinės“ troškimų poetinis išsaky-

mas. Tokia pat emocinių poeto išgyvenimų, kuriems visiškai pajungiamas gamtos vaizdas, išraiška yra ir eilėraštis „Nuo Birutės kalno“.

Struktūros bei meninės išraiškos priemonių atžvilgiu saviti ir įdomūs siužetiniai-lyriniai Maironio eilėraščiai, tokie kaip „Uosis ir žmogus“, „Augo putinas“. Poetas šiuose kūrinuose įneša gausių epinio pobūdžio elementų. Šie eilėraščiai sudaro tarsi pereinamąjį žanriniu atžvilgiu etapą tarp lyrikos ir, sakydama, Maironio baladžių — jau epinio žanro kūrinių.

Siužetiniai-lyriniai Maironio eilėraščiai savo struktūra yra meniškai išplėtos gamtos ir žmonių gyvenimo paralelės. Pvz., eilėraštyje „Uosis ir žmogus“ svarbiausių medžio ir žmogaus gyvenimo etapų motyvai ne tik darniai persipina, bet tiesiog liete susilieja į vientisą gilų poetinį išgyvenimą, aprėpantią gamtą ir žmogų, kaip jos dalį.

Darni paralelinė struktūra, labiausiai išryškėjanti siužetiniuose-lyrinuose Maironio eilėraščiuose, yra būdinga daugumai jo lyrikos kūrinių. Antai, poetas plačiai naudoja iškirstų senovės girių vaizdus carizmo tautų kalėjime esančiai Lietuvai pavaizduoti („Miškas ūžia“, „Tu girele, tu žalioji“ ir kt.); palyginimu su upe Maironis išreiškia liaudies siekimo išsivaduoti jėgą ir veržlumą („Nebeužtvenksi upės“); palyginimu su jūra — savo asmeninius troškimus („Nuo Birutės kalno“). Daugelyje Maironio eilėraščių, paprastai, vyrauja arba viena paralelės dalis — poeto skelbiamos idėjos bei asmeniniai pergyvenimai („Ko siekiu ir alkstu“, „Nebeužtvenksi upės“ ir kt.), arba kita paralelės dalis — gamtos motyvai („Pavasaris“, „Rigi

Kulm“ ir kt.). Grynai gamtinių Maironio eilėraščių nėra. Jei poetas neišvysto platesnės paralelės, tai bent griebiasi atskirų žmogaus ir gamtos gyvenimo palyginimų, kurie jo lyrikoje taip pat yra labai plačiai sutinkama stilistinė priemonė, daranti gilų poetinį įspūdį. Pvz., kad ir toks posmas iš eilėraščio „Sunku gyventi“:

Lapus nuo medžių rudenio vėjas
Dar taip neblaško žiauriai į šalį,
Kaip daužo vargšą skausmas užėjęs,
Kad žmogus vietos rasti negali.

Maironis savo lyrikoje griežtai laikosi klasikinių struktūros bei eilėdaros reikalavimų. Įvairiai nuotakiai ir jausminiams išgyvenimams reikšti poetas kartais panaudoja vienodą eilėdarinę posmų struktūrą, pvz., ketureilius posmus su kryžminiu rimu, kurie Maironio lyrikoje apskritai vyrauja. Tačiau netrūksta ir penkiaeilų, šešiaeilų bei dar sudėtingesnės struktūros posmų su įvairiu rimavimu („Vilnius“, „Milžinių kapai“ ir kt.). Maironis rašė ir sonetus („Praeitis“, „Saulei tekant“).

Eilėraščio eilutės struktūrą Maironis dažnai labai mokamai suderina su reiškiamu turiniu bei nuotaka. Antai, eilėraštyje „Užtraukime naują giesmę“ veržlus ketureilių ir po kiekvieno jų besikartojančių dviejų trijų pėdų šešiaeilų priedainių ritmas puikiai išreiškia kovingą jaunatvišką nuotaką. Arba eilėraštyje „Nuo Birutės kalno“ vieningai išlaikytas monotoniškas anapestas išreiškia galingai siūbuojančios jūros nuotaką. Ritminis Maironio lyrikos įvairumas dar pa-

didėja ją skaitant, kada kai kurie metriniai kirčiai išnyksta, pašalindami monotoniją, kuri galėtų atsirasti dėl taisyklingo vienodų pėdų kartojimosi; šį reiškinį vadiname eilėraščio melodikos įvairumu. Pvz., nors ir monotoniškas eilėraščio „Rigi Kulm“ anapostas, skaitant sudaro didelį melodinį įvairumą, puikiai išreiškia tėvynės ilgesio nuotaiką.

Dekadentizmo lietuvių poezijoje įsivyravimo metais Maironis nepasidavė „moderniems“ formaliniams poezijos iškraipymams, o pasiliko nuosekliai stovįs klasikinės, aiškios, suprantamos formos atstovų pozicijose.

Maironis į lietuvių poeziją, kurioje iki jo vyravo silabinė eilėdara, vienas pirmųjų atnešė naują, silabinę-toninę eilėdarą ir įtvirtino ją. Dauguma Maironio eilėraščių pagrįsti ne vienodu skiemenų skaičiumi eilutėje, kaip buvo įprasta, o visų pirma metrinio kirčio dėsningumais, kartu išlaikant ir silabinę posmų struktūrą. Tatai buvo naujas žingsnis lietuvių poezijos formos raidoje. Šiuo atžvilgiu Maironį teigiamai veikė jo gerai pažintoji rusų klasikinė (Puškino, Lermontovo) poezija, pagrįsta silabine-tonine eilėdara. Atskirais atvejais Maironis mėgino pereiti ir prie grynai toninės eilėdaros, pvz., eilėraščiuose „Putino daina“, „Paskutinis akordas“ ir kt.

Pradėjęs rašyti tais laikais, kai lietuvių literatūrinė kalba dar tik formavosi, Maironis tapo vienu iš poetinės lietuvių kalbos kūrėjų. Maironio gyvenamuoju laikotarpiu jo poetinė frazeologija buvo žymus žingsnis į priekį lietuvių poezijos raidoje.

Geriausieji Maironio lyrikos kūriniai, ypač tie, ku-

riuose ryškiai atsispindi lietuvių liaudies neapykanta carizmui dėl jo vykdomos priespaudos, pasižymi kovingu patosu, išreiškia gilius jausmus bei emocijas. Šie Maironio eilėraščiai yra tarytum skirti deklamuoti masinei auditorijai. Juose gausu šūkių, aforizmų: „Mainos rūbai margo svieto: silpnas kelias, tvirtas griūva“; „Į darbą, broliai, vyrs į vyrą“; „Naujos idėjos — darbas ne vaiko: užtvenktos mėjo audrų žaibus“ ir pan. Tiesa, ne visais atvejais poetui pavyksta duoti savo frazei emocinio įtaigumo. Pvz., eilėraštyje „Nedaugel n.ūsų“, kur poetas mėgino skelbti jokio pagrindo gyvenimo tikrovėje neturintį buržuazinį „tautinės vienybės“ lozungą, emocinį patosą iš dalies pakeitė sausa, kaltinė retorika. Tačiau tokių vietų Maironio lyrikoje nedaug terasime.

Mokamai panaudodamas ir atrinkdamas stilistinės-kalbinės išraiškos priemonės, Maironis lyrikoje pasiekia didžiausio poetinės frazės tikslumo, paprastumo, sugestyvumo. Šiuo atžvilgiu Maironio poezija — klasikinis pavyzdys. Maironio vartojamame žodyne vyrauja pakilioms emocijoms bei iškilmingam patosui reikšti žodžiai, tokie kaip: didvyriai, audros, žaibai, viltis, troškimai, širdis, skausmas ir pan. Šie žodžiai Maironio paprastai jungiami į retorinio pobūdžio frazes, išreiškiančias dažniausiai kokią nors figūrą — sušukimą, klausimą, kreipimąsi: „Aš noriu verpetų, karionės!“, „Antai, pažvelki!“, „O kas mano kančios? Ar tas įkvėpimas, tie dvasios sumirgę žaibai?“ Nelinkdamas į vaizdavimą lyrikoje, Maironis neapkrauna poetinės frazės gausiais epitetais, įtarpais ir pan.; kad ir dažni retoriniai periodai, bet jie

neprašoka ketureilio posmo ribų ir plaukia sklandūs, perregimi.

Maironis buvo labai jautrus ir reiklus savo eilėraščio poetinės išraiškos, kalbos taisyklingumo ir skambumo, žodyninės atrankos atžvilgiais. Vasaros atostogų metu viešėdamas tėviškėje ar šiaip kaime, Maironis paskaitydavo savo kūrinis vietos klausytojams; į užrašų knygelę žymėdavosi nugirstus jam patinkančius aforistinius posakius bei vaizdingus žodžius. Maironis visą laiką uoliai sekė tiek liaudies, tiek ypač literatūrinės kalbos raidą.

Naudodamasis sukauptu patyrimu, poetas gausiai ir, neskaitant atskirų išimčių, vykusiai taisė senesniuosis savo eilėraščius tiek poetinės frazės išraiškingumo, tiek žodyno tobulinimo atžvilgiu. Palyginę 1895, 1920 ir 1927 m. „Pavasario balsų“ leidimus, randame labai daug poetinės frazeologijos, žodyno, rašybos keitimo, gerinimo atvejų. Pvz. (chronologiškai pagal suminėtus leidimus): „Teip niekas tavęs jau gilei nemylės, Kaip tavo apleistas poeta!“— „Jau niekas tavęs taip giliai nemylės, Kaip tavo jausmingas poeta!“— „...Kaip tavo nuliūdęs poeta!“ („Taip niekas tavęs nemylės“); „Tarp skausmų vidaus linksmas juoktis galiu“...— „Nors verkia širdis, linksmai juoktis galiu“... („Ko siekiu ir alkstu“); „Kaip linksma ant dūszios! gražu dėl akies!“— „Taip giedra ir linksma! Tiek šviečia vilties!“ („Pavasaris“); „Kas mums praeigą gražintų“...— „Kas mums praeitį gražintų“... („Miškas užia“); keičiami eilėraščių pavadinimai („Jo pirmoji meilė“— „Pirmoji meilė“— „Taip niekas tavęs

nemylės“; „Gyvenimas eina ratu“—„Uosis ir žmogus“) ir t. t.

Tokią redakciją praėjo beveik kiekvienas Maironio eilėraštis, pasidarydamas, be retų išimčių, sklandesnis, skambesnis, taisyklingesne kalba parašytas. Neteisinga nuomonė, kad Maironis, esą, į senatvę betaisydamas, iš tikrųjų apgadinęs, susausinęs savo eilėraščius. Priešingai, Maironio atkaklaus darbo su savo kūriniais eiga puikiai atspindi lietuvių literatūrinės kalbos vystymąsi jo gyventuoju laikotarpiu.

4

Maironis, kaip jau minėta, paliko visą eilę epinių ir draminių kūrinių.

Poeto kelią, be vieno kito eilėraščio, jis pradėjo poema „Lietuva“ (1888), išlikusia rankraštyje. Tai — fragmentinio pobūdžio lyrinis-epinis kūrinys. Jame randame vėlesniųjų Maironio poezijos temų bei motyvų užuomazgas, išreikštas jauno poeto jautriu, bet dar netvirtai valdomu meniniu žodžiu.

Poemą Maironis pradeda dedikaciniu eilėraščiu A. Baranauskui, iškeldamas jo, kaip „Anykščių šilelio“ autoriaus, nuopelnus. Toliau Maironis apdainuoja Baltijos jūrą, duoda žemaičių, aukštaičių krašto ir žmonių poetines charakteristikas, aprašo tradicinę žirgų parodą Raseiniuose, Dubysą, Dauguvą, leidžiasi į istorines reminiscencijas: paliečia kovas su kryžiuočiais, vakarinių lietuvių likimą ir kt. Poemoje atspindi lietuvių, latvių tautų sunki būklė carizmo priešpaudoje, išsivadavimo lūkesčiai. Būdingi yra etnografiniai atskirų Lietuvos vietų bei žmonių bruožai. Šiame

kūrinyje, plačiau negu kituose, Maironis vaizduoja ir keturių metų laikų Lietuvos gamtą, tuo pasekdamas K. Donelaitį, kurį pagarbiai mini poemoje. Gamtos vaizduose jaučiama ir bendra A. Baranausko „Anykščių šilelio“ įtaka (Šventosios upė ir kt.). „Lietuvoje“ randame kai kurių vėlesnių Maironio eilėraščių pirmąsias redakcijas („Lietuva! Mano brangi tėvyne!“, „Gražios pakalnės kalnų Dubysos“ ir kt.).

Kartu „Lietuvos“ poemoje jau išryškėjo ir Maironio idėjinio ribotumo bei prieštaravimų momentai, sutinkami ypač vėlesnėse poemose bei dramose: Lietuvos praeities idealizavimas, nekritiškas feodalų nuopelnų kėlimas, religiniai-konfesiniai motyvai.

Meninio lygio atžvilgiu „Lietuva“ nors turi atskirų sklandesnių vietų, leidžiančių įžiūrėti būsimą didelį poetą, tačiau, apskritai imant, Maironio eilavimas dar sunkus, dažnai neišlaikoma ritmika, gausiai trumpinamos žodžių galūnės. Iš „Lietuvos“ poemos galima suvokti Maironio kaip poeto augimą, jo kūrybos raidą.

Apie pirmąją išspausdintą poemą „Tarp skausmų į garbę“ (1895) Maironis buvo labai geros nuomonės: savo kūrinį jis vadino „mylimiausiu kūdikiu“, rašė poemoje, jog jo „eilių apimt neapimsi lengvumo“ ir t. t. Šią autobiografinio pobūdžio poemą, kurios vyriausias veikėjas Juozas Valaitis atsižada dvarininkaitės meilės, tampa kunigu ir, kaip buržuazinės-klerikalinės ideologijos reiškėjas, įsitraukia į buržuazinį nacionalinį judėjimą, Maironis skyrė „besimokančiai jaunuomenei“. Tačiau veikalo pratarmėje poetas išreiškė kur kas didesnes viltis, būtent, kad jo poema

atliks tiesiog „tautinės vienybės“ skatintojo vaidmenį, kad jo giesmę, pasklidusią po visą šalį, pamėgs „ir rūmai, ir pilka sermėga“. Tačiau šios buržuazinės-romantinės Maironio iliuzijos nepasitvirtino.

Poema „Tarp skausmų į garbę“, iš tiesų prašokusi savo meto poezijos lygį eiliavimo lengvumu, lyrinių digresijų poetiškumu, sukėlė susidomėjimą ir įvairius vertinimus. Klerikalai džiaugėsi jų reikalo propaganda poemoje. Kai kurie to meto kritikai mėgino aptarti literatūrinę poemos vertę.

Griežtai pasisakė S. Matulaitis („Varpas“ 1895, Nr. 8), charakterizuodamas Maironio (St. Garnio) poemą, kaip darbą, kuris „jokio procento atnešti negali“; esąs „tai kapitalas į purvus įmestas“. Pasak kritiko, visas 9 poemos giesmes autorius „pripildo gyrimu kunigystės“ ir yra „tikras obskurantas (tamsūnas), nes nesupranta mokslo vertės ir nuodais jį vadiną“. S. Matulaitis pripažino, jog „pusėtinai nusisekė autoriui tik dainelės, kurioms daug užmesti negalima“. Baigdamas kritikas griežtai smerkė nesveiką autoriaus pasipūtimą, laikymą savęs „poetu-galiūnu“.

Apie Maironio „Tarp skausmų į garbę“ atsiliepė ir kai kurie rašytojai. „Viktutėje“ Šatrijos Ragana rašė: „Gražiausios poemos vietos skamba ir skamba man ausyse... Pirmą sykį išgirdau tokią gražią lietuvišką kalbą... Poemos turinys man atrodo menkas, asmens neaiškiai nupiešti, bet forma, kalba — negaliu apskakuti, kaip patiko“ (skyr. „Gruodžio 28“).

Kritikos paveiktas, Maironis ėmėsi taisyti veikalą ir davė žymiai pakeistą ir praplėstą jo variantą, nauju, „Jaunosios Lietuvos“, pavadinimu (1907). Tai —

poema, geriausia iš visų kitų Maironio epinių kūrinų. „Jaunajai Lietuvai“ pasirodžius, pirmąjį poemos variantą autorius kvietė laikyti „juodraščiu“ ir „užmiršti“.

Nors Maironis naujojoje poemos redakcijoje padarė pagrindinio veikėjo, Juozo Rainio, profesiją — padarė jį pasauliečiu inteligentu, tačiau poemos idėjinė kryptis, bendrai imant, liko nepakitusi. Juozas Rainys, paneigęs savo asmeninį gyvenimą — atsisakęs dvarininko dukters Jadvygos Goštautaitės meilės, faktiškai tampa buržuazijos vadovujančiu veikėju, patenka už draudžiamą lietuvišką spaudą į carinį kalėjimą ir miršta džiova. Tas žygis sulenkėjusius Goštautus „atverčia į lietuvybę“: jaunasis Goštautas veda pasiturinčių valstiečių Rainių dukterį; tuo pabrėžiama „tautinė visų luomų vienybė“.

Meniniu atžvilgiu žymiai kūrybiškesnės pirmosios penkios „Jaunosios Lietuvos“ giesmės, kuriose užsi-
mezga ir, palyginti, nuosekliai vystomas konfliktas tarp Juozo Rainio — Jadvygos meilės jausmų, iš vienos pusės, ir feodalinio-luominio Goštautų užsisklendimo, luominių tradicijų ir prietarų, iš kitos. Likusiose keturiose giesmėse Maironis pameta šią pagrindinę siužetinę liniją ir plačiai leidžiasi į kai kurių XIX a. paskutinio ketvirčio visuomeninių reiškinių aprašinėjimą („Aušros“ steigimas, įvairių buržuazinių draugijų, komitetų veikla ir t. t.). Tik vienoje kitoje vietoje užsimenama apie Juozo Rainio ištrėmimą, apie jo — džiovininko — gydymąsi Šveicarijoje ir mirtį. Ką jis, būtent, nuveikė, dėl ko laikomas „tautos didvyriu“, iš poemos nesužinome. Autorius nežymiai nu-

marina Juozą Rainį, tarytum nerasdamas jam vietos toje smulkioje buržuazinio gyvenimo tikrovėje, kuri pavaizduojama antroje poemos pusėje.

Poemos pradinės giesmės darnesnės ir kompoziciniu atžvilgiu. Jose, palyginti, ryškiai atsiskleidžia pagrindinio poemos veikėjo, Juozo Rainio, charakterio bruožai. Tai svajotojas jaunuolis, susidūręs su buržuazine visuomenei būdingu prieštaravimu tarp asmeninių meilės jausmų ir „pašaukimo“, ne be stiprių svyravimų apsisprendžiąs už visuomeninę veiklą. Toliau poemoje autorius šį veikėją suidealizuoja ir su-schematina. Būdingų charakterio bruožų turi ir kai kurie kiti „Jaunosios Lietuvos“ veikėjai: mylinti ir tėvo despotizmą kenčianti Jadvyga, buržuazinis liberalas Motiejus Goštautas, pašiepiąs kunigus-„ilgaskvernius“ bei savo tėvo luominius prietarus, ir kt. Kai kurie poemos veikėjai yra per daug sustingę savo pažiūromis (Jonas Glinskis), kiti, priešingai,— visiškai neįtikinamai pasikeičia (sulenkėjusių dvarininkų Goštautų „atlietuvėjimas“). Poemoje sutinkami epizodiniai veikėjai (poetas Jakštas, inžinierius Tumas, istorikas Klimas ir kt.) yra visiškai artimos anuometinių buržuazinių veikėjų kopijos, nedarniai įnešančios į meno kūrinį tikrovinių-kronikinių elementų ir tarnaujančios priemonėmis autoriaus mintims deklaruoti. Jau Maironio amžininkas J. Tumas-Vaižgantas savo universitetinėse paskaitose kėlė ir griežtai kritikavo šiuos „Jaunosios Lietuvos“ trūkumus: „Žmonės čia tik manekenai idėjoms palaikyti, kaip telegrafo stulpai vie-loms: per juos eina srovės, o ne jie sroves leidžia.“

Ir „Jaunojoje Lietuvoje“ Maironis visų pirma —

lyrikas. Lyrinės autoriaus emocijos persunkia poemą, sudaro palaidiems epiniams pasakojimams tarsi kokį jungiamąjį foną. Šios emocijos poemoje vietomis išreiškiamos lyriniais nukrypimais — eilėraščiais, neturinčiais su poemos fabula tiesioginio siužetinio ryšio. Kai kurios iš šių lyrinių digresijų turi didelės meninės vertės, papildo Maironio „Pavasario balsų“ lyriką. Pvz., jautriai Maironis atskleidžia konfliktą tarp meilės ir pareigos eilėraščiuose „Iš aukšto švietė jaunam keleiviui“ (II giesmė), „Kame mano brangūs jaunystės sapnai?“ (III g.) Kai kurios poemos giesmės pradedamos ar baigiamos meniškai panaudotais folkloriniais motyvais, kaip „Trys sesutės grėbia šieną“ (IV g.), arba giliai išgyventais gamtiniais vaizdais, kaip „Malonios ir puikios pakalnės Dubysos“ (IV g.), „Ir kas do naktis! Dega žvaigždės aukštai“ (VII g.) ir kt. Šie lyriniai poemos įtarpai prilygsta geriausiems Maironio eilėraščiams. Kai kuriuos jų ir pats autorius įdėdavo, kaip atskirus, užbaigtus kūrinčius, į ankstyvesnius „Pavasario balsų“ leidimus.

Pažintiniu bei meniniu atžvilgiu vertingi ir kai kurie visuomeninės raidos momentai, atsispindėję „Jaunojoje Lietuvoje“. Matome augantį plačiųjų visuomenės sluoksnių nepasitenkinimą carine priespauda, kurios „Lietuvoj ne tik žodis ir raštas,— lietuviškas vardas užginta“. Carizmo neapykanta ypač išaugo rusų-japonų karo metu (1904—1905), kada „nuo Volgos ir Dono, lig Sibiro sniegų ir Kitajaus geltono, nuo to karo valstiečiai suvargę žegnojos“. Kai kurie poemos vaizdai ryškiai atspindi socialinę nelygybę, pvz., bažnyčioje ponus veda prie altoriaus „šveico-

rius . . . , daužydams sermėgiams kupras“. Ypač plačiai atsispindi poemoje buržuazinių veikėjų tarpusavio rietenos (pvz., „Aušrą“ steigiant), jų visuomeninės veiklos smulkmeniškumas, tuščia pompastika (paminklo Vytautui statyba). Maironis, pats to nenorėdamas, atskleidė buržuazinės visuomenės smulkmeniškumą, idėjinį siaurumą, lygiai kaip patvirtino socializmo idėjų plitimo masėse faktą, nors ir kaip stengėsi neigiamai jį nušviesti.

Pats Maironis „Jaunojoje Lietuvoje“ užėmė (ir negalėjo neužimti) aiškią buržuazijos ideologo poziciją. Jis skelbė buržuazinę „tautinę visų luomų vienybę“, „atversdamas“ ir „sutaikydamas“ tarpusavyje dvarininkus ir valstiečius, reiškė kai kurį nepasitenkinimą carine biurokratija, tačiau tikėjo, kad dūmos sušaukimas pašalins esamus trūkumus. Maironis poemoje nemaža dėmesio skyrė nacionalistiniam Vytauto kultui. Poetas padarė išpuolių prieš pažangiąsias marksistines idėjas. Visa tai, be abejo, menkina „Jaunosios Lietuvos“ idėjinę ir meninę vertę.

Maironis tuo pačiu laikotarpiu parašė ir porą mažesnių poemų: „Z nad Biruty“ (lenkų kalba, 1904) ir „Raseinių Magdė“ (1909). Jose vystomas „Jaunojoje Lietuvoje“ išreikštas motyvas: „Lietuvos feodalų „atlietuvinimas“ ir įjungimas į kovą dėl lietuviškosios buržuazijos siekiamų klasinių tikslų. Kartu Maironis gina ir propaguoja gimtosios kalbos teises. Poemoje „Z nad Biruty“, skirtoje aristokratiniams sluoksniams, kai kuriuo mastu atsispindi pastarųjų parazitiška, prabangi buitė, tačiau vyriausiosios veikėjos — aristokratės Celinos „atsivertimo“ kelias autoriaus dirbtinai

sugalvotas, neturįs pakankamo psichologinio pagrindo. Maironio alegorinė „Raseinių Magdės“ poema, turiniu neva nukreipta prieš unijines lenkų ponų tendencijas, faktiškai buvo autoriaus priešiško socializmui nusi-statymo išdava. Ryškiai nupiešęs pažangaus lietuvių inteligento Baltraus Bandūros paveikslą, poetas senelio lūpomis niekinančiai jį išvadina Raseinių Magde ir ta proga pasakoja padavimą apie bajoraitę Magdę iš Raseinių, kuri vienintelė Lietuvoje sutikusi ištekėti už lenko Zbignevo ir tuo pagreitinsi uniją, užsitrauk-dama visos lietuvių tautos panieką. Poemoje lenkų tauta ir jos kultūra neskiriama nuo feodalų unijinių nutautinamųjų užmačių, reiškiamos šovinistinės nuotaikos. Maironis „Raseinių Magdėje“ išreiškė savo priešiškas socializmui pažiūras: kvietė neskelbti „tarp luomų prakeikto karo“, smerkė progresyvius Lietuvos studentus, susipažįstančius Rusijoje su marksizmo idėjomis.

Paskutinė 8-nių giesmių Maironio poema „Mūsų vargai“ (1920) idėjiniu-tematiniu turiniu ir formos ypatybėmis yra tarsi „Jaunosios Lietuvos“ tęsinys, tik mažiau nusisekusi. Poemoje kronikiniu būdu vaizduojamas, pradedant nuo 1905—1907 m. revoliucijos, lietuviškosios buržuazijos „kelias į nepriklausomybę“, t. y. į valdžią Lietuvoje. Poemoje, be bendrų lyrinių poeto išgyvenimų („Kodėl, dievuliau, negaliu“, „Naktis graži, rami, vaizdi“), vertingesni idėjiniu ir meniniu atžvilgiu yra pirmojo pasaulinio imperialistinio karo ir kaizerinių okupantų siautėjimo Lietuvoje vaizdai (V—VI giesmė). Kūrinyje atsispindi karo beprasmiškumas, tai, kad didžiausias aukas turėjo sudėti

paprastieji žmonės, kurių „tirpo, tirpo batalijonai“, kuriuos „kaip bandą šaudė“. Poemoje išryškėja lietuviškosios buržuazijos pardavikiškumas liaudies atžvilgiu, sandėrių vedimas tai su caru, tai su kaizeriu, kosmopolitizmas, partinės rietenos. Matome, kaip Vatikanas globoja ir įkvepia Lietuvos buržuazinius veikėjus kovoti su bolševikais, su Tarybomis Lietuvoje 1918—1919 metais. Tačiau pats Maironis poemoje užėmė reakcingiausias nacionalistines-klerikalines pozicijas, griežtai priešišškai žiūrėjo į lietuvių liaudies pastangas pasukti socializmo keliu, pasisakė už buržuazijos valdžią, apgailestavo dešiniųjų partijų pralaimėjimą seimo rinkimuose. Poema yra neįmanomai supainiota turinio atžvilgiu, neturinti, galima sakyti, jokio kompozicinio ryšio. Tikros buržuazinių veikėjų pavardės poemoje kaitaliojasi su literatūriniais personažais, vaizdai pakeičiami sausu kronikiniu įvykių išdėstymu. „Mūsų vargų“ poema, be minėtų atskirų epizodų, didesnės meninės vertės neturi.

Maironis vienas pirmųjų lietuvių literatūroje vystė baladės žanrą. Ypač reikia pažymėti Maironio baladę „Jūratė ir Kastytis“ (1920); joje meniškai panaudojamas žinomas tautosakinis mitologinis motyvas: deivė nusivilioja į jūros gelmes jauną žveją. Nuosekliai auganti dramatinė įtampa, gyva, kintanti eiliavimo struktūra, ritmikos įvairumas, turtinga instrumentacija daro „Jūratę ir Kastytį“ vienu geriausių baladės žanro kūrinių lietuvių literatūroje. „Čičinsko“ baladėje (1920) atkuriamas ryškus šio liaudies pasakojimuose plačiai žinomo despoto-feodalo sauvalių vaizdas. Tragiškos Čičinsko mirties aplinkybės atspindi stichinę

liaudies neapykantą feodalams, nors pats Maironis baladėje stengėsi ieškoti klerikalinio temos išsprendimo.

Apskritai, Maironio baladėse yra daugiau lyrinio, negu dramatinio elemento; tokios baladės maža kuo skiriasi nuo lyriškai atkurto padavimo. Maironis ir mėgino baladine forma atkurti eilę padavimų apie įvairias Lietuvos vietas. Geriausiai yra pavykęs šio pobūdžio eiliuotas padavimas „Ant Punės kalno“, vaizduojąs didvyrišką lietuvių tautos kovą su teutonų riteriais, garsųjį Margio žygį. Kituose padavimuose baladėse, kaip antai „Šatrijos kalnas“ (1909), „Medvėgalio kalnas“ (1920), „Dyvitis“ (1921), ryškiau jaučiamos feodalinės senovės idealizavimo tendencijos; ir meniniu atžvilgiu šie kūriniai silpnesni; ištęstos geografinio pobūdžio įžanginės dalys, sausoka kalba.

Maironis parašė operoms porą libretų, kuriems muzika n buvo pritaikyta. Dar pirmuoju savo kūrybos laikotarpiu parašytame librete „Kame išganymas?“ (1895) poetas sprendė gilų filosofinį žmogaus laimės klausimą, tačiau, nors librete ir yra ryškių darbo žmonių skurdo vaizdų, Maironis juos nustelbė, atmesdamas demokratines laisvės, lygybės, brolybės idėjas, mėgindamas iškraipyti ir suniekinti kylančios proletariato klasės siekimus.

Vertingesnis yra Maironio jau senatvėje pagal kompoz. J. Tallat-Kelpšos smulkų planą parašytasis libretas „Nelaimingos Dangutės vestuvės“ (1927) — iš lietuvių kovų su kryžiuočiais. Pamilusi kunigaikštė Daugirdą, bet tėvo verčiama tuoktis su nemylimu kunigaikščiu Kundrotu, Dangutė tampa ugnies saugo-

toja — vaidilute. Ją pagrobia kryžiuočiai. Kai Dangukę, lietuvių karių išvaduotą iš nelaisvės, žyniai apkaltina buvus priešo sugulove, ji susidegina ant laužo kartu su savo žuvusiu tėvu.

Libretas pagrįstas aštriu konfliktu tarp meilės jausmų ir feodalinio despotizmo (prievartinės vestuvės) bei religinių prietarų. Jame ryškiai pavaizduojama kryžiuočių agresija. Libretas darnus kompoziciniu atžvilgiu. Ypač vertingi gausūs folkloriniai elementai librete — mergaičių dainos, vestuvių papročiai, raudos ir kt. Šių libreto vietų kalba ypatingai gyva, liaudiška.

Į gyvenimo pabaigą Maironis pasuko į dramos sritį — parašė eiliuotas istorines dramas iš feodalinės Lietuvos praeities, sudarančias lyg ir draminę trilogiją: „Kęstučio mirtį“, „Vytautą pas kryžiuočius“ ir „Vytautą karalių“ (1922—1930). Jau Vaižgantas parodė, jog „Kęstučio mirtis“ parašyta artimai sekant lenkų rašytojo A. Asnyko „Kęstučio“ drama.

Apskritai, Maironio dramų pagrindan padėti istoriniai įvykiai traktuojami taip, kaip jie buvo nušviečiami ano meto buržuazinėje historiografijoje. Neskaitant kai kurių geriau pavykusių vietų (kryžiuočių agresijos vaizdai, kaimiečių pašnekesiai, juokdarių sąmojis ir kt.), Maironio dramose, bendrai imant, blankiai atsispindėjo aprašomojo meto gyvenimo tikrovė: visuomeniniai santykiai, žmonių butis, jų galvosena. Vytauto paveikslas dramose iškreiptas, neteisingas. Autorius visais būdais stengėsi idealizuoti savo herojų, ignoravo žinomus istorinius faktus. Maironio dramose yra daug nenuoseklumų ir prieštaravimų kompoziciniu-siužetiniu atžvilgiu. Personažų charak-

teriai, be vieno kito gyvesnio bruožo, apamai vienašališki ir blankūs. Veikėjų kalba beveik neindividualizuota, dažnai abstrakti, sausa.

* * *

Peržvelgę Maironio kūrybinį kelią, jo literatūrinį palikimą, matome, jog idėjiniu ir meniniu atžvilgiu vertingiausia yra žymi Maironio lyrikos dalis; jo epinė ir dramatinė kūryba, be kai kurių aptartų išimčių, turi daugiau istorinės-pažintinės reikšmės — poeto gyventajai epochai ar jam pačiam idėjiškai charakterizuoti ir įvertinti. Maironio talento sritis — lyrika. Jo pastangos epo, dramos srityje, bendrai imant, buvo kur kas mažiau sėkmingos.

Maironio lyrika, ypatingai ankstyvesniu juo jo kūrybos laikotarpiu, apibendrinančios prasmės turinčiais vaizdais ir nuotaikomis atspindėjo Lietuvos liaudies nepasitenkinimą esama padėtimi, jos siekimą išsivaduoti iš carizmo priespaudos. Liaudies kovos dėl savo išsivadavimo nuotaikos, gimtojo krašto, gimtosios kalbos ir nacionalinės kultūros meilės, tėviškės gamtos grožio, gilių asmeninių žmogaus pergyvenimų motyvai, išreikšti aukštos meninės vertės turinčia klasiškine poetine forma,— štai kas sudaro geriausios Maironio poezijos išliekamumo pagrindą, jos reikšmę.

Kiek Maironio geriausieji kūriniai buvo reikšmingi, rodo jų paplitimas liaudyje. Maironio patriotinė lyrika, kovos su kryžiuočiais motyvai, atliko teigiamą, aktyvizuojantį vaidmenį tiek kaizerinės okupacijos metais, tiek pagaliau hitlerininkų siautėjimo Lietuvoje metais.

Gilų ir vaisingą poveikį klasikinė Maironio poezija turėjo lietuvių literatūros raidai. Prasmingas, stiprus išgyvenimas, poetinės minties aiškumas, darni eilėraščio struktūra, nauja silabinė-toninė eilėdara, savo metui sklandi ir taisyklinga literatūrinė kalba — visos šios ypatybės sudarė ištisą maironinės poetikos mokyklą, kurios tradicijos atliko teigiamą vaidmenį tiek reakcijos po 1907 m. laikotarpiu, kai dauguma buržuazinių poetų sparčiai krypo į beidėjiškumą ir formalizmą, tiek buržuazijos viešpatavimo Lietuvoje metais, kai dekadentizmas kerote kerojo.

Tiek kūryba, tiek pažiūromis Maironis buvo griežtas klasikinės realistinės literatūros šalininkas, tuo suvaidinęs nemažą, iki šiol dar nepakankamai ištirtą vaidmenį, tvirtinant realizmo tradicijas lietuvių literatūroje. Maironis kiekviena proga kėlė protesto balsą prieš dekadentines sroves buržuazinėje literatūroje. Savo įžanginėje paskaitoje į lietuvių literatūros kursą Kauno universitete (1923.IX.28) Maironis sakė: „Man nepatinka dekadentizmas, impresionizmas, kubizmas, futurizmas...; tie visi -izmai yra ar pasityčiojimas iš skaitytojo, ar noras tuščiais be prasmės, nors ir skambančiais žodžiais apdumti, užimponuoti nesuprantantį, ar visa tai yra tik liguistas pasireiškimas dabartinės žmonių psichikos... Tie visi dienos muilo burbulai nuo pirmo žymesnio vėjo dvelkimo išnyksta. Laikas ir amžiai pagaliau pasako tiesos žodį“. Toje pačioje paskaitoje, kalbėdamas apie literatūros kritiką, Maironis aukštai įvertina V. G. Belinskį, pavadindamas jį „giliu, dideliu kritiku“.

Maironis palaikė realizmo tradicijas lietuvių lite-

ratūroje, vienas pirmųjų Lietuvoje taip išsamiai kel-
damas ir populiarindamas įžymiojo mūsų klasiko-rea-
listo K. Donelaičio kūrybą. Išskaitęs, kaip pats sakosi,
A. Mickevičiaus veikaluose žinęlę, jog Lietuva turinti
didelį poetą, Maironis susidomėjo K. Donelaičio kū-
ryba ir liko karštas jos gerbėjas. „Lietuvos rašliavos
apžvalgoje“ prie „Lietuvos istorijos“ (1906) Maironis
rašė, jog lietuvių tauta K. Donelaičio „Metais“ gali
„drąsiai didžiuotis prieš visas apšviestas Europos tau-
tas..., nedaug atsiras pasaulyje tautų, kurios galėtų
pasigirti tokiu poetišku, subrendusiu ir originališku
veikalu“. Universitete Maironis skaitė apie K. Done-
laitį specialų kursą, kuriame nėra nė šešėlio formalis-
tinio nagrinėjimo. Maironis duoda išsamią epochos
istorinių įvykių bei visuomeninio gyvenimo charakte-
ristiką ir vertina K. Donelaitį visų pirma už jo „objek-
tyvų gyvenimo pavaizdavimą“, už jo „nepaprastą rea-
lizmą, kuris tik XIX a. Vakarų Europoje atsiranda“. Maironis buvo linkęs K. Donelaičiu pradėti iš viso lie-
tuvių literatūros istoriją, laikydamas, kad prieš tai
buvusi lietuviškoji religinio turinio raštija tėra tam
tikras kultūros istorijos, bet ne literatūros faktas.

Turint galvoje realistinį Maironio kūrybos pobūdį,
suprantamas tas prieštaringas vertinimas, kurio ji su-
silaukė iš pažangiųjų ir reakcinių rašytojų bei kritikų.
Demokratinės bei proletarinės krypties atstovai lietu-
vių literatūroje stengėsi teisingai įvertinti Maironį,
pabrėždami jo kūrybos pasiekimus ir kartu nenuitylė-
dami idėjinių ribotumų. Pvz., pirmasis lietuvių prole-
tarinis poetas J. Janonis žavėjosi gamtos grožio iš-
reiškimu Maironio kūryboje: „Jaučia gamtos grožį

Maironis ir moka ją išreikšti taip, kaip da, rodos, nė vienas lietuvių dainių nėra išreiškęs. Mėgstu už tat Maironį“. Kartu J. Janonis teisingai atmetė visa tai Maironio kūryboje, kas buvo „persigėrę sunkiųjų seminarijos rūmų dvasia“ (žr. „Literatūra ir menas“, 1951, 14 nr.). Kita vertus, ypač buržuazijos viešpatavimo Lietuvoje metais, įvairūs literatūriniai „modernistai“ niekinamai žiūrėjo į Maironį, laikė jį „pase-nusiu“, skleidė šūkį „Šalin nuo Maironio!“ Buržuaziniai formalistai, jausdamiesi bejėgiai prieš Maironio poetinį talentą, savo literatūrinius žonglieravimus mėgindavo pagrįsti „vadavimosi iš Maironio mokyklos varžtų“ lozungais, tuo pabrėždami savo kaip „naujų kelių“ ieškotojų vaidmenį lietuvių literatūroje. Buržuaziniai literatūros „kritikai“ atvirai tyčiojosi iš seno poeto. Pvz., Paparonis (A. Šmulkštys) ironiškai rašė: „Tave... šios žemės kelionėj aš matau saulėlaidos masinančioj šviesoj ir tariau gerbdamas tavo vardą: „Labanakt, Maironi!“ („Laisvė“, 1920, 169 nr.).

Progresyvioji inteligentijos dalis ir buržuazijos viešpatavimo laikais gerėjosi geriausiais Maironio poezijos kūriniais, Lietuvos liaudis dainavo juos. Realistinės krypties lietuvių rašytojai savinosi teigiamąsias Maironio klasikinės poezijos ypatybes, mokėsi iš jo poezijos meno.

Tarybinė visuomenė priėmė ir įsisavino geriausiąją, išliekančią Maironio literatūrinio palikimo dalį. Dar Didžiojo Tėvynės karo metais Maironio eilėraščiai buvo spausdinami ir cituojami tarybiniuose karo meto leidiniuose („Amžinoji neapykanta“, 1942; „Kovos dainos“, 1942; „Prieš amžinąjį priešą“, 1945,

ir kt.). Netrukus po karo išėjo iš spaudos platus, populiarus geriausios Maironio poezijos rinkinys „Pavasario balsai“ (1947). Vertimais į rusų kalbą Maironio vardas plačiai nuskambėjo už Lietuvos ribų. Maironio eilėraščių vertimai į rusų kalbą buvo išspausdinti eilėje karo meto leidinių: „Živaja Litva“ (1942), „Vekovaja nenavist“ (1943), „O rodine“ (1944) ir kt. Pasirodė gerai paruošta ir išleista Maironio poezijos rinktinė rusų kalba (1949), kuriai eilėraščius vertė tokie vertėjai, kaip Vl. Deržavinas, D. Brodskis, M. Petrovych ir kt.

Maironio poezija tvirtai įėjo į klasikinę lietuvių ir daugianacionalinę tarybinių tautų literatūrą.

L. GINEITIS

PAVASARIO
BALSAI

MIŠKAS ŪZIA

Miškas ūžia, verkia, gaudžia;
Vėjas žalią medį laužo;
Nuliūdimas širdį spaudžia,
Lyg kad replėmis ją gniaužo.

Girios tamsios, jūs galingos,
Kur išnykote, plačiausios?
Dienos praeities garsingos,
Kur pradingote, brangiausios?

Miškas verkia didžiagirių:
Baisūs kirviai jas išskynė;
Verkia Lietuva didvyrių:
Jų neprikelia tėvynė.

Kas mums praeitį gražintų,
Ir jos garsą, ir jos galią?
Kas tuos kaulus atgaivintų,
Kur po žemėmis išbalę?

1885

* * *

Tu girele, tu žalioji,
Tu, kurią laikai išgriovė,
Tu, lietuvi, kurs vaitoji...
Jūs užmirštumėt senovę!

Bet tas šaltas šiaurės vėjas
Blaško žmones ir girelę
Ir, daužydamas užėjęs,
Mus iš miego kelte kelia.

Mainos rūbai margo svieta:
Silpnas kelia, tvirtas griūva;
Nebijokim vargo kieto,
Juk be jo galiūnai pūva!

Atsibus tėvynės sūnūs,
Didžią praeitį atminę;
Pagimdys vargai galiūnus,
Ugnimi uždegs krūtinę!

1885

NEDAUGEL MŪSŲ

Nors mūsų, broliai, nedaugel yra,
Tačiau mes tvirti, jei riš vienybė;
Į darbą stokim vyras į vyrą:
Sujungtos rankos suteiks stiprybę.

Didžios nelaimės spaudžia tėvynę,
O priešas laukia jos prapuolimo,
Kapuose bočiai, kurie ją gynė,
Mes gi prislėgti nusiminimo.

Tačiau tėvynė dar nepražuvus;
Nušvis jos vėlei garbė spindėjus;
Nuslinks ta šmėkla, kaip ir nebuvus;
Saulutė džiugins vėl patekėjus.

Tai ko gi mūsų dvasia beliūsta,
Norint ne kartą širdį ir skausta?
Pabudę naktį varykim rūstą:
Dienos šviesesnės ateitis rausta.

1887

SENELIO SKUNDAS

Ne taip senovės tėvai gyveno,
Kaip skurstame vargšai šiandieną.
Paklausk, jei nori, tėvučio seno,
Ar neina blogesniai kas dieną?

Ne tiek gal turtų tada turėta,
Ne tiek ir dubas išbranginta;
Bet savo žemę daugiau mylėta:
Amerikon nesidanginta.

Nebuvo laisvės, bet neregėta
Nei tiek be drausmės ištvirkimo;
Nebuvo rašto, bet negirdėta
Nei tokio bedievių dūkimo.

Nelengvą nešė po ponais našta
Valstietis, retai nusimineš;
Bet dainos skrido po visą kraštą,
Skambėjo linksmi sutartinės.

O girios, girios!.. atmint malonu:
Jos buvo dievo, ne dvaro;
Jos slėpė žmones ne tik nuo ponų:
Nuo dvaro, nuo maro ir karo.

Ne taip senovės tėvai gyveno,
Kaip skurstame vargšai šiandieną;
Paklausk, jei nori, tėvučio seno,
Ar neina blogesniai kas dieną?

1891

VILIJA (NERIS)

iš Mickevičiaus versta

Vilija, mūsų upelių matutė,
Dugną tur aukso, o veidą kaip dangų;
Vandenis semia lietuvė sesutė,
Širdžia ir veidu skaistesnė už bangą.

Puikios, malonios pakalnės ties Kaunu;
Puošia jos tulpėmis Viliją srauną;
Myli lietuvę gražesnis jaunimas,
Negu kad rožių ir tulpių audimas.

Vilijai Kauno pakalnės per nieką:
Nemuno ieško ir žiedus palieka.
Liūdnai lietuvei ašarėlės byra,
Nes pamylėjo kito krašto vyrą.

Mylimą Nemuns, smarkiai apkabinęs,
Neša pro kalnus, per laukų platybes;
Glaudžia su meile prie šaltos krūtinės
Ir kartu skęsta į marių gilybes.

Tu save lygiai svetimam pašvėsi,
Brangią tėvučių apleidus šalelę,
Ir lyg tarp marių užmiršta paskėsi,
Bet dar liūdnesnė, Lietuvos mergele!

Širdį ir upę sunku suturėti;
Vilijai bėgti, mergaitei mylėti!..
Vilija skęsta į Nemuną mielą,
O bokšte liūdi mergužėlės siela.

1891

SUNKU GYVENTI

Sunku gyventi žmogui ant svieto;
Visur tik vargas, nelaimės vienos;
Nuo nuliūdimo skaudaus ir kieto
Tulže apkarto gražiausios dienos.

Lapus nuo medžių rudenio vėjas
Dar taip neblaško žiauriai į šalį,
Kaip daužo vargšą skausmas užėjęs,
Kad žmogus vietos rasti negali.

Lopšy mes verkiam, saulę išvydę;
Verkiame, meilės pančius pažinę;
Verkiame, nuo kelio tiesaus nuklydę;
Verkiame, karstą sau prisiminę.

Veltui, nugrėžęs akis atgali,
Tarp atminimų ieškai ramumo;
Nieks nuraminti tavęs negali
Nei išmatuoti širdies gilumo.

O dieve didis ir tėve brangus!
Pastiprink žmogų silpną ir menką,
Taip sutvarkytą, kad vien tik dangus
Jo begaliniams norams užtenka.

TAIP NIEKAS TAVĖS NEMYLĖS

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo nuliūdęs poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės
Tiktai dėl tavęs, numylėta?

Kiek ašarų jam išriedėjo griaudžių,
Kiek syk, kaip žvaigždė sidabrinė,
Per kiauras naktis nesumerkė akių,
Kai uždegei jauną krūtinę!

Kas suteikė tau, numylėta, graži!
Tą įstabią, slaptąją galią,
Kuria į dausas jojo dvasią neši;
Vėl dega jam norai atšalę!

Daug žemės puikių ir gražių dukterų
Jo širdį pavergti norėjo:
Dėl dainų-žiedų, dėl eilių įkvėptų
Ir auksą, ir vardą žadėjo.

Tau puikūs pečių neapsupo šilkai,
Tu proto netemdai gražybe,—
O tu tik vieną širdies raktą radai
Skaisčià savo skausmo gilybe!

Bet jam tos negaila jaunystės giedros,
Kad skausmo širdis nesuprato;
Nes veidu žydros užtekėjai aušros,
Ir naują pasaulį jis mato.

Tada tai jo gema pirmoji giesmė,
Liūdnesnė už girių ošimą,
Nes švieti jaunam, kaip aukštybių žvaigždė,
Ir šventą neši įkvėpimą.

Pasklido giesmė po tą šalį toli,
Kur Nemuno vandenys bėga;
Pažino tave ir pamilo visi:
Ir rūmai, ir sodžių sermėga.

Poetams kitiems numylėta ranka
Iš laurų vainiką nupynė,
Tu jį nors atmint ar atminsi kada?
Tu, jo numylėta t e v y n e!

1892

VILNIUS

(prieš aušrą)

Antai pažvelki! Tai Vilnius rūmais
Dunkso tarp kalnų plačiai!
Naktis jį rūbais, tamsiais, kaip dūmais,
Dengia! Jis miega giliai!
Kame tas garsas, kuriuo skambėjai?
Kame galybė ir pranokėjai?
Kur tavo, Vilniau, tie spinduliai,
Kuriuos skleidei
Lietuvai, mūsų tėvynei?

Negreit su saule išauš dar rytas!
Miega aplinkui naktis.
Tik kartais mėnuo, bailiai išvytas,
Iš debesų tenušvis...
Norėtum brangią išvysti pilį,
Kur garsūs amžiai užmigę tyli,
Kai Vilnius buvo mums kaip akis,
Kai švietė jis
Lietuvai, mūsų tėvynei.

Ko taip nuliūdai? Ko ant krūtinės
Ašara krinta griaudi?
Gailiesi, amžius didžius atminęs?
Praeitį brangią liūdi?

Žiūrėk, rytuose aušra jau teka,
Pabudę paukščiai pagiriais šneka;
Laikai juk mainos: slėgė pikti,—
Nušvis kiti
Lietuvai, mūsų tėvynei.

1892

Saugoties reik*).

Rods randam žmones įvairius**).
Keliu ir reik bijoties.
Kol viens, kurs yr. dar Saugos***) bus,
Mums Saugu reik saugoties.
Viens czystas ein ant ulvezios,
Nor bėdą aklą vesti:
Kita ben, jei ans nesisaugos,
Purvus ant jo nor mesti.
Viens mirdams dusanį isz bėdos,
Kas dūs jam szventą czesnį?
Kita laiko rovimą kalbos
Per darbą daug svarbesnį.
Viens tėviszkę norėtu szelpt;
Pagirtą lietuvystę;
Laižydams kojas *kita*s gelbt
Pragertą tėvonystę.
Rods randam žmones įvairius,
Keliu ir reik bijoties.
Kol viens, kurs yr. dar Saugos bus,
Mums Sangu reik saugoties.

Deus G. I. J. S. isz Gr.

Lietuvos vargas.

Miszkas užia, girė gandžia,
Vėjas medžių szakas laužo,
Nulindimas mane spaudžia.
Kaip apcengais szirdį gniaužo.
Lindnas balsas žalios girės
Kaipo kardas perver szirdį:
Stovi visas kaip pastyrės.
Rodos, szneką miszko gūdi.

*) Ant vieno Lietuvininku iszgamio ir savo tautos durno
prieszininko. — **) Įvairus, varius lot. — ***) Saugos, kiemas
Zemalėzių parūžyje.

Szeka pilna atminimu
Apie buvusias gadynes,
Kas nejauczia nuliudimo?
Kas neverkia jas atmines?
Nelaiminga ta Lietuva,
Sav prieglaudos ji negauna,
Su sentėveis jau prazuvo
Jos garsybė, garbė slauna.
Dieve didis, Dieve brangus!
Kūmi mes priesz tavo kalti?
Ko dėl tamsus ant mus dangus?
Ko dėl puezia vejai szalti?
Mes paklyde per silpnybę,
Bet mes vienok vaikai tavo;
Gink mus visur, dūk vienybę,
Turėk mus po sparnu savo!

Zealiois.

Jonas Ernestas Smoler'is.

Paraszė V. B.

(Pradžia 6. numeryje.)

Smoler'is pradzioje 1840 metu pabaigus teologijos mokslą norėjo tapti kunigu, bet pirm ne kad tas jo noras galėjo išsipildyti jis įeiszkojo kokios norint vietos mokitojauis, bet tokios vietos negalėjo gauti Lužėziūse. Bet vienas netikėtinas atsitikimas pastūmė jį ant visiszkaĩ kitokio kelio. Naujas Prustu karalius Priezkus Vilius IV, meruse 1840 pribuvo į Vroclavą (Bresliavą) dėl iszklausymo apžadu to viso kraszto. Baronas Stillfried'as (paskiaus grovas Alkantara), kurs buvo drauge su karaliumi, ceremonijjos virsziniuku, ir kurs taip pat žinojo, jog Smoler'is moka czeckiszkaĩ, pamistyjo dūti sziam paskutiniam dėl iszvertimo į vokiszkaĩ kalbą sentu czeckiszku popėriu, kuriūs br. Stillfried'as, kaip įpėdminkas szaunios czeckiszkos giminės Stoimiru, turėjo pas save surinkęs. Stillfried'as tame reikale kalbėdamas su Smoler'iu paklausė jo, kaip ilgai jis mislyja atsilikti Vroclave. Kada-gi Smoler'is anam atsakė, jog mislyja tapti mokiťoju, tada baronas pruntavojo, jog geriaus butu atsilikti Vroclave ir stengtiesi palikti propesoriumi slovėniszku

TRAKŲ PILIS

Pelėšiais ir kerpe apaugus aukštai
Trakų štai garbinga pilis!
Jos aukštus valdovus užmigdė kapai,
O ji tebestovi dar vis.
Bet amžiai bėga, ir griūvančios sienos
Kas dieną nyksta, apleistos ir vienos!..

Kai vėjas pakyla ir drumzdžias vanduo,
Ir ežeras veržias platyn,—
Banga gena bangą, ir bokšto akmuo
Paplautas nuvirsta žemyn.
Taip griūva sienos, liūdnesnės kas dieną,
Griaudindamos jautrią širdį ne vieną.

Pilis! Tu tiek amžių praleidai garsiai!
Ir tiek mums davei milžinų!
Tu Vytauto didžio galybę matei,
Kad jojo tarp savo pulkų!
Kur tavo galia, garsi palikimais?
Kur ta senovė, brangi atminimais?

Nutilusios sienos, apleistos visų,
Be sargo, ginklų, be žmogaus!
Kiek primenat jūs man brangiausių laikų
Ant vieškelio amžių plataus!

Laikai brangiausi! Ar mums dar sugrįšite?
Ar vien minėsme, kaip savo jaunystę?

Kada tik keliu važiavau pro Trakus,
Man verkė iš skausmo širdis;
Gaili ašarėlė beplovė skruostus
Ir mėlynas temdė akis!
Ir veltui dvasią raminti norėjau,
Aplinkui vien tamsią naktį regėjau.

1892

LIETUVIS IR GIRIA

Tu girele, tu žalioji!
Ko graudingai taip vaitoji?
Ar krūtinę plėšo vėjas?
Ar tau dievas davė jausmą?
Ar supranti ir tu skausmą,
Kurs taip spaudžia palytėjęs?

Bet žalioji — kaip lietuvis:
Užžavėtas jų liežuvis;
Neatdengs skaudžios krūtinės!
Tik kad žmonės jų nemato,
Birt jiems ašaros paprato,
Lyg kad rasos sidabrinės.

Kad lakštingalas užgieda,
Kad pavasaris jau žiedą
Iš žalių lapelių gvildo,
Vėl girelės ir lietuvio
Džiaugsmas neturi liežuvio,
Nors krūtinę ir sušildo.

1895

PRAEITIS

Praeities gilų miegą kas pažadint galėtų?
Kas jos dvasią atspėtų? Jai įkvėptų gyvybę?
Kas suprasti pajėgtų tamsią amžių tolybę?
Kas bent uždangos kraštą mums praskleisti mokėtų?

Jos paveikslas, kaip žaibas, kartais dvasią pagauna,
Kartais, rodosi, dvelkia stebuklingas jos kvapas;
Kartais prašneka širdžiai amžiais kerpėtas kapas
Ir sušildo krūtinę ir vaidentuvę jauną.

Štai, senelis į kapą žengia, drebęs ir baltas;
Man jo gaila: daug matęs, apsakoti daug gali...
Ten po pilį apleistą vėjas šūkauja šaltas:

Kas ten amžiais kalbėta, kad paskelbtų bent dalį!
Nemuns matė kryžiuočius, plieno ginklais apkaltus:
Apie žilą senovės apsakytų jis šalį.

1895

OI NEVERK, MATUŠĒLE!

Oi neverk, matušēle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiosios tėvynės!
Kad pavirtęs, kaip ažuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės.

Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas
Kad laužo užrūstintas vėjas;
Tau dar liko sūnų; kas tėvynę praras,
Antros neišmels apgailėjęs.

Ten už upių plačių žiba mūsų pulkai;
Jie mylimą Lietuvą gina;
Kam nusviro galva, tam dangaus angelai
Vainiką iš diemantų pina.

Daugel krito sūnų, kaip tų lapų rudens:
Baltveidės oi verks, nes mylėjo!
Bet nei bus, nei tekės Nemune tiek vandens,
Kiek priešų ten kraujo tekėjo.

Vedė Vytautas ten didžiavyrių pulkus
Ir priešų sulaužė puikybę:
Už devynias mares, už tamsiuosius miškus
Išvarė kryžiuočių galybę.

Saulė leidos raudona ant Vilniaus kapų,
Kai duobę kareiviai ten kasė,
Ir paguldė daug brolių greta milžinų,
O viešpats jų priglaudė dvasią.

O neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiausios tėvynės!
Kad pavirtęs, kaip ažuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės!

1895

MANO GIMTINĖ

Ten, kur Nemunas banguoja
Tarp kalnų, lankų,
Broliai vargdieniai dejuoja
Nuo senų laikų.

Ten močiutė užlingavo
Raudomis mane,
Į krūtinę skausmą savo
Liejo nežinia.

Girios užė ten, minėjo
Praeities laikus,
Kai lietuvis netikėjo,
Jog belaisviu bus.

Ten apleistos pilys griūva
Ant kalnų aukštai;
Milžinų ten kaulai pūva,
Verkia jų kapai.

Ten užaugau, iškentėjau
Aš kančias visas
Ir pamėgau, pamylėjau
Vargdienių dūmas.

O tos dūmos vargdieninēs
Griaužia kai kada,
Tartum rūdys geležinēs,
Amžina žaizda.

1895

NUO BIRUTĖS KALNO

Išsisupus plačiai vakarų vilnimis,
Man krūtinę užliek savo šalta banga
Ar tą galią suteik, ko ta trokšta širdis,
Taip galingai išreikšt, kaip ir tu, Baltija!

Kaip ilgėjaus tavęs, begaline, plati!
Ir kaip tavo išgirst paslaptinių balsų
Aš geidžiau, tu pati vien suprasti gali,
Nes per amžius plačių nenutildai bangų!

Liūdna man! Gal ir tau? O kodėl, nežinau;
Vien tik vėtrų prašau, kad užkauktų smarkiau:
Užmiršimo ramaus ir tarp jų nematau,
Betgi trokštu sau marių prie šono arčiau.

Trokštu draugo arčiau: juo tikėti galiu;
Jis, kaip audrą, nujaus mano sielos skausmus;
Paslapties neišduos savo veidu tamsiu
Ir per amžius paliks, kaip ir aš, neramus.

1895

MINIJA

Kodėl gi tai Minijos bangos nuliūdo?
Kodėl tai jos bėga laukais pamažu?
Ar gaila, kad saulė už girių užplūdo
Ir apdengė žemę nakties tamsumu?

O, skubinkis, miela, į marių platybę,
Jei gaila tau saulės skaisčių spindulių:
Išvysi dangaus karalienės gražybę,
Kai maudos nuraudus tarp vilnių blaivių.

Bet Minija mūsų, kaip pirma, nuliūdos;
Jos bėga, kaip pirma, srovė pamažu;
Negaila jai, saulei už girių užplūdus
Ir žemę apdengus nakties tamsumu.

Tik gaila jai kranto, vainikais nupinto,
Tik gaila tų dainų, kur skamba skardžiai,
Tik ąžuolo gaila, žaliai padabinto,
Kurs kalba jai meilę kas naktį saldžiai.

Nuliūdusiai Minijai paslaptį vieną
Norėčiau atdengti, kai nieks negirdės:
Kas ilgis antrasis jos kranto kas dieną.
Bet ne! Sužinos nuo aušrinės žvaigždės

TAIP MAŽA PARAMOS

Taip maža paramos ant žemės:
Daug verksmo, skausmo ir kančios!
Retai dangus, rūščiai aptemęs,
Prašvinta ant našlės galvos.

Bet kas pažino įkvėpimą,
Jo aukštus, dangiškus jausmus,
Kas gavo brangų atminimą,
Tas čia našlaičiu nebebus.

Tam ir nakčia žvaigždelė švies,
Tarp skausmų jam saldžiai kalbės;
Nors tarp žmonių neras širdies,
Bet nemylėt jų nemokės.

Tas iškentėjusią krūtinę
Apkaitins giesmėmis dangaus,
O ašarėlę sidabrinę
Ant veido meilė teišspaus.

1895

IŠNYKSIU, KAIP DŪMAS

Išnyksiu, kaip dūmas, neblaškomas vėjo,
Ir niekas manęs neminės!
Tiek tūkstančių amžiais gyveno, kentėjo,
O kas jų bent vardą atspės?

Kaip bangos ant marių, kaip mintys žmogaus,
Taip mainos pasaulio darbai!
Kur Sardės? Atėnai? Ar Rymo garsaus
Kur vyrai, ar jų veikalai?

O kas mano kančios? Ar tas įkvėpimas?
Tie dvasios sumirgę žaibai!..
Tik kraujas sujudęs, širdies tik plakimas,
Kuriems nebužilgo — kapai!

Užmirš mano giesmes! Poetai kiti
Ieškos įkvėpimo brangaus;
Ir jiems ta žvaigždė švies iš tolo skaisti,
Bet vėl, kaip manė, ji apgaus!

Ir kas ta garbė, giesmėmis apdainuota?
Šešėlis, kurs bėga greta!
Išnyko žmogus: ir svajota — sapnuota
Išblyško, kaip ryto aušra!

UOSIS IR ŽMOGUS

Amžiaus ilgus metus
Augo uosis gražus,
Ir augo, ir lapais žaliavo;
Tarp pakalnių plačių,
Tarp beržų, drebulių
Viršūnės jis nelenkė savo.

Daužė jį viesulai,—
Nedrebėjo jisai,
Puikiai ir iš aukšto žiūrėjo;
O kai žvaigždės nušvis
Per žvainąsias naktis,
Jautriai apie meilę šlamėjo.

Jam prie šono tada
Iš šaknų, jo greta
Uoselis žalsvutis išdygo:
Skleidė uosis šakas,
Per naktis ir dienas
Iš džiaugsmo siūravo, nemigo.

Jau nerūpi miškai,
Taip nežiūri aukštai,
Vien sūnų prie šono sau glaudžia;
Baidos šiaurio aštraus,
Nes jam gaila sūnaus,
Ir dūmą niūniuoja jau griaudžią.

Dvelkia oras minkštai,
Auga jaunas aukštai
Ir skleidžias platyn, ir didžiuojas —
Uosis lenkias žemyn,
Jėgos eina menkyn,
Kas kartą mažiau belapuoja.

Štai atėjo žmogus,
Blizga kirvis aštrus,
Pakirto ilgmetį užgavęs;
Jauno uosio pečiai
Sudrebėjo baisiai,
Žaliuoja tačiau, kaip žaliavęs.

Iš kamieno tiesaus
Dročiai karstui išpiaus
Lentų, nes tėvai susenėjo;
O viršūnę tašys:
Vygė bus ir lopšys,
Nes kūdikis klykti pradėjo.

Bėga metai kiti,
Supa lopšį pati
Ir pirmgimiui savo dainuoja:
„Auk, maželi gražus,
Kaip tas uosis puikus,
Kurs slėnio atkrantėj svyruoja.“

AUGO PUTINAS

Augo putinas, augo, žaliavo;
Skleidė žiedus prieš saulę baltai;
Kai mergaitės aplinkui dainavo,
Sirpo uogos, kaip kraujo lašai.

Kam tos uogos raudonos
Ir šakutės jų plonos?
Kas prisegs prie širdies —
Atminties?
Ar sau kaklą jų siūlu apries?

Daug mergaičių pakrančiais Dubysos,
Kaip lelijų, baltų ir aukštų;
Žydi veidu, kaip putinas, visos;
Gražesnių neišgirsi balsų.

Skamba giesmės auksinės
Iš jausmingos krūtinės.
Kam gi putinas teks?
Kas prisegs?
Raudonasis kam širdį uždegs?

Visos puikios ir tėvo augimo
Geltonąsias sau pina kasas;
Kaip aguonos, tarp linksmo jaunimo,
Bet Marytė užtemdo visas.

Jai baltveidės pavydi,
Jai ir putinas žydi,
Į ją stiebias visi;
Ko gi ji
Taip nuliūdus ir taip nerami?

Vakar veidu, kaip rožė, žydėjo,
O šiandieną nuleido akis,
Lyg gėlelė palinko nuo vėjo,
Neužmiega ilgai naktimis.

Ar nuo Juozo išmoko,
Kai suktingį jie šoko,
Taip nuliūsti gailiai?
Sopuliai
Neramino ir Juozą giliai.

Oi, dabokite širdį, sesytės,
Kai nešioste žalius vainikus!
Vienas žodis, į širdį įkritęs,
Sužavės nekalčiausius sapnus.

Kam šilkų melagystė,—
Jums brangesnė mergystė;
Tegul jums pavydės
Tos garbės
Putinai, kai prieš saulę žydės.

DAINA APIE SENOVĖ.

Neteip senovės tėvai gyveno,
Kaip skurstame mes szendiena?
Paklausk, jei nori, tėvoczio seno,
Ar n'ėina piktyu kasdiena.
Netiek gal turtu tėvai turėjo,
Neteip žemes iszbrangino,
Bet savo kraszta daugiaus mylėjo,
Vien's kitą broliu vadino!

Gražei sus'ėję sentėvei musu
Kalbėjo apie tėvynę,
Apie senovę ir karias Prusu,
Kad nū Kryziokų jūs gynė.

Linksmu tai buvo, girios galiama,
Kad nū medziokliu skambėjo!
Gražu, kad tėvas praziles sunu
I karia einant lydėjo! . . .

Bajorai musu darbais garbingi
Mylėjo kalbą tėvynės,
Nemie meilingi, kovoj' baisingi
Negaudė vėjų gadynės!

Linksmu tai buvo, nū sutartiniu
Kad girių gaudė uzimas!
Gražu, kad dziaugės, linksmu Szesztiniu
Suaukęs musu jaunimas!

Gražei dainūta tada mergaiczių,
Darzelius rutų sodinta!
Žibėta kardu tad jaunikaiczių,
Erzilus-žirgus auginta!

Su Dievu augo tėvai ir seno,
Vien's kitą szelpė ir gynė! . . .
Kitaip senovės tėvai gyveno!
Ne ta szendieną gadynė!

Maironis.

1891 m. spausdintas eilėraštis, po kuriuo poetas pirmąkart pasirašė Maironio slapyvardžiu

---

JEI KADA PANČIAI NUKRIS

Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?

Ką mums žada rytojus?.. Tikėk, jei gali!
Nes ir kaip begyvent ir kentėt be vilties?
Rodos, dievas užmiršo!.. O žmonės mieli,
Palauk, iki ranką išties!

Tarp vargų sopulių, be rasos ir žvaigždės,
Mūsų mėlynos akys apteko kraujais;
Kam mirtis jas užmerkė, laimingas ilsės,
Širdies nebekruvins vargais.

O tačiau mes, be ašarų jungą dienos
Nešdami, be nakvynės keliaujame sau,
Ar mums audros užkauks, ar kas kelią užstos,
Aukščiausias, tarnaujame tau.

Nei vaitoti, nei verkti nepratę visai,
Vien atstatom krūtinę, apkaltą ledu:
Ne be žado širdies mes kokie milžinai,
Bet sielą prakalbint sunku!

O, kad oro plačiau kiek pasemt krūtinė!
Kiek ten jausmo gilaus, nepradėtų jėgų!..
Ar tai viskas užmirs vien svajonių sapne?
Ar žūsme keliais be darbų?

O, kaip kartais sunku! Ar kas norint supras?
Bet gana, ne be vardo mus audros išgriaus!
Užgiedokime, vyrai, sau dainas linksmās!
Kaip vyrai keliaukim toliaus!

Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?

1895

UŽTRAUKSME NAUJĄ GIESMĘ

Užtrauksim naują giesmę, broliai,
Kurį jaunimas tesupras!
Ne taip giedosme, kaip lig šiolei:
Kitas mąstysime dūmas.

Drąsiai, aukštai
Pakils balsai:
Išauš kita gadynė!
Užgims darbai,
Prašvis laikai.
Pakils jauna tėvynė!

Aušra naujos gadynės teka:
Nušvis ir saulės spinduliai;
Juk nujautimas širdžiai šneka
Taip aiškiai, linksmai ir saldžiai.

Drąsiai, aukštai
Iškils balsai ir t. t.

Numesk, tėvyne, rūbą seną,
Kurį užvilko svetimi!
Jį meilės kerštas tekūrena
Tėvynės meilės ugnimi!

Į darbą, vyrai! Šalį jauną
Prižadins meilės rytmetys;
Galybė meilės viską griauna:
Žiemos ledus ji sutirpys.

Ranka mus spaudžia geležinė,
Krūtinę apkala ledais:
Uždekim meile sau krūtinę!
Į kovą stokim milžinais!

Tas ne lietuvis, kurs tėvynę
Bailiai, kaip kūdikis, ap leis;
Kursai pamins, ką bočiai gynė
Per amžius milžinų keliais.

Tas ne lietuvis, kurs jos būdo,
Jos žemės dainų nemylės;
Neverks, kad patys sūnūs žudo,
Kas verta meilės ir garbės.

Tas ne lietuvis, kurs dar bijo
Atsižadėt sapnų nakties,
Kurs bėgs nuo žygių, kalavijo,
Kursai didžiais darbais nešvies.

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą,
Šarvuoti mokslu atkakliu!

Paimsme arklą, knygą, lyrą
Ir eisim Lietuvos keliu!

Drąsiai, aukštai
Iškils balsai:
Išauš kita gadynė!
Užgims darbai,
Nušvis laikai,
Atgims jauna tėvynė.

1895

NEBEUŽTVENKSI UPĖS

Nebeužtvenksi upės bėgimo,
Norint sau eitų ji pamažu;
Nebsulaikysi naujo kilimo,
Nors jį pasveikint tau ir baisu.

Naujos idėjos — darbas ne vaiko:
Užtvenktos mėto audrų žaibus!
Nesustabdysi bėgančio laiko:
Vaikas tik trukdo amžių darbus.

Vyrai lietuviai, auštančią dieną
Mūsų nors sūnūs visgi išvys!
Griaukime amžiais užverstą sieną,
Norint gailėtus jos beprotys!

Amžiais pavergta kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim, ką mūsų proseniai gynė!
Žadinkim brolius meile drąsia!

Ginkime kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą, kaip milžinai!
Laimina dievas sėjamą grūdą,
Laimina vaisių: gema šimtai.

Kas vakarykščio sapno ieškotų,
Tam labą naktį galim užtraukt;
Svetimą rūbą kas dar nešiotų,
Tam nusibostų galo belaukt.

1895

SAULEI TEKANT

Jau saulėtekis melsvas, spinduliais iškaišytas,
Tvinksta, rausta ir dega, lyg veideliai mergaičių,
Kai po langu sužvengia žirgas jauno bernaičio.
Štai ir saulė jau teka. Sveikas, vasaros rytas!

Apsisupusi šydu, auksu austu, raudonu,
Saulė žengia per dangų karalienės gražybe!
Gėlės lenkia jai galvą, paukščiai čiulba linksmybe,
Jiems ji šypsos, pridengus veidą muslinu plonu.

Sveika, mūsų linksmybe, žemei nešanti dieną!
Kam nebrangios auksinės tavo akys malonios?
Tavęs ilgis žolelė, rasa virkdai ne vieną;

Marių stiklas atspendžia šviesų veidą valdonės;
Ant! Iš džiaugsmo nuraudo girių dunksanti siena...
Nuo tavęs slepia veidą vien tik baltosios ponios.

1895

PAVASARIS

Pavasario saulė prašvito meiliai
Ir juokiasi, širdį vilioja;
Iškilo į dangų aukštai vieversiai,
Čirena, sparneliais plasnoja.

Išaušo! Išaušo! Vėjelis laukų
Bučiuoja, gaivina krūtinę;
Pabiro pasklido žiedai ant lankų —
Vainikų eilė pirmutinė.

Taip giedra ir linksma! Tiek šviečia vilties!
Vien meilę norėtum dainuoti,
Apimti pasaulį, priglaust prie širdies,
Su meile saldžiai pabučiuoti!

1895

MERGAITĖ

Pražydo pasklido žiedai po laukus
Ir pievas išpynė margai;
Aš skinsiu, sau pinsiu rausvūs vainikūs,
Žydėsiu, kaip žydi laukai.

Banguoja ir mainos tarp kalnų žalių
Upelis nuo margo dangaus;
Stebėsiuos gėrėsiuosi vilnių blaivių
Ir savo vainiko gražaus.

Sučiuolbo pragydo tarp girių saldžiai
Paukštelių bylà įvairi;
Dainuosiu ringuosiu po girią skardžiai
Ir aš, karalienė graži.

Sužvengė, subildo žirgelis toli:
Bernužis atjoja giria;
Palėkusi slėpsiuos; žaibu-akimi
Pažvelgsiu tiktai paslapčia.

1895

UŽMIGO ŽEMĖ

Užmigo žemė. Tik dangaus
Negęsta akys sidabrinės,
Ir sparnas miego malonaus
Nemigdo tik jaunos krūtinės.

Neužmigdys naktis žvaigždės,
Nenuramins širdis troškimų;
Dvasia ko ieško, kas atspės,
Kai skęsta ji tarp atminimų!

Aušra saulėtekio nušvis,
Ir užsimerks nakties šviesybės;
Neras tik atilsio širdis:
Viltis nežvelgs į jos gilybes!..

1895

TUPI ŠARKA

Tupi šarka ant tvoros,
Nenuvaldo uodegos,
Riečia, kraipo mandagiai.
Po dvarus visur lakioji,
Tai atspėk gi man, margoji:
Kokio vėjo bus piršliai?

Uodegytę pakraipyk,
Visą tiesą pasakyk,
Iš rytų, ar vakarų?
Va, į kairę! Ten Batūras;
Fi, ne ponas,— juodas būras!..
Bet daug turi pinigų.

Oi, šarkyte, tu kvaili!
Kam į dešinę suki?
Tas be grašio, nors gražus!..
O į vakarus, margoji,
Uodegytės ar nemoji?
Ar nuo mylimo nebus?

1895

TĖVYNĖS DAINOS

Tėvynės dainos, jūs malonios,
Taip širdį žadinat saldžiai!
Kodėl tai mūsų gražios ponios
Negieda jūsų gan seniai?
Akutės melsvos, rankos baltos,
Bet širdys jų, kaip ledas, šaltos.

Sesutės mūsų nuo senobės
Dėvėjo margus rūbelius;
Dūzgeno plonas, baltas drobes
Ir koja suko ratelius,
O iš karštos jaunos krūtinės
Skambėjo dainos sidabrinės.

Kaip rožės, jos tada žydėjo
Ir lankė rūtų darželius,
Dar vainikus žalius dėvėjo
Ir šilko kaspinus žalius;
Dainavo, gerbė žalią rūtą,
Kęstučio žirgą ir Birutę.

Kalbos nemindžiota gimtinės
Nei dainų mūsų Lietuvos;

Neskundės vyras nusimineš
Dėl meilės moterų lengvos!
Tada už auksą nemylėta,
Tada už dainą nemokėta.

Kas atdarytų aukso skrynią
Tėvynės dainų malonių?
Ir kas prižadintų gadynę
Sesučių, dainomis garsių?
Tėvynės dainos, jūs auksinės,
Be jūsų šąla mums krūtinės!

1895

DAINA

Už Raseinių, ant Dubysos,
Teką saulė, teka;
Geltonplaukės puikios visos
Šneka ten, oi šneka.

Po rasas kasas šukuoja,
Saulė jas džioviną,
Kai užgieda, uždainuoja,
Širdį taip griaudina.

Aukštą dangų pamylėjo,
Blaivią jo skaistybę;
Sau akis užsižavėjo
Mėlyna gilybe.

Akys blaivios, gelsvos kasos,
Širdys oi nešaltos,
Aukštas ūgis, kojos basos,
Nuo rasų taip baltos.

Bet kodėl jos, žalią rūtą
Laistydamos, liūsta?
Kam, dainuojant joms Birutę,
Ašaros nedžiūsta?

Kaip nedžiūtų, kad nežūtų
Tiek jaunų bernelių!
Kad be laiko tiek nebūtų
Be vilties našlelių!

Daugel žūva, daugel pūva,
Kas apverks jų dalį?
Už Uralo, žemės galo:
Ne po savo šalį!

1895

DAINA

Ar skauda man širdį? Oi ne, oi ne!
Gegutė kukuoja „ku-ku“ miške;
Kukuoja dejuoja ir širdį griaudina,
Lyg tartum į girią, į tamsią, vadina
Ir tiek man pasako slapčia.

Taip žmonės atšalę! Nuo jų toliau
Man, rodosi, būtų vienai lengviau.
Tik gaila man būtų vien rūtų darželio
Ir vieno, tik vieno, kaip uosio, bernelio!
Oi būtų kas dieną griaudžiau!

Ar krinta? Ar žiba aušros rasa?
Ar vien ašarėlė gaili, karšta?
Nenoriu nei aukso, nei rūbų šilkinių,
Kodėl gi tų ašarų, tų sidabrinių,
Užtvenkt negaliu niekada?

Gegute sesute! Oi ko? Dėl ko
Tu man neatspėsi, ar aš ryto
Liūdėsiu dejuosiu, kaip tu, po giraitę?
Atmint ar atmins kas mergaitę našlaitę?
Vienai ar begrižti namo?

1895

NEUZHIRŠUOLĖ GĖLĖ

Man tinka tas žiedas, kurs žydi blaviai
Ir auga netoli vandens;
Nepuošia jį rūbai, kaip rožę, puikiai,
Dėl to ir nebijo rudens.

Žiedai pinavijų ir rožių vainikai,
Nors gražūs,— netraukia širdies;
Gvaizdikai, kaip žalvario seno skatikai,
Nežavi nei gobšo akies.

Tas žiedas blavus, kaip balandžio akis;
Nekaltas, kaip aukštas dangus;
Ir žydi per ištisą vasarą jis,
Ir linksmina žmones visus.

Tiek duota žiedeliams gražių pavardžių
Iš margo gėlių sutvėrimo;
O vis tik, man rodos, gražiausias iš jų —
Jo vardas: gėlė atminimo!

1895

NENORIU SAPNŲ

Ne, nenoriu sapnų,
Vien tiesos ir darbų;
Be atilsio noriu kariauti
Ir tada vien tiktai,
Kai sušvilpia žaibai,
Galiu krūtine atsigauti.

O tačiau kai kada
Nuliūdimo našta
Lyg spaudžia, lyg širdį griaudina;
Vakarinė žvaigždė
Ar nugirsta giesmė
Į tolimą šalį vadina!..

Kur lakioja mintis?
Ko taip žiba akis?
Kam ašaros veržias ir byra?
Aš patsai nežinau,
Tik aukščiausio prašau,
Kad stiprintų verkiančią lyrą.

Kai ne kartą sunku,
Skųsčiaus lūpų kraštu,

Kam širdį aukščiausias man davė?
O tačiau juk be jos
Ant šios žemės karčios
Poetai negims nesapnavę.

1895

KO SIEKIU IR ALKSTU

Sapnų be kančios ir ramumo saldaus
Taip alksta pavargėliai žmonės,
O man tie šešėliai širdies neprigaus:
Aš noriu verpetų, karionės!

Tarp marių plačių kad užkaukia vilnis,
Plačiau man siūbuoja krūtinė;
Ir žiūri tolyn nusiblaivius akis,
Ir nori apimt begalinę!

Man meilės nereikia, kai siūlos pati;
Neapkenčiu jausmų silpnybės;
Vien žavi bekalbė širdis paslapti,
Kurios nepasieksi gilybės!..

Einu nesuprantamas vienas keliu
Be draugo, ir nieks nepalydi;
Nors verkia širdis, linksmai juoktis galiu,
Ir kūdikiai laimės pavydi.

Ko siekiu ir alkstu, vargiai bežinau!
Pasiiekt nepasiekiamą šalį?
Tik atilsio vieno, kaip maro, bijau,
Tik norai užmigti negali.

1895

PASITIKĖJIMAS SAVIMI

Prabėgo pro šalį, kaip marių vilnis,
Jaunatvė ir jos viesulai,
Ir rodos šiandieną, kad buvo tai vis
Tik jaukūs ir gražūs sapnai.

Bet man tų dabar nebegaila dienų,
Kai vien tik svajoti mokėjau,
Kai liūdnas, pabėgęs nuo savo draugų,
Dėl ko nežinodams kentėjau.

Negaila vaidentuvės, norais keistos:
Jaunatvėje mirti saldžiai;
Netrokštu ant savo duobės užkastos,
Kad verktų sesutės griaudžiai.

Dabar ne mirties, aš gyvatos prašau:
Aš noriu gyventi, kariauti!
Man suteikė jėgas aukščiausias, žinau,
Ne ašaroms veidą beplauti.

Krūtinėje dega, liepsnoja ugnis,
Ir veikalo ilgis dvasia.
Ką vargas? Nelaimės? Ar šiaurio naktis,
Kas gimė su meile didžia!

Nelenkdams pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas, stosiu į kovą.
Pavargti už brangią tėvynę — gražu!
Aukščiausią turėti vadovą!

Į darbą, į darbą, lig kolei mirtis
Jaunos neatkirto galvos!
Juk dienos ir jėgos, kaip upės vilnis,
Vis bėga ir bėgt nesustos.

Paslėpęs krūtinėje skausmo dūmas,
Praeisiu, kaip verdą verpetai;
Gal žmonės šiandieną manęs nesupras,
Bet mano — išauštančiai metai!

1895

KAS TAS PASLAPTIS SUPRASTŲ

Kas tas paslaptis suprastų,
Kur krūtinę taip kilnoja?
Kas atsakymą atrastų,
Ko ji trokšta? Ko vaitoja?

Ant krūtinės... begalinės,
Nesuprantamos, jausmingos
Slenka mintys paskutinės,
Slenka, spaudžia rūpestingos.

Rodos, spaudžia, o neskaudžia,
Galvą vien žemyn svarina,
Vien tik giesmę liūdną griaudžią
Mesti posmais jos masina.

Bet tą giesmę kas priglaustų?
Atsilieptų, pamylėtų?
Ašarėle apsipraustų
Ir man širdį pažadėtų?

Daug nenoriu!.. O tiek noriu!
Maž pasaulės, nors plačiosios:
Nesiklaupčiau prieš altorių
Ten be meilės amžinosios.

Kas tas paslaptis suprastų,
Kur krūtinę taip kilnoja?
Kas atsakymą atrastų,
Ko ji trokšta? Ko vaitoja?

1895

SKAUSMO BALSAS

Giedojau meilę, jauną viltį,
Skambėjo stygos man saldžiai;
Šiandieną tenka ar nutilti,
Ar verkt už išgamas skaudžiai.

Gana svajojus! Meilės vietą
Užims rūstybės skaudulys!..
Prašneks žaibais!.. Bet širdį kietą
Vargiai pajudins, atgaivins...

O jūs, kurie krūtinę jauną
Kas dieną šaldote ledais!
Kuriems madera gerklę plauna,
Kurie vien augate pilvais!..

O jūs, išlepę ir atšalę,
Apkurtę žiovaunat paikai,
Kai, nuo darbų vargų išbalę,
Gal jūsų miršta kur draugai!..

O jūs, kurie taip daug žadėjot
Ir norus skelbėte gražius,
Kur šventą ugnį tą padėjot
Ir tuos sumanymus plačius?

Žinau, dabar jums daug nereikia:
Pavalgius atilsio saldaus;
Ir, nieko pikto kaip neveikę,
Kai mirste, tikitės dangaus.

Apakę! Savo kelią matot
Tarp rožių, pokylių, juokų!..
O nelaimingi, nesupratot,
Jog žemė — tai šalis vargų!

Jog žemė — ašarų vietovė!
Ir nelaimingas tas žmogus,
Kurs veido ašara neplovė:
Jam uždarytas bus dangus!

1895

MANO MOKSLADRAUGIAMS

Mano gudrūs draugai greit į žmones išėjo;
Žemės išmintį giliai suprato;
Išsiblaivė sapnai! Nebegaudo jau vėjo;
Iš aukštybių ir žiūri, ir mato!

Kaip tie mainos laikai! Rodos, vakar tai buvo,
Kad, nuo mokslo nuvargę, ant galo
Uždainuodavom Lietuvą. Gerklės mums džiūvo,
Bet krūtinės garavo, nešalo.

Ko tada nesvajota! Ar ko nežadėta!
Kaip didvyriai, tik laukėm karionės.
Pasišvęsti ir vargti už žemę mylėtą
Buvo obalsis mūsų kelionės.

O dabar? Nebe taip!.. Vyrų sveiko jau proto,
Turi saliūnus aukštus! Ko reikia?!
Neišriš be naudos kapšo, rubliais kuproto!
Viską sprendžia iš aukšto... ir peikia!

Prie kreidos ir stalių per naktį darbuojas;
Važinėjas po vaišes kaštanais;
Prieš jaunimą nauda pasipūtę didžiuojas,
Jį vadina „gudriai“— litvomanais.

Mano gudrūs draugai greit į žmones išėjo;
Žemės išmintį gilią suprato:
Išsiblaivė sapnai! Nebegaudo jau vėjo,
Iš aukštybių ir žiūri, ir mato!

1895

SPIAUKI, DRAUGUŽI, Į VISKĄ!

Spiauki, drauguži, į visa, kas žiba!
Švilpk, iki plikas esi!
Plunksnos užaugs, gal padaigos jau kyba:
Būsi, kaip mulkiai visi.

Ko ta jaunystė kvaila nesapnuoja!
Plėšti dirvonus plačius?
Sėdi ant knygų, rimtai prakaituoja,
Takus užsimojus naujus!

Lauk, iki išmintį visą suprasi!
Laiko nedaugel praeis:
Šiltą pastogę ir lizdą atrasi,
Žiovaudams girsies svečiais.

Metais iš grašių sermėgio nutukęs,
Vargšo drovėsies namų:
Pilvą išpūtęs, cigarą užrūkęs,
Juoksies iš savo sapnų.

Persų kilimais sau butą išklojęs,
Sėdęs į kėdę minkštai,
Vaišes skaitydamas, supdinsi kojas;
Mintys plezdens neaukštai.

Dieną prastūmęs, kaip dievas beleido,
Teisiojo migsį sapnu;
Gal rūpestys koks ir sės tau ant veido,
Mažas tačiau, kaip ir tu.

Spiauki, drauguži, į visa, kas žiba!
Švilpk, iki plikas esi!
Plunksnos paaugs, juk padaigos jau kyba:
Būsi, kaip mulkiai visi.

1895

MILŽINŲ KAPAI

Kur lygūs laukai,
Snaudžia tamsūs miškai,
Lietuviai barzdočiai dūmoja;
Galanda kirvius,
Kalavijus aštrius
Ir juodbėrį žirgą balnoja.

Nuo Prūsų šalies,
Kaip sparnai debesies,
Padangėmis raitosi dūmai;
Tai gaisro ugnis
Šviečia diena naktis:
Liepsnoja ir girios, ir rūmai.

Tarp tyrų plačių
Ne staugimas žvėrių;
O ne! Tai našlaitės lietuvis:
Ar verkia sūnaus,
Ar bernužio brangaus,
Kurs jų nebeginsiąs pražuves.

Kryžiuočių seniai
Suvadinti svečiai
Į vaišes per Lietuvą traukia;
Ištroškę garbės,
Kai aušra patekės,
Išvys, ko visai nebelaukia.

Maironis 1895 metais

Lietuvių pulkai,
Kaip apsako žvalgai,
Ties Kaunu per Nemuną plaukia:
Po kaimus šauklis
(Jo po putų arklys)
Į kovą lietuvninkus šaukia.

Klaidu tarp miškų!
Vien tik ugnys gaisrų
Per Lietuvą kelią berodo.
Užtemęs dangus
Mėto tankius žaibus;
Beklaidžiot svečiams nusibodo.

Sutrinko miškai,
Lyg Perkūnas aukštai,
Ir štai netikėtai lietuviai,
Tarytum ugnis
Kad ant stogo užšvis,
Apraitė kryžiuočius užgriuvę.

O, buvo mūšys!
Apsiniaukus naktis
Jį diena parodyt drovėjos;
Tik kūnų šimtai,
Suvartyti keistai,
Ilgai, dar ilgai ten ilsėjos.

Dabar ten baisu
Ir nakčia nedrąsu!
Net vyrai aplenkti mėgina:
Esą tai senų
Kapai milžinų,
Ir kartais net pasivaidina.

1895

RŪTŲ VAINIKAS

Sesute gražuole! Dėl savo vainiko
Neskink sau rožytės, kur žydi raudona;
Šalin ir žemčiūgą auksinį — geltoną;
Nepink į vainiką nei rudo gvaizdiko!

Širdis bijo rožės ir josios puikybės;
Nuo žiedo geltono veidelis apvysta;
Gvaizdikais mergaitė jei kaišosi,— klysta:
Jie vyrams pritinka emblema tvirtybės.

Kad galvą kaišysi, įsek tu rūtelę!
Meiliausias papuošalas — rūta žalioji:
Su jąja prisiekia mylėti jaunoji;

Laimužės šviesios ir vilties ji gėlėlė.
Tarp rūtų, sesute, tu tankiai dūmoji!..
Lietuvei pritinka tik rūta meilioji.

1995

TROŠKIMAI

Ko gi trokšti, nesoti dvasia?
Paslaptiniais sparnais kur lakioji?
Praeities vėl sapnai ar gražioji
Tau jaunystė vaidinas slapčia?

O, nesoti! Vilnim įstabia
Tu kas dieną krūtinę kilnoji!
Nenutildo tavęs nei ramioji
Sidabrinė žvaigždė vakare!

Tavo norams mažai visados;
Negana valandos dabartinės;
Gaila tau vakarykščios dienos;

Gaila tau praeities net kančios!..
Tartum marės — troškimai krūtinės,
Vis siūbuoja, siūbuot nenustos.

1895

RIGI KULM

Nuo viršaus Rigi Kulmo, aukščiau debesų,
Išmatyt negali Lietuvos;
Vien tik dunkso aplinkui vainikas kalnų,
Apsisupusių rūbais žiemos.

O po kojų žemai stebuklingai graži
Žydi rožėmis Alpių šalis;
Susiūbavę žali ežerai keturi
Ją bučiuoja jautriai bangomis.

Nesigirdi garsų! Kiek ramumo danguos!
Nieks nebaido svajonių gamtos!
Vien ant saulės laidos vamzdžio aidas ringuos¹,
Vien kaskados teškent nenustos.

Nuo kaskadų baltų, lyg bažnyčių smalka,
Kyla viešpačio garbei ūkai;
Dievui tinka gamtos nekaltoji auka:
Laumės juostos ją puošia lankai.

Taip čia tylu, gražu!.. Vien keleivio širdis
Nenurimusi veržias toli!
Ir tą šalį norėtų pasiekti akis,
Kur Dubysos atkrančiai žali!

1895

---

¹ Kai saulė leidžias ir pusvalandį prieš jos patekėjimą pu-
čia vamzdį tam tikras sargas, visi bėga iš viešbučių žiūrėti.
Reginys nepaprastai gražus. (*Aut. past.*)

AŠ NORĖČIAU PRIKELTI

Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį
Iš kapų milžinų
Ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
Iš senųjų laikų!

Gal poezijos naują pasemčiau šaltinį,
Tik ne tą šiandieninį,
Kurs ir rūbą, ir dvasią paskolintą gavo,
Oi ne savo, ne savo!

Gal išklausčiau tada, kur tos kanklės auksinės
Vaidelūčių garsių;
Kai jas pirštais paliesčiau, užkaistų krūtinės
Nuo balsų įstabių.

Sudrebėtų kapai!.. Ne kapai didžiaviryių,
Užmigdyti tarp girių,
Tik užmirusios mūsų krūtinės be žado,
Be idėjos, be vado.

Pranokėjų kalbą nebe viešnia gal būtų
Po bajorų dvarus!
Gal tiek ančkeliais brolių lietuvių nežūtų
Po kraštus svetimus!

Gal suprastų tada, ką jiems Nemunas šneka,
Kai nakčia mėnuo teka;
Ko tos tamsiosios girios griaudingai vaitoja?
Apie ką jos dūmoja?

Veltui mano troškimai prikelti senelį
Iš kapų milžinų!
Ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
Iš senovės laikų!

1898

ANT NEAPOLIO UŽTAKOS

(saulei nusileidžiant)

Ant Neapolio užtakos saulė stačių
Nebežeria žemyn spindulių;
Tik nuo Kaprijos¹ siunčia labanaktį rūmams
Ir Vezuvį dabinantiems raustantiems dūmams,
Auksu rašo kraštus debesų.

Pažiūrėk tik į vakarus! Rodos, kalnai
Auga, skečias iš marių antai!
Vaivorykštė jų grožiui septynžiedžius renka?
Ar be burių iš užmario garlaiviai slenka?
Ar tai debesis vien tematai?

Pažiūrėk tik į vakarus! Tokio dangaus,
Tokio mėlyno, tokio gražaus
Fra Angelico da Fiesole² nerašė,
Nors Marijos pagalbos klūpėdamas prašė,
Kai jį, būdavo, šišas pagaus.

Rūpestingos dienos baigias triūsas veiklus;
Leidžias vakaras lėtas, ramus;

---

¹ Kaprija — sala į pietų vakarus nuo Vezuvio. (*Aut. past.*)

² Fra Angelico da Fiesole — vienas didžiausių Italijos tapytojų. Pasakojama, kad klūpėdamas tėpliojęs. Jo tapyba pasižymi ypatingai gražiu mėlynumu. (*Aut. past.*)

Pamažu lazzaronių¹ šaukimai aptilo.
San Martino² aukštai „Angels dievo“ prabilo.
Kviečia melstis į dievo namus.

Ant Neapolio užtakos, ant mėlynos,
Nesimato mažiausios bangos:
Paskutinė nuslinko į marių platumą;
Iš dangaus neša angelas saldų ramumą,
Migdo darbus žmogaus ir gamtos.

Tyli žemė, dangus. Tik žvaigždžių spinduliai
Dreba, mirga iš aukšto bailiai.
Cit, girdėtis!.. Ar žvaigždės užmigdo Mariją?
Ne, tai gieda gondóleriai Santa Lučija!
O, kaip gieda! Lyg supa meiliai.

O gražusis Neapoli, žeme grakšti,
Kur gamta, rodos, šypsos pati!
Tu nuvargusią sielą, kaip audrą, nutildai;
Ją harmonija, Santa Lučija, pripildai
Ir svajonę į dangų kvieti.

1898

---

¹ Lazzaroni — italas elgeta bedarbis, kuris išmaldos reikaudamas reikalauja. (*Aut. past.*)

² San Martino — žymiausia Neapolio bažnyčia ant kalno. (*Aut. past.*)

VINTAS

Jei nori draugijoje nieku nebūti,
Mokinkis išgarbinto vinto!
Tą vieną svarbiausią pašalinęš kliūtį,
Sau stosi ant kelio ištrinto.

Prie vinto nereikia gražios iškalbos;
Šiandieną ne ji laurus renka;
Vien žodžiai: du trys iki ryto aušros
Per kiaurąją naktį užtenka.

Garbingos matronos, kurių liežuvėliai
Tarškėdami sukas ratu,
Prie vinto nurimsite bent valandėlei,
Ir drauges bus šmeižt nesklандu.

Prie vinto nereikia nei didelio proto!
Atimti-pridėti gana.
Prie vinto bus lengva ir kojoms pilvoto,
Ir kam pavyduoklė žmona.

Be vinto žmogus lyg nepilno dar meto:
Gerai, jei pakenčiamas bus;
Negaus pagarbos, nors kalbėtų iš reto
Ir žydų skaitytų raštus.

Jei vintą mokėsi, tavęs neapleis,
Kaip mylimą svečią, pakviesti;
Su vyrais didžiais, generolais garsiais
Galėsi greta atsisėsti.

Jei kokį norėsi aprūpint dalyką,
Tai vinto mokėt bus naudinga:
Nieks sauso neklauso, nedirba už dyką:
Prie vinto pakviesk reikalingą.

Šimtinę įbrukti — gal neatsargu:
Supyks!.. Bet pralošt jam gali!
Ir reikalas tavo praslys, kaip ledu,
Ir pirštai nebus sutepti.

Kišenė — tuščia! Irgi vintas padės:
Prikimši... ne savo, tai kito!
Nenori garsaus piniguočio garbės:
Per vintą ar vienas nukrito?

Tau laiko per daug: iš bėdos išvaduos
Prie vinto susėdę draugai;
Ir nieks dykaduonio tau vardo neduos,
Ir laikas netęsis ilgai.

KUR BĖGA ŠEŠUPĖ

Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka,
Tai mūsų tėvynė, graži Lietuva;
Čia broliai artojai lietuviškai šneka,
Čia skamba po kaimus Birutės daina.
Bėkit, bėkit mūsų upės į mares giliausias!
Ir skambėkit mūsų dainos po šalis plačiausias!

Kur rausta žemčiūgai, kur rūtos žaliuoja
Ir mūsų sesučių dabina kasas,
Kur sode raiboji gegutė kukuoja,
Ten mūsų sodybas keleivis atras.
Kur žemčiūgai, žalios rūtos, kur raiba gegutė,
Ten tėvynė, ten sodybos, ten sena močiutė.

Ar giedros išaušta pavasario dienos,
Ar krinta po dalgiu žvangučiai lankos,
Ar dreba nuo šalčio apleistos rugienos,—
Mums savo tėvynė graži visados.
Ar pavasaris išaušta, ar kaitri rugpiūtė,
Tu gražiausia, maloniausia, Lietuva matute!

Ar šviečia mums saulė, ar orai aptemę,
Tu mūsų brangiausia prabočių šalis!
Čia prakaitu mūsų aplaistyta žemė,
Čia tiek atminimų atranda širdis!

Ar laiminga, ar varguose, visados tu miela,
Atminimais taip turtinga ir brangi, kaip siela!

Čia Vytautas didis garsiai viešpatavo,
Ties Žalgiriu priešus nuveikęs piktus;
Čia bočiai už laisvę tiek amžių kariavo;
Čia mūsų tėvynė ir buvo, ir bus.
Čia, kur Vytautas Didysis mus ir Vilnių gynė,
Bus per amžius, kaip ir buvus, Lietuvos tėvynė!

Apsaugok, aukščiausias, tą mylimą šalį,
Kur mūsų sodybos, kur bočių kapai!
Juk tėviška tavo malonė daug gali!
Mes tavo per amžius suvargę vaikai.
Neapleisk, aukščiausias, mūsų ir brangios tėvynės,
Maloningas ir galingas per visas gadynes!

1902

EINA GARSAS

Eina garsas Prūsų žemės:
žirgą reik balnoti;
Daug kryžiuočių nuo Malburgo
rengias mus terioti.
Pasilik, sesute, sveika! Nuramink širdelę:
Aš pagrišiu nepražuvęs į tėvų šalėlę.

Daugel turtų pas kryžiuočius
nuo senos godynės;
Auksu žiba miestų bonės,
šilko pilnos skrynės.
Aš parnešiu sau iš Prūsų kalaviją kietą,
Tau, sesyte, šilko skarą, diržą auksu lietą.

Jau pavasaris išaušo,
gieda vieversėlis,—
Nebegrįžta nuo Malburgo
mielas bernužėlis!
Saulė leidos, buvo kova: kraujo daug tekėjo;
Mylimasis už tėvynę galvą ten padėjo.

Mano draugės gieda linksmos
ir šilkais dabinas;

Man gi ašaros tik rieda
ir kapai vaidinas!
Nekalbėsi, bernužėli, man meilių žodelių!
Neužmausi aukso žiedo ant baltų rankelių!

1903

VAKARAS ANT EŽERO KETURIŲ KANTONŲ

Ežero skaisčios bangos liūliavo
Žaliu smaragdu;
Laivą be irklo varė, lingavo
Vėsos dvelkimu.

Saulė už Alpių leidos sustingus;
Varpai Liucernės
Dievui aukojo darbus vargingus
Žmogaus ir gamtos.

Medžių ant saulės kepintas lapas
Nuspindo rasa;
Rožių iš kalnų papūtė kvapas
Skania sveikata.

Audžiau nurimęs aukso svajones
Aušros spinduliais;
Lėkė jos, skrido, pilnos malonės,
Padangių keliais.

Vedė jas Paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis
Į tolimąsias, į numylėtas
Tėvelių šalis.

Pavasario Balsai.

Parasžė

St. Maironis.

1895.

Tižėjas: Kaszu autorius.

Pirmojo „Pavasario balsų“ leidimo viršelio faksimilė

Kiek atminimų atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

Ten, kur palangėm stiepias sužiurę
Žemčiūgų žiedai,
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jurginų pulkai,

Ten, kur sesutės rūta dabina
Kasas nuo mažens,
Kur juodbėrėlį brolis augina
Balnot ant rudens,

Ten, kur Dubysa mėlyna juosta
Banguoja plati!..
Ko, ašarėle, ko tu per skruostą,
Kaip perlas, riedi?

Ten tai prabėgo mano brangiausi
Jaunystės laikai,
Ir po tiek metų pats savęs klausai:
Tai vien tik sapnai?

Kiek atminimų atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

1904

SENATVĖ

Iš draugų, kai pažiūriu, man nedaug bepaliko:
Šaltas kapas užbėrė akis!
Ant pakrypusio kryžiaus nesimato vainiko;
Vien tik budi žvaigždė naktimis!

Štai aplinkui kas kartą vis daugiau svetimų;
Jie manęs ir anų nesupras!
Ir nunešime į patalą šaltą kapų
Savo paslaptis, savo žaizdas.

Buvo laikas, oi buvo, kai tarp linksmo jaunimo
Reikalingi mes buvom svečiai;
Nuo kilnių idealų, nuo drąsaus įkvėpimo
Žiebė mums iš akių spinduliai.

Buvo norai plačiausi, begaliniai tada,
O tačiau mus suprato visi;
Bėga nūdien siaurutė mūsų norų vaga,
O, būk, mūsų suprast negali.

Tarpe augančių girių vienas beržas apsenęs
Stovi liūdnas ir skundžias vargu;
Ne tai susti nenori, ne tai gailis gyvenęs:
Liūdna seniui, netekus draugų.

Kaip tie metai prabėgo!.. Taip ant melsvo dangaus
Ir nušvinta, ir gėsta žaibai!
Veltui ieškai nors vieno atminimo brangaus,
Ant kurio neliūdėtų kapai!..

Kam gailėtis, kas žuvo ir sugrįžti neb gali?
Tegul šviečia žvaigždė jų kapams!
Atgyvenome amžių, savo įnešėm dalį;
Laikas vietą užleisti vaikams.

Tik trumpai valandėlei pakeleiviai svečiai,
Ir užgimę, ir mirštą be noro,
Ką ant žemės paliksme? Ar ir mūsų keliai
Kaip tų paukščių iš mėlyno oro?

Argi mūsų karionės, idealai pražus
Be algos, be naudos ir žymės?
Argi liekanos mūsų, kai jau kaulai bepus,
Niekam nieko slapčia nekalbės?

!904

JAUNOS DIENOS

Jaunos dienos — neprotingos,
Paklydimais gan turtingos,
Neina žingsniais, bet risčia!
Už akių joms neužbėgsi,
Nepavysi, neužrėksi,
O senatvė šit ir čia.

Oi, kodėl gi tų dienelių
Nieks išmelsti nei ant kelių
Nebegali niekadose?
O gan tankiai, lyg kad tyčia,
Pats galanda sau vylėčią,
Nebebodamas doros!

Žilo plauko — sveikas protas,
Prieš pagundas apšarvotas,
Bet, dievuli, per vėlai!
Nei jam giedro įkvėpimo,
Nei energijos jaunimo!
Bailūs patys veikalai.

Kad jauni sveikiau žiūrėtų,
Kad seni daugiau galėtų!..
Būtų ir giesmė kita.

O dabar juk žmogų retą
Rasi, kur pernykštį metą
Neapkaltintų kada.

O tačiau jūs mano vienos
Širdžiai brangios, jaunos dienos,
Aušra gimusios rytuos!
Pirmos laimės ir karionės!
Meilės pirmgimės svajonės!..
Jūsų nieks neužvaduos.

1905

POETA

„Sudieu“ juk kartkartēm girdējau
Gal iš krūtinēs nešaltos;
Bet vieno, vieno negalējau
Lig šiol užmiršti niekados!..

Nebuvo žodžiu nei dejonēs;
Nebiro ašaros, oi ne!
Tiktai pasaulis ir jo žmonēs
Išrodē, kaip sapnu sapne!

Ir nuo tų metų man ant veido
Nevieši rytmečio juokai;
Draugai stebēdamies apleido,
Ir bēgo nuo manēs vaikai.

Tada, paēmēs aukso lyrā,
Pravirkdžiau stygomis aidus,
Būrys, apstojēs skausmo vyrā:
„Poeta,— nutarē,— graudus!“

Raminas skurdžios jū krūtinēs
Balsais, kaip balsimo lašu:
Patsai ramumo nepažinēs,
Kitiems išganymā nešu.

1905

SKURDŽIOJ VALANDOJ

Man, žinau, sopulingos čia ant žemės kelionės
Niekados neapšviesi, viltis!
Ir meldžiau nebe kartą, kaip didžiausios malonės,
Kad akis man užspaustų mirtis.

Apsiverkti nemoku, pasiskųst negaliu:
Nesupras žmonės mano kančios!
Ir nužengsiu į kapą su tuo skausmu giliu,
Kurs be vardo paliks visados!..

Dvasios saldūs regėjimai, nemirštą troškimai,
Iš dangaus man atskridę sapnai!
Širdį uždegėt meile, kaip šventi seravimai,
Bet jai nedavėt laimės visai.

Veltui ilgis, nerimsta iškentėjus dvasia;
Nor padangėmis skleisti sparnus,—
Kūnas riša ją pančiais, ir nedora valia
Nekalčiausius apskundžia sapnus.

Gal taip dievo žadėta, kad nešviestų žvaigždė
Man, nuklydusiam skausmo keliais,
Kad per tai galingesnė gimtų mano giesmė,
Ausį lepintų žodžiais giliais.

Sarge angele mano! Tarp šių žemiškų kovų
Jei nupuolu, nekaltink manęs!
Aš taip silpnas ir vienas! Būk keleivio vadovu,
Iki jam gyvata neužges!

Daug nuo žemės nelaukiau, tu geriausiai žinai;
Mano sąžinė tau atvira;
Daug vargau ir kentėjau, gal aukščiausias už tai
Man atleis, jei suklydau kada.

1905

MŪZOS PAVOJUJE

Nusiminė giedro Parnaso dievai,
Pažvelgę į Nemuno šalį kreivai,
Ir jiems, mat, parūpo rytojus:
Poetų taip daug Lietuvoj atsirado,
Kad ėmė net mūzos begąščioti bado,
Gausingai svirpliams sugiedojus.

Apstojo Apoliną mūzų būrys
Ir kad kakarinę griaudžiai užvarys!..
Net krūptelia tėvas poetų:
„Kam talentus, girdi, sėjoji ant vėjo?
Juk giesmes bemegzti net tie panorėjo,
Kuriems šluoti gatvę reikėtų!“

Apolinas gynės, nedavęs visai
Kai kam net pauostyti lyros jisai,
Prisiekdams per Zeuso blakstienus;
Bet mūzų nutildyt pigiai nepavyko.
Ant galo, tamsiai apsiniukęs, supyko,
Lyg audrai apdengus Atėnus.

„Prisiekiu: tos usnys ilgai nekeros!
Nei ritmo, nei rimo, nei prozos geros!
Poezijos, girdžiat, nei lašo!..

Tik ko ožkablauzdis Satyras sutingo?
Turėtų ik sočiai sau darbo naudingo!
Kodėl ant kaktos jiems nerašo?“

Satyras ant lyros patsai kai kada
Uždrožia!.. Net giriose juokias gaida!
Iš apmaudo, būdavo, kerta.
Bet ar tai per daugel šiandieną kvailystės,
Ar gal jam pagailo poetų jaunystės?
Šaipydamas tarė: „Neverta!“

1907

TAIP ATSILYGINTA

Kad šmeižė iš apmaudo priešų minia
Man brangųjų vardą gandai nekaltai,
Nustebęs pečius vien betraukiau tiktai,
O meile negėstančia, dar veiklesne,
Bažnyčią, tėvynę mylėjau.

Bet kam aš ant aukuro širdį nešiau
Ir ateitį savo, ir jos troškimus,
Ir savo jaunystės brangiausių jausmus,
O nieko už tai niekad neprašiau,—
Bent tas mane gerbti turėjo!

O jis nususuko ir, baltas rankas
Gudriai nusiplovęs, kaip antras toksai,
Pusiaukely ėmė žnairuoti skersai,
Ir širdį, ir josios kilniausias aukas
Paspyręs, kaip pinigą seną.

Nustebęs tada nebetraukiau pečių,
Tik, kruviną širdį paslėpęs giliai,
Tariau: tai ne mano tie slidūs keliai,
Kur gerbti nemokama vyrų stačių,
Jei durų aukštų nedūzgena...

Už darbą nelaukiau, kaip tarnas, algos,
Nei deimantais spindinčio žiedo garbės;
Manoji žvaigždė ir be to gal žibės!..
O laisvas pilietis ramiai sau miegos,
Nevaržomas pančiais šilkiniais.

Tik vieno man gaila: užviltos vilties,
Kad tėvą atrasiąs tikėjos sūnus!..
Skaudi realybė išblaškė sapnus,
Ir siela nebtoko skaisčios praeities
Su vaiko tikybos šaltiniais!

1908

SAULEI LEIDŽIANTIS

Taip liūdna man kartais ant saulės laidos!
Tarytum šviesos spinduliuos
Palydžiu sapnus paskutinės maldos;
Lyg, rodos, ko trokštu, gailiuos!
Ir norint rytojaus sulaukti viliuos,
Man liūdna ant saulės laidos.

*

Ilgėjimo mintys eilių eilėmis
Vyniojasi iš atminties:
Vilioja į tolį žvaigždžių akimis
Po priedanga sargo nakties,
Ir slėgdamos gula sunkiai ant širdies
Tos mintys eilių eilėmis.

*

Pavargusiai gamtai ilsėtis ramu
Po priedanga melsvo dangaus:
Žvaigždžių milijonai žydru margumu
Iš aukšto ant jos besargaus;
Tik atilsio mano dvasia neragaus,
Nors gamtai ilsėtis ramu!

1908

AKYS

Bleus ou noirs, tous aimés, tous beaux.
Sully Prudhomme

(Vertimas)

Oi daugel gražių, numylėtų akelių,
Juodų, mėlynų, aušrai tekant, žiūrėjo!
Šiandieną jos miega ramiai tarp kapelių,
O saulė sau teka, kaip tuomet tekėjo.

Už dieną ramesnės jūs, naktys žvaigždėtos,
Akių sužavėjote tokią daugybę!
Štai žvaigždės bešviečia, dangaus numylėtos,
O žydros akutės aptrauktos tamsybe.

Bet argi tos akys daugiau nebegali
Regėti, kai mūsų pakalnę apleido?
O ne! Tik į kitą jos nukreiptos šalį!
Į dievą, kurio mes nematome veido!

Kaip skriejančios žvaigždės, nors mus ir apleidžia,
Nors jų nematai, bet danguj pasilieka,
Taip lygiai blakstienai akių užsileidžia,
Bet žydros akutės nevirsta į nieką.

Tos mėlynos, juodos, tos gražios akutės,
Atvertos į šviesą aušros begalinę!
Anapus kapų žiūr jų šviesios lėlutės,
Nors žemė šaltoji prispaudė krūtinę.

1909

SONNET À VICTOR HUGO

Il faut dans ce bas monde aimer beaucoup de choses.
Al. de Musset

(Vertimas)

Daugel reikia dalykų šioj žemėj mylėti,
Kad pažintum paskui, kas mylėti verčiausia:
Saldumynus, žaislus, marių erdvę plačiausią,
Arklius, moteris, garsą ar skaistrožių rėtį.

Kartais tenka sumindžioti rožę skaisčiausią;
Dar tankiau — atsisveikinant verkti, kentėti!
Ir šitai, kai bežiūrint jau laikas senėti,
Mes tada išmintingi, senatvės paklausę:

Mes tada tai, pusėtinai visko mėginę,
Gerbt išmokstame, senąjį draugą atminę.
Susipykę, pabėgę, ant galo po metų

Susitikę, kaip vakar sau ranką padavę,
Vėl, kaip vakar, draugai tarp šių žemės verpetų;
Vėl rytojų sapnuojam, kaip vakar sapnavę.

1909

ŠATRIJOS KALNAS

Į Zarėnus miškais nuo Šiaulių
Jei pro Luokę kada bekeliausi,
Nepamiršk sustabdyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausi.

Piktos raganos, kaip kitados,
Šatrijos nebelanko bent dieną;
Bet jos aukštį pasiekt be maldos
Pakeleivį baugina ne vieną.

Atsikvėpęs giliai krūtine,
Kai nuo kalno pažvelgsi aplinkui,
Tai tik plunksna rašyt auksine,
Pavesta Lietuvos dailininkui!

Kaip į atlaidus einą būriai,
Šlama girios aplinkui dievotai;
Už jų dunksno kiti pagiriai,
Ir melsvų ežerų tviski plotai.

Štai tenai iš Tyrulių Venta,
Pasisukus kairėn nuo Kuršėnų,
Nebemato Dubysos greta
Ir per Kuršą banguoja ant Lėnų.

Bet Dubysai Žemaičių kalnai
Meilesni, negu muižės¹ raudonos;
Jai svajojas tėvai milžinai,
Kloja patalą smeltys geltonos.

Kad vidurdienį saulė aukštai
Iš pietų prasijuoks į Žemaičius,
Nuo viršaus Šatrijos išmatai
Nesuskaitomus kryžkelių skaičius.

Už tų kryžkelių, sodžių, laukų,
Kiek akis tik apimti begali,
Užmatai iki Plungės miškų
Vis Žemaičių žaliuojančią šalį.

Štai antai mėlynoj tolumoj
Iš po žemių bekyšąs skruzdynas —
Tai Varniai, pasislėpę lomoj!
Pasistiepk!.. ir Telšiai, jų kaimynas!

Bet tuščia bežvalgais Palangos,
Pasistiepęs, kiek galint, ant pirštų!
Neišgirsi nei marių bangos,
Nors bedūkdama liautis užmirštų.

Nesimato nei bonių naujų
Aukšto Šidlavo, Kelmės, Skaudvylių,
Nei Žemgyalos medžių trijų,
Nors jie vaizdūs už keleto mylių.

---

¹ Muižė — latviškai dvaras, baronų rūmai. (*Aut. past.*)

Bet vidurnaktį čia neramu:
Tartum dvasios po žemių vaitoja;
Girios krūpčioja slaptingumu,
Trinksi kalnas, lyg raiteliai joja.

Gal tai raganos verkia dievų,
Dėl kurių šventą ugnį kūreno,
Ir nuo kalnų, kalnelių, kalvų
Čia sau renkas iš įpročio seno.

Gal kryžiuočiai, šaly svetimoj
Neatradę kapuose ramumo,
Tebekleidžioja čia tamsumoj,
Nusiminę Malburgo tolumo.

Gal Žemaičių šalies milžinai,
Pasigedę senovės godynės,
Laukia šauklio, kad vėl kruvinai
Stot į kovą ir ginti tėvynės.

Šatrija, tu senute meili,
Per tiek amžių iš aukšto žiūrėjus!
Daug, oi daug apsakyti gali
Apie mūsų didžius pranokėjus.

Į Žarėnus miškais nuo Šiaulių,
Jei pro Luokę dieną bekeliausi,
Nepamiršk paganyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausį.

1909

DVI ŽVAIGŽDI

Žvaigždė, danguos užgimus, nušvito iš aukštybių
Ir dreba ten per amžius, nes uždegė ją — dievas;
Apšviečia aukštus kalnus, tamsias girias ir pievas
Ir mirkčiodama žiba, kaip diemantas gražybių.

Žvaigžde, melsvų padangių žibute sidabrine!
Tarp marių rodai kelią, kaip angelas šviesybių;
Paklydusiam keleiviui tu mirksi iš tamsybių
Ir jauną kvėpi viltį į gėstančią krūtinę.

Nušvinta kartais žmogui žvaigždė ir čia ant žemės,
Uždegusi krūtinę stebuklais įkvėpimo;
Ji neša naują galią ir meilę begalinę:

Prašvinta tuomet kelias suvargusiam užtemęs;
Savy jis jaučia ugnį kilnesnio pašaukimo!..
Laimingi, čia ant žemės bent kartą ją pažinę!

1909

* * *

Ne vienas metas, risčia prabėgęs,
Šitai man galvą širmai aptraukė;
O penktas kryžius, pečius prislėgęs,
Vargiai ko gero poryt belaukia.

Išnyko aukso dienų svajonės,
Kurios dainavo aušros giesmelę;
Kapuos nurimo pavargę žmonės,
Kurie man rodė gyvatos kelią!

Pati Dubysa siauresnė teka:
Aukšti jos kalnai lyg kad nuslūgo;
Anuomet kalbios, dabar maž šneka
Žvaigždėtos naktys!.. Rudens pabūgo?

Nejaugi laikas į bočių šalį,
Kur meldžias kryžiai, liūdnei palinkę?
Iš kur numirę sugrįžt nebegali,
Ramybę amžiną sau pasirinkę!

1909

DŽIOVININKE

Paslaptingi,
Stebuklingi
Praeities aidai
Jai vaidinas,
Pinte pinas,
Kaip laukų žiedai.

Širdį baugią —
Mano draugę
Ilgesio varguos
Kas mylėjęs,
Daug kentėjęs,
Besupras, paguos?

Ne šis svietas —
Šaltas, kietas,
Pilnas sopulių,
Ne sesytės —
Baltalytės,
Ne melai piršlių...

Draugės vienos —
Karsto sienos,
Smeltini kapai!..

Ir į varį,
Jiems pritarę,
Gedulo varpai!

Gražią, milą
Jauną sielą,
Skaisčią, kaip versmė,
Neš į brangų
Rūmą — dangų
Angelų giesmė.

1909

LIŪDESYS

Negana mano sielą verpetai
Benešiojo ir daužė keliais?
Ar ant veido daug ženklinę metai
Bent jau kartą nurimti neleis?

O, tie norai širdies begaliniai!
Argi jie be kapų neužmigs?
Argi valandai vien paskutinei
Šaltą atilsį jie tepaliks?

Ko ieškojo širdis, neatrado,
Nors betrokšti vargiai dovanos!
Nepasotinės amžino bado,
Jį tik pridengiau rūbais šalnos.

Ant nudeginto raisto dar vėjas
Sutrūnėjusius varto lapus;
Bet ten ažuolas, metais šlamėjęs,
Neprašneks! Rytmečiais neatbus!

Jei prašnektų, tai skūstis tegali
Tarp laukų be rasos ir žvaigždės
Ir minėti tą ilgesio šalį,
Iš kurios jau vilties negirdės!

1909

SMUIKUI GRIEZIANT

Pagundintos stygos, mikliai užlinguotos,
Atliepia nuo smuiko, net juda laukai;
Ir šokti išėjo žiedais vainikuotos
Baltveidės sesutės, bernužių pulkai.

Gaili ašarėlė seneliui iškrito;
Nuliūdus nusviro galva nuo pečių:
Jis atminė dieną pavasario kito,
Kad pats nerimavo prie smuikų skardžių.

Jam rodės, dar vakar jaunystė žydėjo;
Šiandieną pražilo plaukai nuo šalnos!..
Ir ašari dvi nenoroms išriedėjo:
Pagailo anos vakarykščios dienos.

Oi bėga tos dienos, kaip vandenys upės,
Kaip brangųjį turtą pagriebęs vagis;
O kapas beširdis, gyvybę išlupęs,
Bežiūrint užmerkdins skaisčiąsias akis.

1909

POEZIJA

Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai danguos mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo.

Gamtos ramumo ir svajonės
Zefyro nedrumstė dvelkimas;
Ramiai ilsėjos vargo žmonės,
Padangiais skrido seravimas.

Išvydau ją ant marių krašto:
Skruostai, kaip marmuras, išbalę;
Iš jos akių skaičiau be rašto
Tylaus ilgėjimos begalę.

Gamtos ramumas neramino
Jos iškentėjusios krūtinės;
Nuo žemės ašarų vadino
Sesutę žvaigždės sidabrinės.

Iš lūpų skundo negirdėjau,
Tiktai jaučiau jos širdį baugią
Ir netikėtai pamylėjau
Našlystės mano liūdną draugę.

O ji, padavusi man lyrą,
Į tą užburtą vedė šalį,
Kur takas ašaromis byra,
Kuriuo retai kas eiti gali.

Gražybių paslaptis nurodžius,
Ji širdį man jausmingą gvildė;
Jai stebuklingus davė žodžius
Ir ausį dainomis pripildė.

Gražus regėjimas prapuolė,
Ir kraujas gyslose sustingo!..
O vis negal širdis varguolė
Užmiršti veido paslaptingo.

1909

APSAUGOK, VIEŠPATIE!

Apsaugok, viešpatie, nuo priešo,
Kursai patamsiais duobę knisa,
Nuo to, kursai ant kelio viešo
Purvais apdrabsto žmogų visą!
Bet aš bijau ir tų draugų,
Kuriems nelaužė nieks ragų;
Kurie perdaug akyvai mano,
Kitus, ne savo ožį gano.

Apsaugok ir nuo piktadėjo,
Kursai užpuolęs kelnes mauna,
Ir nuo politiko veikėjo,
Kursai visur tik tvarką griauna!
Bijau ir ponų labdarių,
Šaltų nuo vėjų keturių,
Ir be jokios varsos jaunimo,
Kuriam gana alaus pliurpimo.

Apsaugok ir nuo lenkomanų,
Kurs, Lietuvoj šiek tiek atkutęs,
Lenkystę veisti įsimano,
Kvailai endeku pasipūtęs!
Išrauk ir tas usnis piktas,
Kurios stačiai nei šis, nei tas,
Ir stiepias ten bevardžiu stiebu,
Kame užuodžia kąsnių riebų!

Apsaugok ir nuo skystapročių,
Kurie, raidžių bent kiek palaižę,
Puikybėj sėdžias tarp galvočių,
Lyg visą išmintį išaižę!
Doros nesekdami tėvų,
Nulipdę sau nemaž dievų,
Tik vieno dievo nebemato,
Nes knistis dumbluose paprato.

Apsaugok ir nuo dekadentų,
Kurie varsas užuosti moka,
Nuo elgetaujančių studentų,
Kuriems mokintis noro stoka!
Turėčiau dar nemaž maldos...
Bet aušint burną be naudos
Per daugel širdį man griaudina
Ir lūpas skausmu surakina.

1909

AR AŠ KALTAS

Ar aš kaltas, kad mano širdies
Nenukalta iš šalto akmens?
Kad tiek sykių apgautos vilties
Neišsemsi, kaip marių vandens!
Rodos, širdžiai paskirta mylėti,
Tai kodėl gi jai tenka kentėti?

Kiek brangių atsiliepia vardų,
Kai į buvusius žiūrim metus!
Kiek apalpo ant lūpų maldų,
Pamylėtus apleidžiant kraštus!
Kam naujos pažinties beieškoti?
Ar kad, sakant „sudieu“, beraudoti?

Žmonės spėja iš veido ramaus,
Būk man rožėmis klojas takai;
Jiems nematoma mano vidaus,
Na... ir laimės pavydi vaikai!
Bet ar saulė kitaip betekėtų,
Nors jie pragarą mano regėtų?

Nenurimstanti ieško dvasia
To, kas dora, gražu ir kilnu;
Žiba ašaros man akyse,
Apsigavusiam mielu sapnu;
Bet ant žemės ieškot idealo,
Tai vien troškulį kęsti Tantalo.

Kartais kalba pagundos balsai,
Nuo žmonių užrakinus duris,
Negirdėti, nejausti visai,
Į pasaulį užmerkti akis!..
Bet nors triukšmas už kalnų paliktų,
Argi norai per tai beužmigūtų?

Nebesupusi aukso sapnais,
Jau vėrčiau tegu audra užkauks
Ir, prašnekus žaibais milžiniais,
Ji, kaip vyrą, į kovą pašauks!
Bent plačiau atsikvėptų krūtinė
Ir man širdį nukaltų gelžine!

1909

RUDENS DIENOS

Nuobodžios, pilkos slenka dienos,
Be atmainos ir be vilties;
Aplinkui neprieteliai — sienos,
Lyg kad sargyba ant nakties.
O darbas, draugas kitada,
Dabar tik slėgianti našta.

Širdy nei sopulio, nei noro!
Nurimus glūdi tuštuma.
Ne tai lyg trošku gryno oro,
Ne tai pastogė svetima;
O nuo svajonių, nuo sapnų
Beliko pasakų senų.

Šalin, šalin!.. Ištiesęs ranką,
Tuščia, kas bėga, gražini!..
Rečiau vis spinduliai aplanką
Tolyn beskrieja tekini!
O šaltas, purvinas vanduo
Už lango teška. Tai ruduo!

1913

ANT DRŪKŠĒS EŽERO

Man liūdna buvo ir sunku
Kēliaut gyvenimo taku
Be draugo dar jaunam:
Kame pažvelgsi akimi,
Aplinkui žmonēs svetimi;
Taip liūdna vien vienam.

Tekējo mēnuo. Iš kalnų
Žiedai kvėpējo jazminių,
Žavēdami jausmus;
Tarp žalio ežero bangų,
Toli nuo triukšmo, nuo vargų
Laivelis supa mus.

Man ranką padavei jautriai
Ir jauną širdį atdarei
Bendros žvaigždės vardu:
Dabar ar juokias ateitis,
Ar sofa, verkia mums širdis,—
Jaučiu ašai už du.

1913

Ar q, ne kroyekeliais kartais aikvojam?
Kaltas! Bet teisi taip dangel kentėjusi,
Tavo gerybeje vilti padėjusi!..

Taip niekas tavęs nemylės.

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo miltinės poeta!
Ar kas ir kančias tiek pakelti galės
Tiktai dėl tavęs, numylėta?

Kiek ašarų jam išriedėjo griandis,
Kiek syk, kaip žvaigždė sidabrini,
Per kriaušas naktis nesumeskė akių,
Kai uždėgei jauną kiūtinę!

Kas suteikė tau, numylėta-graži!
Tą ištabinę, slaptąją galę,
Kuris i dansas jojo dvasią neši.
Nėl Dege jam norai atsals!

Daug žemės puikūs ir gražūs dukterys
Jo širdie pavergti norėjo:
Del dainų-žiedų, del cilių, ikveiptų
Jo auksą ir varde žadėjo

Tu puikūs pečius neapsupo šilkai,
Tu proto netemdai gražybė, —
O tu tik viena širdies raktą radai
Škaisčia savo skausmo gilybė!

Bet jam tos negaila jaunystės giedros,
Kad skausmo širdis nesuprato;
Nes veidu žydros nutekėjai aušros,
Jo naują pasaulį jis mato.

Tada tai jo gema pirmoji giesmė
Lindnesmė už girčių ošimą,
Nes švieti jaunam, kaip augštybių žvaigždė,
Jo šventą neši ikvėpimą.

J. St.

Aš nežinau, graži sesute!
Ar šluostei ašaras varguos,
Kada mylėjai vien matutę
Ir sargą angelą danguos.

Aš nežinau, ar ko gailėjos
Ramiai tebmieganti širdis,
Kada neliūdo, neilgėjos
Vienuolė tavo paslaptis.

Ar kiaurą naktį lig aušrinės
Akių sumerkti negavai,
Kada prispaudus prie krūtinės
Tiktai kryželį bučiavai?

Kai tavo sąžinė jausminga
Kas dieną vystėsi skaisčiau,
Ar nebuvai tada laiminga?
Aš nežinau; atspėt bijau...

Kitų dienų kita saulutė
Tau sužavėjo akeles,
Ir užmiršai dabar, sesute,
Linksmąsias savo daineles.

Žemyn nusviro ant krūtinės
Galvutė nuo jaunų pečių,
O mintys sunkios, begalinės
Iš erdvių slenka paslapčių.

Jų neapveiksi, neužspausi,
Gyvatos žengdama taku,
Tik valandoj karčioj paklausai,
Kodėl, dievuliau, taip sunku?

Bet nesiskūsi tosios galios,
Kuri tau širdį surakys;
Tik veido marmuras išbalęs
Oi daugel, daugel pasakys!..

Širdis man verkia: tavo sielą
Suprasti vienas aš galiu;
Bet skirta eit man, mano miela,
Kitu gyvenimo keliu.

1913

VILTIS

Sunku mums būtū be vilties!
Be jos skausme kas suramintū!
Kas duotū širdžiai tiek ugnies?
Kas ištvermę varge gamintū?

Ji mums brangiausia dovana!
Visur, kaip angelas, ji lydi!
Ji mūs stiprybė, mūs drąsa!
Pats pragaras mums jos pavydi!

Be spindulio vilties šviesos
Pavergtū sielos galią žemė;
Mes nepažintumėm giedros,
Ir būtū mūs darbai aptemę.

1919

ČIČINSKAS

Į Čičinsko puikų dvarą
Nuo Mitriūnų ir Lenčių
Suvažiavę, duoda garą
Daug bajorų, daug svečių:
Mantvydaitis juokdarys,
Bartkaus posūnis Kairys,
Ožkabarzdis — jaunikaitis,
Aldadrikas Jonuška,
Žnairas kūtvėla Tiška
Ir naktibalda Valaitis.

Griežia smuiką, rūpestingai
Išsiskutęs, vokietyš,
Jam kimbolais melodingai
Taiko Leiba Šepetys.
Kumščia drūta, apskrita
Muša būbną Dabita,
Lig alkūnių atsiraitęs:
Ant vaškuotų gi grindų
Šoka plikos lig blauzdų
Liaudos gražios bajoraitės.

Bet Čičinskas apsiniaukęs
Sėdi rūstas, nešnekus,
Ant plikos kaktos sutraukęs
Rūkšlių gresiančius lankus.

„Šimtą rykščių toms mergoms
Atskaityk, Kmita, nuogoms!
Išblaškyt minčių nemoka.
O, tas „veto“, ta naktis
Gal neslėgtų, kaip mirtis!..
Kaip negyvos lėlės šoka.“

Neša vargo užmiršimą
Kūčių vakaras brangus,
Žemei skelbia atpirkimą
Įsikūnijęs dangus.
Gieda „gloria“ aukštai
Angelų šimtų šimtai,
Bet žmonėms tik gero noro!..
Gieda štai antri gaidžiai;
Šoka, linksminas svečiai!..
Bet Čičinskui trūksta oro.

Ant alkūnės pasirėmęs,
Sėdi rūstas, nešnekus;
Vien, iš boso pasisėmęs,
Lenkia midaus puodukus.
Jo nei plakamų klyksmai,
Nei, juokaudami linksmi,
Sėbrai nuramint nemoka.
Veltui Liauda paklusni.
Ir jaunuoliai, ir seni
Visas adventas kaip šoka.

Kai iš seimo piktas grįžo,
Piktas, keistas, neramus,
Tai lig šiolei neatlyžo:
Verčia pragaru namus.
Šokiai, klyksmas per naktis...
Nedorybių atmintis
Jam užmigt vienam neduoda?
Ar lig šiolei nebylys,
Šventas sąžinės kvieslys,
Neprašneks į sielą juodą?

Ginti žūstančios tėvynės
Nuo kazokų ir Maskvos
Stojo sūnūs. Vien negynęs
Tik Čičinskas Lietuvos.
Liaudos išrinktas balsais,
Seime riejos su visais,
Gavęs vardą išdaviko;
Nepermaldomas kitų,
Ant sumanymų aukštų
„Veto“ velniškai užriko.

Sako, Maskvai parsidavęs!
Skleidžia Varšuva gandus,
Kad už tai nuo priešų, gavęs
Aukso kupinus puodus.
Tarp žmonių tačiau plačiai
Eina gandas, kad stačiai

Velniui bus užrašęs sielą
Nuo anos baisios nakties,
Kai, apgautas įtarties,
Nuskandino savo mielą.

Žmonės skuba ant rarotų.
Spengia šaltis; dar tamsu.
Iš eglynų apšarmotų
Staugia vilkas; net baisu!
„Klopai gali naktimis
Išbadyti sau akis:
Reikia jiems apšviesti kelią.
Dievą reikia ne tamsoj,
Reikia garbinti šviesoj!..
Šok, Kmita! Užkurk miestelį!“

Nuo bakūžių samanotų
Skraido liepsnos... ir Kmita.
Išvažiuoja ant rarotų
Pats Čičinskas su svita:
Mantvydaitis juokdarys,
Bartkaus posūnis Kairys,
Ožkabarzdīs — jaunikaitis,
Aldadrikas Jonuška,
Žnairas kūtvėla Tiška
Ir naktibalda Valaitis.

Prieš bažnyčią pasitinka
Juos klebonas su stula,
Į didžiausią kaltininką
Tokia prašneka byla:
„Tavo darbus ir kelius,
Taip skriaudingus, atkaklius,
Ant svarstyklių jau pasvėrė
Dievo teisė amžina
Ir atrado, kad gana
Žemė ašarų prigėrė!..

Tu pripildei visą šalį
Savo vardo baisuma!
Žemė jau pakelti negali,
Tavo kalčių slegiama.
Nors ganytojui skaudu,
Dievo gimusio vardu
Neįleisiu į šventyklą,
Lig atlyginsi skriaudas,
Iki dvasiškas žaizdas
Numazgos šventa maudykla!“

„Gal Čičinsko nepažįsti?
Ir jo keršto be ribos,
Kad į jį šiandieną drįsti
Atsiliepti be pagarbos!..“
Žiebia šūvis; ir ramus
Regi dangiškus namus

Dievo pašauktas klebonas!..
O Čičinskas su draugais
Grižta žvangančiais žirgais,
Piktas, net melsvai raudonas.

„Kas prieš jį skaudžiai bedrįso
Atsiliepti? Kur? Kada?
Jo nejaudė seimo viso
Rūsčios kumštės ar malda.
Dievo teismas? Jei prieš jį
Kas ir sudreba širdy,
To prieš žmones neparodys!..
Ėda dar kita žaizda!..
O, tai buvo kitada!
Jos dauggalis buvo žodis!

Bet ir ji!.. O, švento Jono
Nelaimingoji naktis!..
Į drobulę šilko plono
Jo brangioji, jo širdis
Įvyniota be skundų,
Net be kunigo maldų!..
Štai ir tiltas!.. Nuo to tilto!..
O, Čičinskas niekados
Keršyt neužmirš skriaudos
Ir tikėjimo apvilto.“

Bet yra aukštai galybė!
Net Čičinską ji pasieks;
Nes prieš amžiną teisybę
Neišliks nebaustas nieks.
Štai jo darbus, jo kelius,
Apmaudingai atkaklius,
Ant svarstyklių jau pasvėrė
Dievo teisė amžina
Ir atrado, jog gana
Žemė ašarų prigėrė.

Štai ant tilto, be vežėjo
Stoję, baidosi žirgai!
Pats Čičinskas sudrebėjo!
Stebias, žvalgosi draugai:
Puikūs rūmai, kur linksmi
Šoko, trypė, šit ūmai
Į kiaurąsias grimzda, skęsta...
Į Čičinską gi staigus
Spyrė griaudamas dangus,
Kaip į niekšą nepakęstą.

Žmonės iš rarių grįžta;
Dairos, krapšto sau akis:
Kas tai? Vietos nepažįsta,
Nors išaušo jau naktis!
Iš po žemių, atidžiai
Klausant, girdžias: gied gaidžiai!

Kur Čičinsko švietė rūmai,
Tviski sklidina bala,
Kyšo vidury sala,
Jos pakrančiais auga krūmai.

O ant tilto guli kūnas;
Tai Čičinskas. Koks baisus!
Žiemą nutrenkė perkūnas,
Rūbus nùdrėskė visus!..
Dievobaiminga minia,
Net su kunigo žinia,
Niekšą laidoti mėgina.
Bet įkas jį į žemes,
Tik, žiūrėk, jos vėl išmes!
Vietos jam su kerštu gina.

Bėgo metai, amžiai slinko;
Daug užgydyta žaizdų!
Net didžiausio kaltininko
Žmonės n'atmena skriaudų.
Vien tik žemė, niekados
Nepamiršdama skriaudos,
Nuo Čičinsko palaidūno
Gynės! Mėtė iš kapų.
Veltui žmonės ant varpų
Davė, kad priimtų kūną.

Tik, kai joj įsigyveno
Rusų cariška valdžia,
Ta Čičinską išgabeno,
Dievas žino, kur slapčia.
Užsiliko vien bala;
Kyšo vidury sala,
Jos atkrančiais auga krūmai.
Iš po žemių kai kada
Lyg girdėtusi skunda,
Kur Čičinsko grimzdo rūmai.

1919

LIETUVA BRANGI

Graži tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai:
Graži tu savo dangaus mėlyne!
Brangi: tiek vargo, kančių prityrei.

Kaip puikūs slėniai sraunos Dubyscs,
Miškais, lyg rūta, kalnai žaliuoja;
O po tuos kalnus sesutės visos
Griaudžiai malonias dainas ringuoja.

Ten susimąstęs tamsus Nevėžis,
Kaip juosta, juosia žaliąsias pievas;
Banguoja, vagą giliai išrėžęs;
Jo gilią mintį težino dievas.

Kaip puikūs tavo dvarai, tėvyne,
Baltai iš sodų žalių bekyšą!
Tik, brangią kalbą tėvų pamyne,
Jie mūsų širdis mažai ką riša.

Kaip linksma sodžiuos, kai vyturėlis
Jaukiai pragysta, aukštai iškilęs;
Ar saulė leidžias, ir vakarėlis
Ramumą neša, saldžiai nutilęs.

Bažnyčios tavo ne tiek gražybe,
Ne dailės turtais, ne auksu žiba;
Bet dega meilės, maldos galybe,
Senųjų amžių gyva tikyba.

Kai ten prieš sumą visi sutarę
Griaudžiai užtraukia „Pulkim ant kelių“,
Jausmai bedievio, vėl atsidarę,
Tikėti mokos nuo tų vaikelių.

Graži tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai!
Ne veltui bočiai tave taip gynė,
Ne veltui dainiai plačiai išgyrė!

1920

VASAROS NAKTYS

Ramios, malonios vasaros naktys;
Medžio užmigęs nejuda lapas;
Viskas nutilo, viskas nurimo,
Vienos tik žvaigždės mirkčioja, dega.

Viskas užmigo, viskas nurimo;
Žemę apsupo meilės svajonės;
Neša jos sielą, neša, liūliuoja,
Ilgesio pilnos ir įkvėpimo.

Vasaros naktys, ramios, malonios,
Atilsiu liūdną širdį viliojat!
Tiek tų ant žemės sielvartų, vargo!..
Jūs tiktai vienos ramios, vienodos.

Ramios, vienodos! Magiška jėga
Migdote gamtą saldžia svajone!
Kam gi nemigdot mano troškimų?
Ko man taip ilgu, ko man taip liūdna?

Noris apimti visą pasaulį;
Noris mylėti dievą aukščiausį;
Noris pasiekti amžiną grožį!..
Ko gi taip liūdna? Ko gi taip ilgu?

1920

DUETAS

Jis

Nesek sau rožės prie kasų:
Ji širdį jauną pavilios;
Dėl tavo meilės nebylios
Kas nepamirš vargų visų?
Ji širdį jauną pavilios.

Ji

Duok ranką man, jei tau sunku:
Aš vesiu ją žvaigždžių keliais,
Vainikais pindama žaliais,
Erškėčius raudama taku,
Aš vesiu ją žvaigždžių keliais.

Abudu

Naktis graži. Kvapai žiedų
Svaigina alpstančius jausmus;
Liūliuoja, supa, neša mus
Aukštai nuo žemės valandų!..
Svaigina alpstančius jausmus.

Jis

Svajonių mano ir kančios
Tu nesuprasi niekadą;
Tik gaila bus tau valandos,
Kaip mano ašara, skaisčios!..
Tu nesuprasi niekadą.

Ji

Ant tavo vyriško peties
Duok pasiguost žmonių varguos!
Aukštai girdi? Aidai danguos!..
Tu neužmirši tos nakties!..
Duok užsimiršt žmonių varguos!

Abudu

Naktis graži. Kvapai žiedų
Svaigina alpstančius jausmus;
Liūliuoja, supa, neša mus
Aukštai nuo žemės valandų!
Svaigina alpstančius jausmus.

1920

JURATĖ IR KASTYTIS

Saulutė leidžias vakaruos;
Skubėk namo, skubėk, Kastyti!
Matutė laukus nekantruos:
Jai nusibos besižvalgyti
Į besiūbuojančias mares
Ir vėjo ištemptas bures.

Bet Kastytj,
Kaip matyti,
Marių dovanos vilioja;
Vakarėlio jis nelaukia,
Tik žuvytėms tinklą traukia,
O mintis dausos' skrajoja.

Liūliuoja vilnys pamaži;
Aukštai žvaigždutės pasimatė;
Ir štai iš vandenų graži
Išplaukia dieviška Jūratė,
Balta, kaip vandenų putą,
Žaliai lig pusės pridengta.

Oi Kastyti
Baltalyti,
Kam žuvytes man vilioji?
Kam vilioji marių giją?
Marės — mano viešpatijal
Aš — Jūratė nemarioji.

Bet nenusiminė bailiai
Kastyčio vyriška krūtinė;
Akių tik žiebė spinduliai
Ir jėga tryško begaline;
O atsikvėpęs sau plačiai,
Irklavo į aną stačiai.

Vos Jūratė
Jį pamatė
Priešais milžinu galiūnu,
Užsimiršusi skaistybės,
Savo dieviškos didybės,
Pamylėjo žemės sūnų.

Pakilo viesulas staigus;
Sujudo bangos apmaudingos;
Nustebo net patsai dangus,
Kada Jūratės dauggalingos
Kasa ir lūpų geiduliai
Kastytį palietė meiliai.

Jis laimingas!
Stebuklingas
Marių pasakas sapnuoja!
O Jūratė prie jo šono,
Rūmuos gintaro geltono,
Jam akis saldžiai bučiuoja!..

Bet susirūstino smarkus
Perkūnas, iš dangaus pamatęs,
Kad drįso palytėt žmogus
Skaistybę dieviškos Jūratės;
Paleidęs žaibą ir griausmus,
Sudaužė gintaro namus.

O Kastytį
Baltalytį
Liepė bangai pasiūbavus
Palangoj, aikštėn pušyno,
Išvilioti ant smeltyno,
Negyvai jį užbučiavus.

O, paklausykit vakarais,
Kai marių bangos nerimauja
Ir krantą barsto gintarais
Gelmės nematomoji sauja:
Girdėtis per miglas druskas,
Lyg verkia ir vaitoja kas!

O vaitoja,
Ašaroja
Tai Jūratė nelaiminga:
Atsiminusi Kastytį
Ir kad rūmai sudaužyti
Dievo apmauda bausminga.

Dabar lietuvė pamariais,
Suvarsčius gintarų siūlelį,
Sau mėgsta baltą kaklą jais
Gražiai papuošti prieš bernelį;
Bet kai meilužę uždainuos,
Ji skamba tonuose liūdnuos.

O kai myli,
Norint tyli
(Jos sapnai tylėt įpratę),
Tai ta meilė jos krūtinėj
Neša jėgoj begalinėj
Kartais audrą, kaip Jūratė.

1920

MEDVĒGALIO KALNAS

Kai vidurdienį pažvelgsi
Nuo Medvėgalio aukštai,
Keturiolika bažnyčių
Aiškiai išmatai.
Baltininkai ir Girgždutė,
Net pats Dyvitis puikus
Pagarboj jam lenkia galvą
Per girias, miškus.
Vien tik, debesis praskleidus,
Šatrija aukščiausia,
Pasityčiodama kartais,
Savo draugo klausia:
Pasakyk gi, meldžiamasis,
Kas *mudviejų gali*¹
Plačiau Žemaičių šalį
Apveizėti?

Bet kai rudenį ateina
Ilgi, tamsūs vakarai,
Ant Medvėgalio vaidenas
Ir baisu tikrai:
Kartais girdžias baubiant jautį,
Net sukrato šiurpulys!

¹ Iš žodžių „*mudviejų gali*“ kilęs ir Medvėgalio vardas.
(Aut. past.)

Kartais atsilieps nuo kalno
Žvengdamas arklys;
Tai girdėtis iš po žemių,
Tartum kas vaitoja!
Ar žvangėdami nuo kalno
Šimtas vyrų joja!
Dairos, krūpčioja vaikučiai,
Išgirdę pro langą,
Kaip raiteliai žvanga,
Trinksi žemė!..

Bet pas krosnį atsisėdęs
Senas bočius su vaikais
Atsiminęs pasakoja,
Kad anais laikais
Savo ausimis girdėjęs
Nuo senų, rimtų žmonių
Daug, oi daug atsitikimų
Dar įdomesnių.
Bet, nelaimi, ir senelių
Vis kaskart mažėja,
Ir jų atmintis sukrypus,
Kaip sena audėja,
Posmą ne vieną praleidžia;
Per tat padavimai,
Senovės atminimai
Užsimiršta.

Ant Medvėgalio anuomet,
Švento Jono naktimis,
Budint danguje mėnuliui
Sargo akimis,
Sako, dvylika mergaičių
Palaidais kasų plaukais,
Būk, sustodavo į ratą,
Verkė ir kvatojo,
Iš milžinkapių didvyrius
Dainomis viliojo.
Išsiilgusios viliojo,
Kad sena gadynė
Sugrįžtų į tėvynę
Prisikėlus.

Bet paskui, kai mūsų ponai
Ėmė lenkais apsimest,
O nuskurę užsimanė
• Baudžiaavą įvest,
Lietuvoj žilos senovės
Nebegerbdami tada,
Ėmė šokiais trypti kalną
Svetima mada.
Ir dabar anų mergaičių
Jau užburto rato,
Ant Medvėgalio viliojant,
Niekas nebemato;

Ir milžinkapiuos didvyrių
Vis dar ilsis kūnai;
Tebemiega ten galiūnai
Nepabudę.

1920

LIETUVA DIDŽIOJO KARO METU

Sunkūs be galo laikai
Lietuvą brangią suspaudė:
Žūsta vergijoj vaikai;
Daugel jų priešas iššaudė.

Sodžių šimtai pelenuos
Vėjo nešiojami sauso!..
Žmonės tuščia aimanuos:
Niekas negirdi, neklauso.

Kur didžiaviriai tautos?
Veltui jie mums besapnavos?
Nėra jų! Gal kitados
Bočių tėvai jais didžiavos!

Daug išbėgiojo!.. Kai kas
Rusijoj skursta iš bado;
Mes gi sau laužom rankas,
Likę našlaičiais be vado.

1920

NEVĖŽIS PER KARĄ

Juodo Nevėžio vilnys sukilo,
Tamsios banguoja rūsčiai:
Štai nuo Dubysos trenksmas prabilo,
Griaudamas eina plačiai.

Bėkit į kalną pasižvalgyti,
Kas ten smarkiai vakaruos
Beldžia, žaibuoja. Apmaudo vytį
Pragaras neša nasruos?

Žalgirio smarkūs eina atbudę
Nuožmūs kryžiuočių pulkai?
Mūsų prabočius amžiais bežudę,
Kraujo prigėrę vilkai!

Žudė kryžiuočiai! Švedai naikino!
Plėšė prancūzų laikai!..
Bet nei prabočiai to nepažino,
Ko susilaukė vaikai:

Eina germanai nuo Magdeburgo,
Eina nuo Reino vagos;
Nuo Regensburgo, Mainco, Augsburgu
Plaukia banga už bangos,

Kaizeris veda, viešpats Berlyno,
Kerštui teutonus visus;
Ko neišplėšė, tai sunaikino,
Kaip audražygis baisus!

Juodo Nevėžio bangos nutilo:
Tiek dar nematė velnių;
Ir nusiminus upė pagilo:
Ašaras neša žmonių!..

Laikas ir tuosius karo galiūnus,
Kaip perėjūnus, nušluos!
Vien tik ištvėrę Lietuvos sūnūs
Augs ir tvirtės veikaluos.

1920

ALPIŲ VIRŠŪNĖS

Aukštai kalnų viršūnės šviečia,
Ledais apkaltos ir snieguos!
Nuo amžių koja jų neliečia
Žmogaus, užgimusio varguos.

Nuo aukšto išdidžiai apmato
Žmonių stropius dienos takus,
Tačiau gyvatos margo rato
Jų veidas neatjaus puikus.

Kas joms, didžiulėms! Milijonai
Pro šalį amžiniais keliais
Nuėjo, kaip lig laikų monai
Su mažutėliais geiduliais!..

O jos be jausmo, be silpnybių,
Vienodos amžiais nuo aušros,
Kad liepė viešpats iš tamsybių
Išeit ant saulės atviros.

Ir amžių amžiais sau galingai
Jos baltuos saulės spinduliuos!..
Kas aš prieš jas, kurs rūpestingai
Vos tik rytojaus beviliuos!

1920

VARPAI

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,
Liūdną ir skaudų leisdami gandą:
Vėl paviliojo auką kapai!
Diena į dieną tiek jų atranda!..

Kiek tai nuėjo taisiais keliais,
Žemės troškimams vos tik užgimę,
Su idealais, su sopuliais,
Amžinu miegu karste nurimę!..

Kur jie šiandieną? Kur ta minia?
Tie milijonai, amžiais išmirę?
Ar, atsikvėpę vėl krūtine,
Kelsisi kūnais kaulai subirę?

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,
Skaudų ir liūdną skleisdami gandą:
Vėl paviliojo auką kapai!..
Diena į dieną tiek jų atranda!

Irgi ant mano kapo duobės
Gal nebužilgo, gal netikėtai
Requiem liūdną varpas kalbės,
Sergėt paliepęs nakčiai žvaigždėtai.

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,
Liūdną ir skaudų leisdami gandą:
Vėl paviliojo žmogų kapai!..
Diena į dieną tiek jų atranda!

1920

PASKUTINIS AKORDAS

Vis tai buvo...
Bet jau žuvo,
Vien tik giesmėje paliko!
Daug mylėta,
Daug kentėta,
Ne dėl vystančio vainiko
Skausmo valandoj pradėta.

Jei tau liūdna bus kada
Ar ilgėsis ko širdis,
Atsivėrusia žaizda
Atsilieps tau praeitis,
Atsiskleisk šias eilutes:
Daug sau artimo atrasi
Ir už drauges sesutes
Tuomet jas giliau suprasi...

Rasit, tuomet tau širdis
Pasakys, kad vien tik jis
Taip kilniai tave mylėjol..
Tu, jo sielai svetima,
Meilę lošei žaisdama,
Ją prisiekdama ant vėjol..
Ir už ką ją neseniai
Lengva širdžia išmainei?

Kas buvo,
Jau žuvo,
Sugrįžti negali!
Tik skausmo žaizda
Prašneks gal kada,
Primindama brangiąją šalį,
Kuri jau sugrįžti negali!..
Negali, negali!..

1920

NUTRŪKO—NESUMEGSI

Nešu tau kartą paskutinį
Kančios ir apmaudo eiles!
Ne aš tą sudrumsčiau šaltinį,
Kurs pynė tau dainų gėles.

Jos, skausmo valandoj pradėtos,
Gražybių perlais nežibės;
Krauju ir ašara dėmėtos,
Tau ne pridės tuščios garbės.

Ne mano kaltė: veidmainingai
Ne aš tau priesaikas dariau!
Ne aš nuvokiau sumaningai,
Kad dviem patikus bus gudriau.

O, visą širdį, visą sielą
Aš tau aukodavau kilniai!..
Tu auką, širdžiai vakar mielą,
Šiandieną žaislu išmainei...

Kad bentgi žaislas būtų švietęs
Skaistybe mirgančios žvaigždės!..
O, pasidžiauk! Mūsų pilietės
Ne jo slapčia tau pavydės.

Sirdis krūtinėje man plyšta,
Bet žaist jausmais aš negaliu...
Sudieu! Kas buvo,— nebegįžta!
Ir mums nebeit vienu keliu!..

1920

ŠIRDIS IR PROTAS

Tiek sykių proto prityrimas
Man širdžiai patarė tylėt,
O jai meilu — apsigavimas:
Ji nori amžinai mylėt.

Bet, meilės žiedas laime žydi
Taip apgaulingai ir trumpai!
Pavydas ją erškėčiais lydi,
Ir skelbia gedulą varpai.

O ant nuvytusio jos lapo
Nukritus ašaros rasa
Nebatgaivins jau šalto kapo
Stebuklų priemone visa.

Nebatgaivins, kas sykį mirė,
Užgautas rytšalio šalnos!
Ryšiai, jau vienąkart iširę,
Nesusimegs ant rytdienos!..

Palieka skausmas ir kankynė
Nebeužgyjančia žaizdà!
Tuščia beskundžiasi krūtinė
Širdies sukruvinta malda!..

Sirdele mano, suviliota
Ir apsiverkusi nesyk,
Išgirsk bent kartą sveiką protą,
Jo patarimo paklausy!..

1920

SUDIEU

Ir vėlei tavo liūdno veido
Neberegėsiu aš ilgai!
Likimas vėlei nebeleido,
Kad slinktų mums išvien vargai.

Ar susitiksmė? Dievas žino!..
Ne vygė supa mus minkšta!
Ar maž svajonių nuslopino
Skaudi gyvenimo našta?

Sudieu! Neverk!.. Sunkus likimas
Nors, kaip pamotė, persekios,
Tegul bailus nusiminimas
Nelenkia tau galvos puikios.

Sudieu! Neverk!.. Lig kol alyvos
Žydės pavasarį baltai
Ir kolei širdys plaks mums gyvos,
Manoji plaks vien tau tiktai!..

1920

SLENKA DEBESYS PILKOS

Slenka padangėmis debesys pilkos;
Slenka iš kur, nežinai.
Apgulė sielą mintys vagilkos,
Griauždamos, kaip kirminai.

E, jūs nenaudėlės, siurbėlės dėlės,
Slenkančios juoda minia!
Mintys beširdės, mintys besielės,
Negi apveikste mane?

Saulė, žinau, įkyriai debesuotą
Dangų nušvies spinduliais,
Mėlyną skliautą neišmatuotą
Džiaugdamos žemei atskleis.

Man tik vienam, debesų nusimineę,
Saulės nešvies spinduliai?
Ko gi man liūdna? Ko gi krūtinė
Taip atsiduso giliai?

Ne, neapveiksite, tingios tamsybės,
Vargo šešėliais tuščiais!
Miega krūtinėje jėgos galybės:
Tik išsirėšiu pečiais.

Tiktai išsirėšiu, tiktai atsikvėpsiu
Oro grynesnio plačiau;
Visą žmoniją meile apglėbsiu,
Ją pamylėsiu skaisčiau.

1920

KOVOJ DĒL ŠVIESESNĒS ATEITIES

Kovoj dēl šviesesnēs vaikams ateities
Suvargē, be metu pasenē,
Bent tos sau išplēsti neduosme vilties:
Ne veltui mes čia begyvenē.

Anksčiau ar vėliau susimąstę ainiai
Pagerbt neapleis mūsų vardo
Už tai, kad mylėti mylėjom kilniai,
Už tiesą kariavom be kardo.

Už tai, kad kentėjome nenusiminę,
Nors slėgē nelaisvės našta;
Kad josios sulaužēme grandį gelžinę
Tik ištverme darbo rēta.

1920

KAM ŠIRDĮ DAVEI?

Kam man tu, viešpatie, davei
Tą karštą širdį vien kentėti?
Kodėl aš negaliu blaiviai,
Šaltai, kaip dauguma, žiūrėti?

Norėčiau lygiai aš visus
Prispaust prie degančios krūtinės,
O balsas sąžinės grasus
Man sielą griaužia bekankinęs!

Išplėšk man širdį kruvinai,
Kad jos negundintų ta žemė,
Kur vienos kovos, kur sapnai
Galų gale tik kančią lemia.

1920

SUOLELIS MISKE

Kas tą vietelę aplankys,
Tai rankai ačiū pasakys,
Kuri suolelį tašė, kalė.
Čia taip malonu ir ramu!
Pripildo paukščiai čiulbimu
Tą žalią be pastogio salę.

1920

POETUI MIRUS

Poeto paslaptis, jausmus
Sejoja kritikai per rėtį;
Uždavinys, mat, įdomus:
Aikštėn autentiškai išdėti.

Išvilkę žmogų akyse
Prieš sočią, žiovaunančią minią,
Prekiauja gyva jo dvasia
Ir rodo perpiovę krūtine.

Išplėšę žingeidžiais kabliais
Jo širdžiai atilsio ramybę,
Neklaus, ar pūną kaulai leis
Paliesti savo šventenybę.

O, nelaimingas! Įstabia
Pagerbęs giesme meilės rytą!..
Nedovanos tau nei grabe,
Atvožę amžinatvės plytą.

Skurdžios gyvatos sūkury
Neradęs laimės nei ramumo,
Tu irgi dulkėse turi
Besigailėt širdies jautrumo!

:920

IŠ DANUTĖS AKIŲ

Iš Danutės akių tai dangus, tai naktis;
Jų gelmė — amžina paslaptis!
Pasakyk, pasakyk, kas per galia-dvasia
Tavo žavinčios akyse?

Kad man vakar sakei, jogei myli mane,
Tų akių neužmiršiu, oi ne!
Lyg pavasario rytas kad šypsos meiliai
Ir jo žavi pirmi spinduliai.

Bet dabar į akis tau pažvelgti bijau:
Jas blakstienais užleidi tuojau...
Pasakyk man vienam, pasakyk, balandėl!
Ko taip liūdi? Kodėl, oi kodėl?

Vėl pažvelk maloniai! Aš tau giesmę už tai,
Giesmę naują išvesiu rimtai;
Paklausyk, parymok, ar ne tavo pačios
Bus tai pasaka vargo kančios?

O, prašnek maloniai! Ta kančia, tie vargai,
Man tikėk, nebevargins ilgai;
Vien tik dainiaus giesmėj jų aidai bepaliks
Ar į širdį nekaltą įsmigs.

Daug kentėjus šalis, žemė bočių senų,
Pasiilgusi saulės dienų,
Atsibuski ir kelkis, džiaukis veidu viešu:
Atgimimo tau giesmę nešu.

Aš tau giesmę nešu ištvermės ir vilties
Po sunkios vakarykščios nakties!
Daug kentėjus Danute, užmirški vargus!
Juk tu — mano naktis ir dangus...

1929

ISVAŽIUOJANT

Palaimink, viešpatie, kelionę,
Kurioj pro ašarų miglas
Palydžiu praeitį malonią,
Kaip laimės tolimas salas.

Aš nežinau, kas priešais laukia:
Tik pilkos dienos ar vargai?
Bet neramios širdies netraukia
Kita šalis, nauji draugai.

O, norint kartą, norint vieną
Man leisk pažvelgti atgalios
Ir vakarykščią brangią dieną
Prispausti prie širdies gailios!

Bet tu, o viešpatie, man kelią
Parodęs, uždraudei sapnus,
Ir aš, pažinęs šventą valią,
Einu, apeizdai paklusnus.

Einu, nors skundžiasi krūtinė
Ir trykšta ašara baili;
O tu man valią geležinę
Užtat mylėdamas kali.

Einu, kaip amžinas keleivis,
Be prieštaravimo maldos
Ir laimę čia tik, kaip praeivis,
Žinau iš tolimos gaidos.

1920

DYVITIS

— Nuo Alkų¹ ir Piliakalnio,—
Susimąstęs pasakiau:
— Vežk mane pro Aukštagirį
Ir pas Dyvitį veikiau.—
— Ar ne aukso užžavėto
Sveikas ten ieškot manai?
Daugel čia dabar ponybės
Kažko lankosi dažnai.
Bet ne kalne, karalaitės
Nugramzdintame dvare,—
Auksas čia, kaip ir Girgždutėj,
Užžavėta ežere.
Ir pats ežeras tviskėjęs
Ten, už kalno, platumoj;
Tik paskui, sargybai aukso,
Toj prasimušė lomoj.—
— Aš ne aukso,— ieškau turtų
Čia užburtų brangesnių:
Tie kalnai man daug apsako
Iš senovės davinių;
Sako, kaip čia bočiai gynės
Nuo kryžiuočių kruvinų,

---

¹ Alkai, Piliakalnis, Aukštagiris, Dyvitis, Girgždutė — žymesni Žemaičių kalnai. (*Aut. past.*)

Kokios giesmės jų giedota
Tarp tų girių ir kalnų! —
— Iš nemokyto kaimiečio
Ponai tyčiojas dažnai:
Argi gal prieš dievo valią
Prakalbėt kada kalnai?
Rods, iš Dyvičio eglyno
Matos eglė štai toli!
Ta senutė, būk, tai šnekant!..
Tik suprast jos negali.
Bet to ežero panytė,
Sakos, klausius valandom,
Apie praeitį ją kalbant
Eglių augančiom kartom.—
— Vežk mane pas tą Jūratę!
Plauksme drauge laiveliu:
Pasakų senutės eglės
Gal ir aš suprast galiu. —

Susimąstęs žiūri mėnuo
Iš ramių dangaus skliautų;
Laibas supa mus laivelis
Tarp siūbuojančių meldų.
Skamba jaunas dainų aidas!
Klausos jo aplink miškai:
Eglei motinai sapnuojas
Didžio Vytauto laikai.

Nuo mėnulio pasislėpus,
Miega slėnyse naktis:
Nuo kalnų, senų senelių,
Šneka amžių praeitis!
Šneka irgi tau, sesute,
Iš akelių mėlynų!..
Bet ne praeitis senoji,
Tik daug paslapčių jaunų!..

Ko kalnai tie nėra matę
Amžių praeity margoj!
Ko tas ežeras nesupęs
Krikštolinėje bangoj?!
Turi Dyvitis daug turtų,
Daug užburtų paslapčių:
Daugel pasakų senovės!..
Ir šio meto atminčių!..

Ne dėl aukso, čia paslėpto,
Tik dėl turtų brangesnių
Puikų Dyvitį pamėgau,
Vienas žemės vargdienių.
Pamylėjau, įsidėjau
Nuo palaimintos dienos
Eglės pasakas senovės,
Dainas Lietuvos jaunos!..

1921

UŽKEIKTAS SKAPIŠKIO VARPAS

Liūdesy Skapiškio gaudžia varpai
Švento Lauryno dienoj;
Gailisi draugo, jo ilgis labai
Metinėj atmintinoj.
Draugas rūdydamas guli lig šiolei,
Ežero grimzdęs dugne;
Kartais per audrą sugaudžia: „Ai, broliai,
Bent atsiminkit mane!
Broliai, broliai, kaip pavydžiu,
Kuomet jūsų aidą lydžiu!
Ar dėl dangiškos garbės
Mano balsas nebskambės?“

Daug ką apsako seneliai žili
Iš tolimos praeities;
Jų paklausk, kaip puikybė kvaili
Baudžiama dievo paties.
Dar tebevaldę (daug metų jau bus!)
Biržus seni Radvilai,
Skapiškio ežeru vežant varpus,
Vienas jų gyrės kvailai:
„Iki Biržų bus girdėti,
Gaus bambizai pavydėti,
Kai dėl dangiškos garbės
Mano šerdis prakalbės!“

Priešinga dievui puikybė tuščia:
Nubaudė ją angeluos...
Rūstauja ežeras banga plačia:
Kalto nubaust nemeluos!
Rūstauja ežeras, valtį nešioja;
Meldžias mažieji varpai;
Varpas didysis režias, kovoja,
Bet jau sužvanga laibai.
Žvanga varpas, slidinėja;
Valtis blaškosi prieš vėją;
Vienas kartas nemeluos:
Tykšta varpas burbuluos!..

Žmonės išminčiai gal būtų seniai
Bandę jį kelt iš gelmės;
Sudraudė juos išmintingi žyniai,
Dievo privengę drausmės.
„Dievas gerasis nebaudžia be saiko;
Baudęs atleidžia gale;
Varpo užkeikto visgi be laiko
Niekam paliest nevalia!“
Tą tik žmonės visgi žino:
Atlaiduos švento Lauryno,
Laikas bus, jis suskambės
Dėlei dangiškos garbės.

Kuomet tai bus, iki šiol nežinia!
Kas gi be dievo žinos?

Eina į atlaidus, klausos minia,
Laukia žadėtos dienos.
Laukia, vis laukia... o šventą Lauryną
Vien tik menkučiai varpai
Garbint į atlaidus žmones vadina,
Žvangą be aido, laibai!..
Brolis, dingęs nelaimingai,
Vėl skambėsiąs stebuklingai,
Nežinia tiktai, kada
Jo žadėta valanda!..

Liūdesy Skapiškio skamba varpai
Švento Lauryno dienoj;
Gailisi draugo, jo ilgis labai
Metinėj atmintinoj.
Draugas rūdydamas guli lig šiolei,
Ežero grimzdęs dugne;
Kartais per audrą sugaudžia: „Ai, broliai,
Bent atsiminkit mane!
Broliai, broliai! kaip pavydžiu,
Kuomet jūsų aidą lydžiu!
Ar dėl dangiškos garbės
Mano balsas nedundės?“

1922

ČAURA-PANČASIKA ¹

Dar ir dabar matau svajonėj
Lotosui lygias jos akis,
Krūtinę apvalią, malonią,
Ir aistroj alpsta man širdis.
Dar pabučiavimų žarijos
Ant lūpų tirpsta, kaip medus!
Kaip ta bitelė iš lelijos,
Jų gerčiau amžiais saldumus.

*

Dar ir dabar manau, brangioji!
Man be tavęs gyvent — mirtis.
Viena tu man žvaigždė skaisčioji!
Tu mano laimės priežastis:
Ir jei likimas mane gyvą
Nusprendė skirt su tavimi,
Tai kas man Brama, Višnu, Syva?
Jie ne dievai!.. Man svetimi!..

---

¹ Arba 50 vagies strofų. Jas parašęs Bilhanas iš Kaširo XI amž. ketelą valandų prieš mirtį, nuteistas už tai, kad drįso pamilti karaliaus dukterį. Karalius tomis eilėmis taip buvęs sugriaudintas, kad poetui dovanojęs gyvybę, net dukterį jam kaip žmoną atidavęs. Kiekviena tų strofų prasideda žodžiais: „Dar ir dabar“. Iš jos išverčiau pavyzdžiui keturias strofas. (*Aut. past.*)

*

Dar ir dabar visam pasauly
Tuščia ieškočiau panašios:
Nieks nenurodys nei apgaule,
Kaip mano mylima, gražios:
Veidelio nuostabia skaistybe
Kas iš mergaičių jai prilygs?
Net Kamo moteries gražybė
Prieš ją drovėdamos išnyks.

*

Dar ir dabar karštai ją myliu
Skurdžioj akivaizdoj mirties
Ir raminauos, kentėdams tyliau
Dėl jos, dėl jos tik atminties!
Skubėk gi, budeli teisėjas!
Gyvatos siūlą man nutraukt.
Nusiraminsiu, tiek kentėjęs;
Gana kančios man galo laukt!

1923

KAI KAM

Pelningai duosnios labdarybės metu
Ir kryžkeliais didžiojo karo
Kai kur kai kas
Suskubo gudriai komiteto vardu,
Kurs gera visuomenei daro,
Pasukt į savąją pusę raktu,
O trindamas baltas rankas,
Prie aukso naudos pasišildęs,
Dabar jau pirklys pirmos gildės
Ne vienas kai kas.

Pabūgęs žiaurios bolševikų drausmės,
Nusisavint galvos išsigandęs,
Kai kur kai kas
Į Lietuvą spruko; išmoktos giesmės
Iškęst čia negali nebandęs;
O kai deputato mandatą laimės,
Tai, trindamas baltas rankas,
Nusavinęs daug „geradėjų“,
Bešvilpaus garsingu veikėju
Ne vienas kai kas.

Kaip „istinas ruskavo“ caro sūnus,
Su drūta gude susituokęs,
Kai kur kai kas,
Dabar iš Maskvos alkanos vos skvernus

Parnešęs, nors „barinia“ juokias,
Lietuvių „liežuvio“ mėgėjas švelnus
Ir, trindamas baltas rankas,
Pilietis šiandieną pilvotas,
Uolus Lietuvos patriotas
Ne vienas kai kas.

Krauju atvaduotos tėvynės namuos
Vis spiečias gausiau darbininkų:
Kai kur kai kas,
Ilgai besibastęs kraštuos svetimuos,
Čia grįžta liesu valdininku.
Bet badas bastūną ilgai nekamuos:
Sau trindamas baltas rankas,
Sklandžių dovanų nesikrato
Ir mūro namus sau bestato
Ne vienas kai kas.

Statykite, puoškite aukštus namus
Ir bonkas ant pokylių stalol..
Kai kur kai kas
Paklaus gal, iš kurgi tasai įdomus
Biudžetas be saiko ir galo,
Nors vakar dar šliauzėte slenksčius žemus?
Ar, trindami baltas rankas,
Nerausite už pašalinį
Tamsių įplaukėlių šaltinį
Ne vienas kai kas.

Gražių moterėlių, rūtelių žalių,
Artistų ir meno kūrėjų
Kai kur kai kas...
O ne! Dieve saugok!.. Jautriųjų gėlių
Paliest greta kyšių ėmėjų?..
Paliest dėl gandy tarpe niekšų pirklį?..
Nors, trindamas baltas rankas,
Slaptinai kai kas besišaipto,
Ir galvą ištvirkėlis kraipo
Ne vienas kai kas.

O, siurbėlės, niekšai, bastūnų gauja!
Diplomuotų valizų vežikai!
Kai kur kai kas
Net pavarde apsišarvojęs nauja!
Be sąžinės kyšių lupikai!
Į kūną nuodais įsisiurbus gijà!..
O trinkite baltas rankas!
Gal titulus, garsą sau gauste,
Dėmės nuo kaktos nenuplauste
Ne vienas kai kas.

1923

DAINŲ ŠVENTEI

Dainų dainelės, aidų aidais,
Skambiai, plačiai, tvirtai, galingai
Per kalnų kalnus, miškais, laukais
Lengvai, rimtai ir sutartingai
Į vieną giją susipynę,
Aplėkit Lietuvą tėvynę
Skambiai, plačiai, galingai.

Tautos dainele, tu išlikai
Viena, kad žuvo didžiavyriai;
Kai slėgė sunkūs vargų laikai,
Tu irgi daug, oi daug prityrei;
Bet pas kaimietį ištvermingą
Tu išlikai sveika, galinga,
Kad žuvo didžiavyriai.

Tautos dainele, tu gaivinai
Per ilgus amžius mūsų sielą;
Viena budėjai, kai milžinai
Kapuos sapnavo šalį mielą;
Budėjai, supdama lopšelių,
Jaunuolį guodei ir senelį,
Tautos auklėjai sielą.

1924

ANT PUNĖS KALNO TIES NEMUNU

Seneli, sveikas! Amžių amžiais
Nuo Pinsko tvykstančių balų
Pro Punės kalną susimąstęs
Banguoji, vengdamas salų!
Dievuliau mielas! Nuo anos
Pirmos praamžiuose dienos,
Kai, versmių girdomas gausiai,
Čia slėniais tarp kalnų rausei
Vargingą vagą pirmutinę,
Ko iki šiol nesi girdėjęs?
Ir ko nematęs, neminėjęs
Per amžių eigą nuolatinę?
Kokių kalbų, tarmių, tautų
Iš bočių lopšio, iš rytų,
Pro tavo vandenis neslinko?
Seniai nutilo jų gandai;
Jei kur išliko gal vardai,
Tai be prasmės, be savininko!..

Ne kuo tau, Nemune ramus,
Stebėtis, amžiais tiek regėjus;
Žiūri vienodai taip į mus,
Kaip ir į mūsų pranokėjus.
Ar girdei bandą masageto,
Ar kūną skyto nugalėto

Nešei į vakarų mares,
Ar skraidė Vytautas antkrančiais,
Ar vokietys nelaisvės pančiais
Čia bandė ženklinti gaires,
Ar bruko kalbą lenkai broliai,
Ar pravoslaviją maskoliai,—
Ramus, vienodas, paslaptingas
Eini sau amžinu keliu
Ir į tautas pakeleivingas,
Su jų varžtu atkakliu,
Sakyte tartumei sakai:
Nusiraminkite, vaikai!
Vis viena: ryt kapuos užmigste!
Mane, kaip radę, taip palikste.

O vis dėlto pro šitą kalną
Eini tarytum susitelkęs.
Ar kvapas pelenų ir kaulų
Tave taip jaudina padvelkęs?
Ar klyksmas tūkstančių krūtinių,
Anuomet kruvinų žudynių,
Antkrančiais ir miškais tebgaudžia?
Ir keršyt vokiečiui bastūnui
Tuščia besiunčia maldą skaudžią
Į dangų tylinčiam Perkūnui?

Lietuvi! Pabučiuok po kojų
Krauju permirkusią čia žemę!

Pagerbk kapus tėvų herojų,
Iš kur ainiai stiprybę semia!
Tai čia baisi, atmintina
Įvyko drama kruvina,
Kokios pasaulis nėra matęs!
Net kraujo troškuliu besočius,
Plienu apkaustytus kryžiuočius
Jos vaizdas šiurpuliu sukratęs!..
Tai kapas Margio milžinų!
Nors amžių šešeta sukako,
Kaip jie — tik sauja pelenų!..
Tačiau daugiau už gyvus sako.

Lietuvi! Kūrs dienos didvyriams
Paminklus iš akmens kali
Ir juos vainikais dabini,
Nuraušk, liūdniems tautos didvyriams
Net neužritinęs be vardo
Akmens ant jų brangios duobės,
Kur šiandien kapą žagrė ardo
Dėl pelno, be tautos garbės!..
Pagerbti karžygius mokėjo
Ties Termopilėmis graikai,
O mes? Ar mūsų tik vaikai
Atlygins skolas pranokėjų?

Ant aukšto aukuro-kalvos
Už garbę, laisvę Lietuvos,

Kaip jos auka, galvas padėję,
Ilsėkit, kaulai pranokėjų,
Pastogėj mėlyno dangaus,
Sargyboj Nemuno ramaus,
Vien apraudojami tik vėjo!..
Ilsėkit, brangūs pelenai,
Garbingai žuvę už tėvynę
Ir sau nevystantį nupynę
Vainiką, Margio milžinai!

1925

Spandinti tik po
mano misties!

Skausmo Skundas.

Mā tātai, kad tavo, tavo viens, tiktai
Nuo jaunųjų dienu aš mylējam karštai,
Kad tau iškveptas, amēinas giesmes po kojų
Ški šiol nemūlšdamas klojau ir kloju,
Kad kai pranašas tau atgimimo, skelbian
Jis nē savo gyvybę pamils labiau!..
O, už tai tavo priešai manęs nepamigo
Ir ē angūstas angas, dantis grierdami bēgo!
Deja, ten nē angūsty, nē galingų, angų
Nuo juoktos laikų nesunkū pirkti drangų:
Nebusmoki, kad lig šioliai ten viskas venale
Bet gi duota pakampius žmeižkams visagalio!..
Ir šitai, kaip kareivis nelygioj kovoj,
Be garbės ir be vardo tėvyneį laisvoj
Tū perblokitas ir vienas!.. O mano tėvyne?
Gint ji savo sunų kitados garbę gynė!
Bet dabas be garbės, be sostinės palė
Nien tik partijų partijoms dirva plati.
1927 VIII, 22

NUOLAT VERKŠLENANTIEMS POLITIKAMS

Tuščių skundų, įgrisusių dejonių
Gana! per daug, nenuoramos rėksniai!
Gana verkšlent jums, milžinai svajonių,
Išlepinti ir sotūs tinginiai!

Ne jums jaunos tėvynės saulė teka:
Per akinius joj viskas jums juodai!
Ne meilė jums į rūsčią širdį šneka,
Tiktai garbės užgautos apmaudai.

Jums viskas griūt, subirti viskas žada:
Jau parausti net patys pamatai!..
Belioka jūsų mylistą, kaip vadą,
Pagalbon melst: išgelbėk tu tiktai!

Juk buvo laikas, kad prie kito vairo
Stovėjote, išminčiai! Kuo tada
Nustebinot? Ne veltui nesidairo
Į jus dabar su ilgesiu tauta.

Dabar šalis, nuo jūsų nusikreipus,
Beeina savo išminties keliu,
O jūsų priešai užkampiais bešaipos,
Kad tapote verkšlentoju gailiu.

Ne kritikų, kur šmeižia, viską peikia,
Ne pranašų bedugnės ateities,—
Mums reikia tų, kur susikaupe veikia!
Daugiau darbų! Daugiau jaunos vilties!

1926.I

* * *

(Versta iš rusų „Christos voskres“)

Bažnyčioj gieda „aleliuja“;
Bet aš tyliu, širdy skaudu:
Čia žemėj ašaros, žudynės,—
Tai balsas giesmės velykinės
Tarytum tyčiojas skundu.

Bažnyčiose velykas švenčia
Pasaulis mūsų pažangus,
O brolis brolio neapkenčia!
Ir kaip pažemintas žmogus!

Kad Kristus šiandie iškilmingą
Išgirstų aleliują čia,
Jisai prieš minią nuodėmingą
Pravirkėtų ašara karčia.

1926

DRAUGO LIŪDESYS

Aš be tavęs, kaip be lietaus išdžiūvus žemė,
Tuščia iš ilgesio rankas į erdvę tiesiu,
Joj net šešelio tavo mielo nepaliesiu!
O ateitis... ar tik vienuolio laimę lemia?

Į dvi šali mus nubloškė žiaurus likimas;
Nei viens kitam draugais sau rankų nepaduosi,
Silpnybės valandoj viens kito nepaguosi;
Tik praeities kankins beširdis atminimas.

O tau ar po langais lig šiolei rožės žydi?
Ir gieda amžinas jaunų dienų svajones?
Ar gal ir tau jau nusmelkė prityrę žmonės?
Ir šypsena paskui naivėlius palydi!

O vis dėlto, kad ramios, žvainos naktys šviečia
Ir paslaptinai mirksi danguje žvaigždutės,
Žinau, kad tavo žiūri ten liūdincios akutės;
Jos ten greta nurimti ir manąsias kviečia.

1926

* * *

Išliksiu aš gyvas paveiksle tame
Net tuomet, kai kūnas, užbertas žeme,
Ilsėsis, klajones užbaigęs visas!..
Išliksiu ne vienas: išliksi vardu,
Kuri sumaningai pirštelių raštu
Nemirštamas atvaizdui dėjai varsas.
Nors mūsų pasauliai kita mintimi
Nuausta, vardai sau neliks svetimi,
Net žemės klajones užbaigus visas.

(P. Zofijai Rōmerienei, mano
atvaizdą nupiešusiai)

1926

* * *

Seniai aš laukiu išsiilgęs,
Dažnai meldžiuos karšta malda:
Sugrižk, sugrižki, valanda,
Kad, skruostus ašara suvilgęs,
Paliesiu lyrą, kaip tada,
Kai žėrė jaunas įkvėpimas,
Jos balsui pritarė jaunimas.

1926

SKAUSMO SKUNDAS

Už tatai, kad tave, tave vieną tiktai
Nuo jaunųjų dienų aš mylėjau karštai,
Kad tau įkvėptas amžinas giesmes po kojų
Iki šiol nenuilsdamas klojau ir kloju,
Kad, kaip pranašas, tau atgimimą skelbiau,
Jį už savo gyvybę pamilęs labiau!..

O, už tai tavo priešai manęs nepamėgo
Ir į aukštas angas, dantis grieždami, bėgo!
Deja, ten už aukštų, už galingų angų
Nuo Jugurtos laikų nesunku pirkt draugų:
Neburnok, kad lig šiolei ten viskas v e n a l e,
Betgi duota pakampių šmeižtams visa galė!..

Ir šitai, kaip kareivis nelygioj kovoj,
Be garbės ir be vardo tėvynėj laisvoj
Aš parblokštas ir vienas!.. O mano tėvynė?..
Gint ji savo sūnų kitados garbę gynė!
Bet dabar be garbės, be sostinės patil!
Vien tik partijų partijoms dirva plati.

1927.VIII.22

LAIŠKAI

I

Skubėk, laiškeli, ten, kur širdelė
Sau apsirinko brangią vietelę!
Bėk prakalbėti, meilę laimėti,
Linksmybės saulei veide žibėti.

II

Taip malonu draugą mielą
Man bebūtų jausti arti,
Jam atverti savo sielą,
Nuo širdies žodelį tarti!..
Bet ar šaltas laiško žodis
Visą širdį beparodys?

III

Mano mieliausia
Širdelę klausė,
Ką atsakyti į šį laiškėlį?
Ar žodį duoti?
Ar dar svyruoti?
Ar sau belaistyt rūtų darželį?

Oi, ne svyruoti,
Tik žodį duoti,
Karštai mylėti jauną bernelį
Ir jam užmauti aukso žiedelį!

IV

Skubėk, laiškeli, į tą šalelę,
Kur tankiai bėga mano širdelė,
Ir ne tiek grožė žodžių tuščia
Prašnek į draugą siela slapčia!
Ir daugel, daugel, kas tik širdyje,
Tegul tarp mūsų vėlei atgyja!

V

Bėk, laiškeli, į kelionę,
Nešk, laiškeli baltas,
Draugui meilę ir guodonę,
Ir mintis nešaltas.
Bėk, prakalbink draugą seną
Iš jaunystės metų
Ir paklauski, kaip gyvena
Tarp vargų verpetų.

1927—1932

VAKARO MINTYS

Į vakarus raudona, didi saulė leidos
Ir šypsojos tylios ironijos skruostais;
Žmonių nuvargusius ir prakaituotus veidus
Lydėjo spinduliais slaptینگais ir keistais.

Ant žemės rutulio protingųjų skruzdynų
Ir sielvartai, ir amžius — jai tik šypsena,
Nes šviesūs jos keliai tarp amžinų žvaigždynų,
Nežinančių, kas toji laiko atmaina.

Jai vis tiek pat, ar vakar dėlei moteriškės
Graikų ir Trojos žudės narsūs karžygiai,
Ar šiandien suka ratą margos peteliškės,
Mokėdamos už trumpą meilę per brangiai.

Ją sveikino per amžius gyvių milijonai!
Kur jie dabar? Tik trūkę muilo burbulai?
Ir mes ryto' tebūsime vaizduotės monai,
Aklos gamtos lyg ir nebuvę veikalai.

Tai vienas jis, nežinomas, nematomas, galingas,
Prieš amžius laikrodžio užsuko tuos ratus;
O tu prieš didį jį, marus ir nuodėmingas,
Nustebęs garbini tik mėlynus skliautus.

PAAIŠKINIMAI

Paruošiant Maironio „Rinktinių raštų“ I tomą, „Pavasario balsus“, peržiūrėti ir panaudoti šie leidiniai:

1. *Pavasario balsai*. Parašė St. Maironis. 1895. Tilžėje. Kaštu autoriaus.

2. *Pavasario balsai* ir *Kur išganymas*. Trečią¹ kartą atspausdinta, pertaisyta ir padauginta. Parašė Maironis (J. M-lis). 1905 m. Išleista Lietuvių Laikraščio kaštais Peterburge.

3. J. Mačiulis-Maironis. *Raseinių Magdė*. (Poematas) ir smulkmenos. Išleista autoriaus pinigais. Kaunas. 1909.

4. *Pavasario balsai* ir *Kame išganymas*. Ketvirtą kartą atspausdinta ir padauginta. Parašė Maironis. Kaunas, Švento Kazimiero Draugijos leidinys. 1913.

5. Maironis-Mačiulis. *Pavasario balsai*. Penktą kartą atspausdinta ir žymiai padauginta. Švento Kazimiero Draugijos leidinys. Tilžė. 1920 m. Jagomasto spaustuvė „Lituania“.

6. *Maironio Raštai I*. Lyrika, šeštoji laida. Kaunas. 1927.

7. Maironis. *Pavasario balsai*. Išleido Valstybinė grožinės literatūros leidykla Kaune 1947 m.

Į šį Maironio „Rinktinių raštų“ I tomą dedami 105 eilėraščiai. Eilėraščių tekstų didžioji dalis paimta iš Maironio Raštų I tomo. Tuo atveju, kai tokio eilėraščio Maironio Raštų I tome nėra, pagrindu imamas 1920 m. „Pavasario balsų“ leidimas. Visų kitų eilėraščių, kurie buvo poeto vėliau sukurti, išėjus Maironio Raštų I tomui (1927 m.), arba jeigu kuris eilėraštis dėl kokių nors priežasčių anksčiau nei „Pavasario balsuose“,

---

¹ Antrojo „Pavasario balsų“ leidimo nepavyko surasti.

nei Maironio Raštų I tome nebuvo spausdintas, tai jų tekstai imami iš periodikos arba rankraščių.

Maironis tiek „Pavasario balsų“ leidimuose, tiek Raštų I tome eilėraščius grupavo ne ta pačia tvarka, o kiek skirtingai. Pirmame „Pavasario balsų“ leidime poetas, atrodo, vadovavosi estetiniais sumetimais, atsižvelgdamas ir į tematinį jų turinį. Štai, pvz., jo 1895 m. „Pavasario balsų“ leidime pirmieji eilėraščiai: „Pirmoji meilė“ (Taip niekas tavęs jau giliai nemylės)¹, „Vilija“ (Vilija, mūsų upelių matutė), „Lietuvos dainos“ (Tėvynės dainos, jūs malonios), „Miškas ir lietuvis“ (Miškas ūžia, verkia, gaudžia), „Pavasaris“ (Pavasario saulė prašvito meiliai), „Jaunimo giesmė“ (Užtrauksme naują giesmę, broliai!), „Mano gimtinė“ (Ten, kur Nemunas banguoja), „Milžinų kapai“ (Kur lygūs laukai) ir t. t. Vėliau, papildydamas „Pavasario balsus“ ir išleisdamas naujus leidimus, poetas paliko tą pačią pirmojo „Pavasario balsų“ leidimo eilėraščių tvarką, naujus eilėraščius pagal savo turinį įterpdamas tarp buvusių; taip, pvz., 1905 m. „Pavasario balsų“ leidime po „Vilijos“ įdėti „Vilnius“ (Antai, pažvelki, tai Vilnius rūmais), „Trakų pilis“ (Pelėsiai ir kerpe apaugus aukštai), „Geresnių laikų viltis“ (Šalin nusiminę dūsavimai skaudūs), o po eilėraščio „Mano gimtinė“ eina „Poeto noras“ (Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį), paskui tuojau, vieną peršokus, „Senovės daina“ (Eina garsas nuo rubežiaus: žirgą reiks balnoti). Po šių eilėraščių pluoštas jau buvusių ir vėl naujų. Tuo pačiu būdu buvo dedami eilėraščiai visuose žinomuose, jam gyvam esant, „Pavasario balsų“ leidimuose. Užtat pirmuoju eilėraščiu visur yra „Pirmoji meilė“ (Taip niekas tavęs jau giliai nemylės). Šitą nusistovėjusią tvarką Maironis pats gerokai pakeitė savo Raštų I tome. Pz., 1905, 1913 ir 1920 m. „Pavasario balsuose“ eję pirmaisiais eilėraščiai — „Vilija“, „Vilnius“, „Trakų pilis“ ir kt. — dabar atsidūrė vos ne pabaigoje pirmo tomo. Netgi

---

¹ Skliausteliuose spausdinama greta antraštės pirmoji to paties eilėraščio eilutė orientacijai, nes daugelio Maironio eilėraščių pavadinimai įvairiuose „Pavasario balsų“ leidimuose kitoki.

visuose leidimuose ėjęs pirmuoju eilėraštis „Pirmoji meilė“ dabar pateko į antrą vietą. Visa tai rodo, kad pats autorius tvirtai nesilaikė kurio nors vieno eilėraščių grupavimo būdo.

Siame „Rinktinių raštų“ tome stengiamasi eilėraščius sudėti chronologine tvarka (pagal turimus duomenis).

Pirmąsyk chronologine tvarka Maironio eilėraščiai buvo spausdinami 1947 m. „Pavasario balsų“ leidime. Kadangi Maironio eilėraščiai nei išlikusiuose rankraščiuose, nei ankstyvesniuose „Pavasario balsų“ leidimuose neturi datų (be dviejų eilėraščių — „Skausmo skundo“ ir „Taip atsilyginta“, — kurių pirmajam Maironis yra pažymėjęs 1927.VII.22 datą, o antrajam 1920 m. „Pavasario balsų“ leidime — 1908 metus), tai 1947 m. leidinyje, nustatant eilėraščių spausdinimo datas, vadovautasi, kaip „Pastabose“ nurodoma, iš „Lietuvių bibliografijos“ surinktais duomenimis ir „Pavasario balsų“ leidimų datomis. Tačiau čia buvo išleisti iš akių du svarbūs šaltiniai: nepastebėta, kad Maironis 1909 m., išleisdamas „Raseinių Magdę“, yra kartu išspausdinęs 16 visai naujų eilėraščių. 1947 m. leidime pastarųjų spausdinimo metai pažymėti 1913 m., tuo tarpu yra 1909 m. Tai viena. Antra, pamiršta, kad Maironio Raštų I tomas spaudai buvo paruoštas 1926 m. Vadinasi, ir I tome tilpę nauji eilėraščiai galima datuoti nurodant 1926 metus, bet ne 1927, I tomo išleidimo metus. Tatai dabar ištaisoma. Be to, padaroma keletas ir kitų datų patikslinimų.

Žemiau nurodoma, kuriais duomenimis remiamasi, nustatant ir pažymint, kada eilėraštis buvo pirmąsyk išspausdintas ir iš kur jis imamas.

* * *

M i š k a s ū ž i a (Miškas ūžia, verkia, gaudžia) ir *** (Tu girele, tu žalioji). Abu šie eilėraščiai (antrasis be antraštės) iki 1927 m. PB¹ spausdinami kaip vienas 8 posmelių eilėraštis.

---

¹ Sutrumpinimai: PB — „Pavasario balsai“, MR I t — Maironio Raštų I tomas.

Pirmąsyk kaip vienas 6 posm. eilėraštis, antrašte „Lietuvos vargas“, išspausdintas 1885 m. „Aušroje“, Nr. 7—8, Zvalionio slapyvardžiu. Paskui jis buvo, galima sakyti, iš naujo parašytas ir jau kaip 9 posmelių eilėraštis paskelbtas 1891 m. „Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje“, Nr. 15, antrašte „Giria ir lietuvis“, Maironio slapyvardžiu. Ta pačia antrašte ir tuo pačiu slapyvardžiu jis įdėtas 1891 m. į „Lietuvišką kalendorių“ 1892 metams ir į „Tikrą tėvynišką kalendorių“ 1896 metams. 1895—1920 m. PB leidimuose vadinasi „Miškas ir lietuvis“. MR I t spausdinami jau kaip du atskiri po 4 posmelius eilėraščiai, bet tik greta vienas kito: pirmasis — antrašte „Miškas ūžia“, ant-rasis — be antraštės, rodyklėje pavadinant pagal pirmąją eilutę. Šių eilėraščių tekstai imami iš MR I t, metai pažymimi 1885.

Nedaugel mūsų (Nors mūsų, broliai, nedaugel yra). Eilėraštis, antrašte „Broliai į darbą“ (po antraštės tarp skliaustelių prierašas: „Susirinkime lietuvių“; slap. — S. Z.), pirmąkart spausdintas 1887 m. „Šviesoje“, Nr. 1, antrąsyk ta pačia antrašte ir tuo pačiu slapyvardžiu 1891 m. „Ukiškam kalendoriuje“ (skliausteliuose nurodoma, kad „Iš Šviesos 1887 m.“). 1895—1913 m. PB jė nėra, o 1920 m. PB ir MR I t spausdinamas antrašte „Nedaugel mūsų“. Eilėraštis į šį leidinį dedamas iš MR I t, metai pažymimi 1887.

Senelio skundas (Ne taip senovės tėvai gyveno). Eilėraštis, antrašte „Daina apie senovę“, spausdintas 1891 m. „Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje“, Nr. 5; poetas pirmąkart pasirašo Maironio slapyvardžiu. Vėliau buvo įdėtas į „Tikrą tėvynišką kalendorių“ 1896 metams. Šio eilėraščio nėra 1895 ir 1905 m. PB, bet dedamas į 1913 ir 1920 m. leidimus, antrašte „Senuko daina“; MR I t jis pavadintas „Senelio skundu“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1891.

Vilija (Neris) (Vilija, mūsų upelių matutė). Spausdinta 1891 m. „Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje“ (Nr. 10), antrašte „Vilija“, Maironio slapyvardžiu (po eilėraščiu skliausteliuose pastaba: „Iš Mickaus: Konrad Wallenrod“); 1895 ir 1905 m. PB — „Vilija. Perdėta iš Mickevičiaus“, 1913 ir 1920 m. PB —

„Vilija (Neris) Versta iš Mickevičiaus“, MR I t — „Vilija (Neris) iš Mickevičiaus versta“. Tekstas imamas iš MR I t, metai pažymimi 1891.

Sunku gyventi (Sunku gyventi žmogui ant svieto). Spausdintas 1892 m. „Naujoje aušroje“ (Nr. 1), antrašte „Gyvenimas“, slap. — S. Z. Vėliau, antrašte „Sunku gyventi“, įdėtas tik 1920 m. PB ir MR I t, iš kur jis paimtas į šį leidinį, metai pažymimi 1892.

Taip niekas tavęs nemylės (Jau niekas tavęs taip giliai nemylės). Eilėraštis, antrašte „Jo pirmoji meilė“, pirmąkart išspausdintas 1892 m. „Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje“ (Nr. 3) Maironio slapyvardžiu; ta pačia antrašte pirmuoju jis įdėtas į 1895 ir 1905 m. PB leidimus; be to, ir į 1899 metų „Ūkišką kalendorių“. Vėliau 1913 ir 1920 m. PB taip pat pirmuoju spausdinamas, antraštė kiek skiriasi: „Pirmoji meilė“. MR I t jis eina antruoju eilėraščiu, antraštė — „Taip niekas tavęs nemylės“. Į šį leidinį dedamas iš MR I t, metai pažymimi 1892.

Vilnius (prieš aušrą) (Antai pažvelki! Tai Vilnius rūmais). Eilėraštis, antrašte „Vilnius (Naktis)“, Maironio slapyvardžiu spausdintas 1892 m. „Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje“ (Nr. 4) ir „Žemaičių ir Aukštaičių Lietuvos ūkininkų kalendoriuje“ 1893 metams. 1895 m. PB jo nėra, 1905 m. PB vadinasi „Vilnius (Nakties laike)“, 1913 m. — „Vilnius (prieš aušrą)“, 1920 m. — „Vilnius“, MR I t — „Vilnius (prieš aušrą)“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1892.

Trakų pilis (Pelėšiais ir kerpe apaugus aukštai). Pirmašyk eilėraštis, antrašte „Trakei“, spausdintas 1892 m. „Žemaičių ir Lietuvos apžvalgoje“ (Nr. 5) Maironio slapyvardžiu. Į 1895 m. PB neįdėtas, 1905—1920 m. PB leidimuose ir MR I t antraštė — „Trakų pilis“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1892.

Lietuvis ir giria (Tu girele, tu žalioji). Eilėraštis, antrašte „Lietuvis ir giria“, spausdintas 1895—1920 m. PB. MR I t jo nėra. Tekstas iš 1920 m. PB, metai pažymimi 1895.

Praeitis (Pracities gilų miegą kas pažadint galėtų). Eilėraštis, antrašte „Praeiga“, spausdintas 1895 ir 1905 m. PB leidimuose. 1913 ir 1920 m. PB ir MR I t spausdinamas antrašte „Praeitis“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Oi neverk, matušėle (Oi neverk, matušėle, kad jaunąs sūnus). Eilėraštis, antrašte „Senovės daina“, spausdintas 1895—1920 m. PB; be to, ir 1903 m. „Tėvynės sarge“ (Nr. 11—12). MR I t eilėraštis pavadintas pagal pirmuosius eilutės žodžius — „Oi neverk, matušėle“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Mano gimtinė (Ten, kur Nemunas banguoja). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1895—1920 m. PB leidimuose ir MR I t; 1895 m. PB ir MR I t 6 posmelių, kitur 5, nėra paskutinio. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Nuo Birutės kalno (Išsisupus plačiai vakarų vilnims). Eilėraštis buvo spausdinamas 1895—1920 m. PB leidimuose antrašte „Ant Birutės kalno“, MR I t — „Nuo Birutės kalno“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Minija (Kodėl gi tai Minijos bangos nuliūdo?). Eilėraštis spausdintas 1895—1920 m. PB leidimuose ir MR I t, iš kur ir dedamas į šį leidinį. Metai pažymimi 1895.

Taip maža paramos (Taip maža paramos ant žemės). Eilėraštis be antraštės buvo spausdinamas 1895—1920 m. PB leidimuose, turiniuose nurodant jį pagal pirmąją eilutę: „Mažai linksmybės čia ant žemės“. MR I t antraštė — „Taip maža paramos“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Išnyksiu, kaip dūmas (Išnyksiu, kaip dūmas, neblaškomas vėjo). Eilėraštis buvo spausdinamas 1895—1920 m. PB leidimuose be pavadinimo, MR I t antraštė — „Išnyksiu kaip dūmas“. Tekstas paimtas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Uosis ir žmogus. Eilėraštis, antrašte „Gyvenimas eina ratu“, spausdintas 1895—1920 m. PB; MR I t — „Uosis ir žmogus“. Tekstas paimtas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

A u g o p u t i n a s (Augo putinas, augo, žaliavo). Eilėraš-
tis, antrašte „Putinas“, spausdintas 1895 ir 1905 m. PB, 1913
ir 1920 m. PB—„Putino daina“, MR I t—„Augo putinas“.
Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

J e i k a d a p a n č i a i n u k r i s (Jei po amžių kada skau-
dūs pančiai nukris). Eilėraštis, antrašte „Siandieną“, spausdin-
tas 1895 m. PB, 1905—1920 m. PB be pavadinimo, MR I t
antraštė—„Jei kada pančiai nukris“. Tekstas iš MR I t, me-
tai pažymimi 1895.

U ž t r a u k s m e n a u j a g i e s m ė (Užtrauksim naują
giesmę, broliai). Eilėraštis, antrašte „Jaunimo giesmė“, spaus-
dintas 1895—1920 m. PB, MR I t pavadintas pagal pirmąją
eilutę—„Užtrauksme naują giesmę“. Be to, jis buvo įdėtas
1897 m. į „Tikrą tėvynišką kalendorių“ 1898 metams Maironio
slapyvardžiu, antrašte „Jaunumenės daina“. Taip pat Maironio
slapyvardžiu, antrašte „Jaunimo giesmė“, spausdintas 1903 m.
„Darbininkų viltyje“ (Nr. 24) ir dainų rinkinyje „Rūtų vaini-
kėlis“ 1909 m. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

N e b e u ž t v e n k s i u p ė s (Nebeužtvenksi upės bėgimo).
Eilėraštis, antrašte „Litvomanams“, spausdintas 1895—1920 m.
PB, MR I t—„Nebeužtvenksi upės“. Tekstas iš MR I t, metai
pažymimi 1895.

S a u l e i t e k a n t (Jau saulėtekis melsvas, spinduliais iš-
kaišytas). Tai vienas Maironio sonetų. Spausdintas 1895—
1920 m. PB antrašte „Saulės tekėjimas“, MR I t—„Saulė te-
kant“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

P a v a s a r i s (Pavasario saulė prašvito meiliai). Eilėraš-
tis, antrašte „Pavasaris“, spausdintas 1895—1920 m. PB ir
MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

M e r g a i t ė (Pražydo pasklido žiedai po laukus). Eilėraš-
tis, antrašte „Mergaitė“, spausdintas 1895—1920 m. PB ir
MR I t; be to, 1903 m. „Darbininkų viltyje“ (Nr. 19). Tekstas
iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Užmigo žemė (Užmigo žemė. Tik dangaus). Eilėraštis, antrašte „G. P.“, spausdintas 1895—1920 m. PB, 1909 m. C. Sasnausko „Lietuviškoje muzikoje“, V ir VI sąs., „Užmigo žemė“, MR I t—„Užmigo žemė“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Tupi šarka (Tupi šarka ant tvoros). Eilėraštis, antrašte „Žavėjimas“, spausdintas 1895 m. PB, 1905—1920 m. PB—„Burtai“, MR I t—„Tupi šarka“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Tėvynės dainos (Tėvynės dainos, jūs malonios). Eilėraštis spausdintas 1895—1920 m. PB antrašte „Lietuvos dainos“. Be to, ta pačia antrašte, Maironio slapyvardžiu jis buvo spausdintas 1903 m. „Darbininkų viltyje“ (Nr. 22), „Ūkininkų kalendoriuje“, 1910 m. „Spindulyje“ (Nr. 10), MR I t įdėtas antrašte „Tėvynės dainos“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Daina (Už Raseinių, ant Dubysos). Eilėraštis spausdintas 1895—1920 m. PB ir MR I t ta pačia antrašte. Turiniuose vadinamas ir pagal pirmąją eilutę. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Daina (Ar skauda man širdį? Oi ne, oi ne). Eilėraštis spausdintas 1895—1920 m. PB ir MR I t ta pačia antrašte. Turiniuose vadinamas ir pagal pirmąją eilutę. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Neužmiršuoelė gėlė (Man tinka tas žiedas, kurs žydi blaiviai). Eilėraštis 1895 m. PB turi lenkišką pavadinimą—„Niezapominajki“. 1905 m. PB vadinasi „Atminimo žiedas (Niezapominajki)“, 1913 m. PB antraštė—„Atminimo žiedas“, 1920 m. PB—„Atminimo žiedas (Neužmaršuoelė)“, MR I t—„Neužmiršuoelė gėlė“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Nenoriu sapnų (Ne, nenoriu sapnų). Eilėraštis 1895—1920 m. PB be antraštės, turiniuose vadinamas pagal pirmąją eilutę. MR I t spausdinamas antrašte „Nenoriu sapnų“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Ko siekiu ir alkstu (Sapnų be kančios ir ramumo saldaus). 1895—1920 m. PB eilėraštis be antraštės, turiniuose visur vadinamas pagal pirmąją eilutę. MR I t įdėtas antrašte „Ko siekiu ir alkstu“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Pasitikėjimas savimi (Prabėgo pro šalį, kaip marių vilnis). Eilėraštis 1895—1920 m. PB spausdintas antrašte „Įsitikėjimas į savo galią“, MR I t—„Pasitikėjimas savimi“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Kas tas paslaptis suprastų. Eilėraštis 1895—1920 m. PB spausdinamas be antraštės, turiniuose bei rodyklėse vadinamas pagal pirmąją eilutę: „Kas tas paslaptis suprastų“. MR I t ši pirmoji eilutė atspausdinta antraštiniu šriftu vietoje pirmosios eilutės, kurios tekste nėra. 1947 m. PB eilėraščiui duota antraštė pagal tąją eilutę; šiame leidinyje eilėraštis spausdinamas su ta antrašte. Tekstas paimtas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Skausmo balsas (Giedojau meilę, jauną viltį). Eilėraštis spausdintas 1895—1920 m. PB ir MR I t, antraštė—„Skausmo balsas“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Mano moksladraugiams (Mano gudrūs draugai greit į žmones išėjo). Eilėraštis spausdintas 1895—1920 m. PB, antraštė—„Mano draugams“, MR I t—„Mano moksladraugiams“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Spiauki, drauguži, į viską (Spiauki, drauguži, į visa, kas žiba). 1895—1920 m. PB eilėraštis be antraštės, MR I t antraštė—„Spiauki, drauguži, į viską“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Milžinų kapai (Kur lygūs laukai). Eilėraštis, antraštė „Milžinų kapai“, spausdintas 1895—1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Rūtų vainikas (Sesute gražuole! Dėl savo vainiko). Tai vienas Maironio sonetų. Eilėraštis tuo pačiu pavadinimu buvo spausdintas 1895—1920 m. PB leidimuose ir MR I t. Tekstas iš MR I t; pirmo posmo 3-ios eil. žodžio lytis „auksi-

niai geltoną“ sklandumo dėlei pakeičiama į „auksinį — geltoną“. Metai pažymimi 1895.

Troškimai (Ko gi trokšti, nesoti dvasia?). Sonetas. Spausdintas 1895—1920 m. PB, antraštė — „Neapriboti troškimai“, MR I t — „Troškimai“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Rigi Kulm (Nuo viršaus Rigi Kulmo, aukščiau debesų). Eilėraštis, antraštė „Ant kalno Rigi-Kulm“, spausdintas 1895—1920 m. PB. MR I t pavadintas „Rigi Kulm“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1895.

Aš norėčiau prikelti (Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį). Eilėraštis be antraštės Maironio slapyvardžiu pirmąsyk spausdintas 1898 m. „Tėvynės sarge“ (Nr. 7). 1905—1920 m. PB antraštė — „Poeto noras“, MR I t pavadintas pagal pirmąją eilutę. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1898.

Ant Neapolio užtakos (Ant Neapolio užtakos saulė stačių). Eilėraštis, antraštė „Ant Neapolio užtakos“, Maironio slapyvardžiu 1898 m. spausdintas „Tėvynės sarge“ (Nr. 9). Ta pačia antrašte jis buvo spausdinamas 1905—1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1898. Priešpaskutinėje eilutėje „pripildai“ iš 1920 m. PB.

Vintas (Jei nori draugijoje nieku nebūti). Eilėraštis pirmąkart spausdintas 1898 m. „Tėvynės sarge“ (Nr. 7) Maironio slapyvardžiu, antraštė „Apie vintą“. 1905—1920 m. PB ir MR I t pavadintas „Vintu“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1898.

Kur bėga Šešupė (Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka). Eilėraštis Maironio slapyvardžiu spausdintas 1902 m. „Žinyčioje“ (Nr. 4—5), antraštė — „Kur bėga Šešupė“; vėliau — 1905 m. „Lietuvių laikraštyje“ (Nr. 29) antraštė — „Tautiška daina“; 1909 m. Č. Sasnausko „Lietuviškoj muzikoj“ (I sąs.) antraštė — „Kur bėga Šešupė“; 1910 m. „Spinduly“ (Nr. 15) antraštė — „Tautiška daina“, 1905—1920 m. PB vadinamas

„Tautiška daina“, MR I t — „Kur bėga Sešupė“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1902.

Eina garsas (Eina garsas Prūsų žemės). Eilėraštis, antrašte „Senovės daina“, Maironio slapyvardžiu spausdintas 1903 m. „Tėvynės sarge“ (Nr. 11—12) ir 1909 m. „Rūtų vainikėlyje“. 1905—1920 m. PB vadinasi taip pat, MR I t antraštė — „Eina garsas“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1903.

Vakaras ant ežero Keturių kantonų (Ežero skaisčios bangos liūliavo). Pirmąkart spausdintas 1904 m. „Lietuvių laikraštyje“ (Nr. 1), antraštė — „Vakaras ant Keturių kantonų ežero“. 1905—1920 m. PB ir MR I t antraštė — „Vakaras ant ežero Keturių kantonų“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1904.

Senatvė (Iš draugų, kai pažiūriu, man nedaug bepaliuko). Eilėraštis, antrašte „Senelys“, Maironio slapyvardžiu pirmąsyk spausdintas 1904 m. „Dirvoje — Žinyne“. 1905—1920 m. PB ir MR I t antraštė — „Senatvė“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1904.

Jaunos dienos (Jaunos dienos — neprotingos). Eilėraštis, antrašte „Jaunos dienos“, Maironio slapyvardžiu spausdintas „Metraštyje arba Kalendoriujė“ 1905 m. Vėliau ta pačia antrašte buvo dedamas į 1905—1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1905.

Poeta („Sudieu“ juk kartkartėm girdėjau). Eilėraštis, antrašte „Poeta“, spausdinamas 1905 m. „Lietuvių laikraštyje“ (Nr. 17), 1905 m. PB nėra, 1913 ir 1920 m. PB ir MR I t taip pat vadinamas. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1905.

Skurdžioj valandoj (Man, žinau, sopulingos čia ant žemės kelionės). 1905 ir 1913 m. PB eilėraščio antraštė — „Nu-liūdimo valandoj“, 1920 m. PB — „S. D.“, MR I t — „Skurdžioj valandoj“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1905.

Mūzos pavojuje (Nusiminė giedro Parnaso dievai). Satyra. Eilėraštis, antrašte „Mūzos pavojuje“, pirmąsyk pasi-

rodė 1907 m. „Draugijoje“ (Nr. 12) Maironio slapyvardžiu. Vėliau ta pačia antrašte buvo spausdinamas 1913—1920 m. PB ir MR I t. Metai pažymimi 1907.

Taip atsilyginta (Kad šmeižė iš apmaudo priešų minia). Eilėraštis pirmąsyk spausdintas 1920 m. PB be antraštės, turinyje pavadinant jį pagal pirmąją eilutę — „Kad šmeižė iš apmaudo priešų minia“ ir po eilėraščių pažymint datą — 1908 m. MR I t antraštė — „Taip atsilyginta“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1908.

Saulei leidžiantis (Taip liūdna man kartais ant saulės laidos). Eilėraštis, antrašte „Ant saulės laidos“, Maironio slapyvardžiu pirmąsyk pasirodė 1908 m. „Draugijoje“ (Nr. 21); 1920 m. PB išspausdintas ta pačia antrašte, MR I t — „Saulėi leidžiantis“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1908.

Akys (Oi daugel gražių, numylėtų akelių). Vertimas iš Sully Prudhomme pirmąsyk pasirodė 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje. Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1913 ir 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

Sonnet à Victor Hugo (Daugel reikia dalykų šioj žemėj mylėti). Vertimas pirmąsyk pasirodė 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje, vėliau įdėtas 1913 ir 1920 m. PB. Yra ir MR I t. Visur ta pati antraštė. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

Šatrijos kalnas (Į Žarėnus miškais nuo Šiaulių). Baladė, antrašte „Šatrijos kalnas“, pirmąsyk išspausdinta „Raseinių Magdės“ leidinyje 1909 m. Vėliau ji buvo įdėta į 1913 ir 1920 m. PB, galiausiai ir į MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

Dvi žvaigždės („Žvaigždė, danguos užgimus, nušvito iš aukštybių). Sonetas, antrašte „Dvi žvaigždės“, pirmąsyk pasirodė 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje. Vėliau ta pačia antrašte buvo spausdinamas 1913 ir 1920 m. PB, o taip pat MR I t, iš kur ir paimtas tekstas. Metai pažymimi 1909.

*** (Ne vienas metas, risčia prabėgęs). Eilėraštis, antrašte „Senatvė“, pirmąsyk spausdintas 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje. 1913 ir 1920 m. PB antraštė ta pati. Tur būt, dėl to, kad buvo kitas eilėraštis (Iš draugų, kai pažiūriu, man nedaug bepaliko), kuris taip pat vadinosi, tai MR I t įdėtas be antraštės, rodyklėje jį pavadinant pagal pirmąją eilutę. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

D ž i o v i n i n k ė (Paslaptingi, stebuklingi praeities aidai). Eilėraštis pirmąkart spausdintas 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje; 1913 m. PB antraštė — „Džiova mirštančiai“, 1920 m. PB — „Džiova sergančiai“, MR I t — „Džiovininkė“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

L i ū d e s y s (Negana mano sielą verpetai). Eilėraštis 1909 m. spausdintas „Raseinių Magdės“ leidinyje. 1913 ir 1920 m. PB antraštė — „Liūdna“, MR I t — „Liūdesys“. Tekstas iš MR I t, bet trečiame p. 4-oje eil. rašoma ne „pridengia rūbais šalnos“, o „pridengiau...“ (pagal 1920 m. PB leidimą), nes to reikalauja sakinio prasmė. Eilėraščio spausdinimo metai pažymimi 1909.

S m u i k u i g r i e ž i a n t (Pagadintos stygos, mikliai užlinguotos). Eilėraštis spausdintas 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje. 1913 ir 1920 m. PB antraštė — „Smuikui griežiant mozūrą“, MR I t — „Smuikui griežiant“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

P o e z i j a (Išvydau ją, kai vakarinė). Eilėraštis pirmąsyk spaudoje pasirodė 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje, vėliau buvo spausdinamas 1913—1920 m. PB leidiniuose ir MR I t. Visur antraštė — „Poezija“, 1913—1920 m. PB yra prie jos lenkų kalba prierasas: „Ujrzałam raz i kocham już“ (Išvydau ją ir pamilau). Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

A p s a u g o k, v i e š p a t i e! (Apsaugok, viešpatie, nuo priešo). Satyra pirmąsyk spausdinta 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje, vėliau 1913—1920 m. PB ir MR I t ta pačia antrašte „Apsaugok, viešpatie.“ Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

A r a š k a l t a s (Ar aš kaltas, kad mano širdies). Eilėraš-

tis, antrašte „Pavesta atminčiai J. St.“, pirmąsyk spausdintas 1909 m. „Raseinių Magdės“ leidinyje. 1913—1920 m. PB antraštė — „J. St.“, MR I t — „Ar aš kaltas“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1909.

Rudens dienos (Nuobodžios, pilkos slenka dienos). Eilėraštis spausdintas 1913 ir 1920 m. PB be antraštės, pavadinant jį turinyje pagal pirmą eilutę. MR I t antraštė — „Rudens dienos“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1913.

Ant Drūkšės ežero (Man liūdna buvo ir sunku). Eilėraštis „Ant Drūkšės ežero“, nenurodant autoriaus nei pavardės, nei slapyvardžio, pirmąsyk spausdintas 1913 m. „Vaivorykštėj“ (III kn.), vėliau 1913—1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1913.

J. St. (Aš nežinau, graži sesute). 1913—1920 m. PB eilėraščio antraštė — „J. S.“, MR I t — „J. St.“ (apie J. St. žr. 1919 m. „Vienybėje“, Nr. 14). Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1913.

Viltis (Sunku mums būtų be vilties). Eilėraštis, Maironiui gyvam esant, 1919 m. spausdintas „Vienybėje“, iš ten ir paimtas tekstas. Metai pažymimi 1919.

Čičinskas (Į Čičinsko puikų dvarą). Baladė pirmąsyk išspausdinta Maironio slapyvardžiu 1919 m. „Draugijoje“ (Nr. 7—8), tais pačiais metais išėjo atskira knygele. Vėliau įdėta į 1920 m. PB ir MR I t, iš kurio paimta ir į šį leidinį. Metai pažymimi 1919.

Lietuva brangi (Graži tu, mano brangi tėvyne). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Vasaros naktys (Ramios, malonios vasaros naktys). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Duetas (Nesek sau rožės prie kasų). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Jūratė ir Kastytis (Saulutė leidžias vakaruos). Baladė ta pačia antrašte spausdinta 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Medvėgalio kalnas (Kai vidurdienį pažvelgsi). Baladė ta pačia antrašte spausdinta 1920 m. PB ir MR I t, iš kurio paimta į šį leidinį. Metai pažymimi 1920.

Lietuva Didžiojo karo metu (Sunkūs be galo laikai). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Pirmame leidinyje antraštė — „Lietuva per karą“, antrame — „Lietuva didžiojo karo metu“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Nevėžis per karą (Juodo Nevėžio vilnys sukilo). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Alpių viršūnės (Aukštai kalnų viršūnės šviečia). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB antrašte „Snieguotos Alpių viršūnės“, MR I t — „Alpių viršūnės“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Varpai (Skamba ir žvanga, gaudžia varpai). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Paskutinis akordas (Vis tai buvo). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Nutrūko-nesumegsi (Nešu tau kartą paskutinį). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB antrašte „Mano b. draugui“, MR I t — „Nutrūko-nesumegsi“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Širdis ir protas (Tiek sykių proto prityrimas). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Sudie u (Ir vėlei tavo liūdno veido). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB ir MR I t ta pačia antrašte. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Slenka debesys pilkos (Slenka padangėmis debesys pilkos). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB, antraštė — „Nenusiminsiu“, MR I t — „Slenka debesys pilkos“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Kovoj dėl šviesesnės ateities (Kovoj dėl šviesesnės vaikams ateities). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB be antraštės, turinyje pavadinant jį pagal pirmąją eilutę, MR I t antraštė — „Kovoj dėl šviesesnės ateities“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Kam širdį davei? (Kam man tu, viešpatie, davei). 1920 m. PB antraštė — „A. P.“, MR I t — „Kam širdį davei?“ Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Suolelis miške (Kas tą vietelę aplankys). 1920 m. PB eilėraščio antraštė — „Miške suolelis“, MR I t — „Suolelis miške“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Poetui mirus (Poeto paslaptis, jausmus). Eilėraštis ta pačia antrašte spausdintas 1920 m. PB ir MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Iš Danutės akių (Iš Danutės akių tai dangus, tai naktis). 1920 m. PB eilėraštis pavadintas — „Praeludium iš poemos „Mūsų vargai“; MR I t jo antraštė — „Iš Danutės akių“. Be to, reikia pastebėti, kad šio eilėraščio nėra „Mūsų vargų“ poemos antram leidime. Taigi pats Maironis bus sąmoningai jį priskyres prie PB kaip atskirą kūrinį. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Išvažiuojant (Palaimink, viešpatie, kelionę). Eilėraštis spausdintas 1920 m. PB, antraštė — „A. P.“, o apačioj skliausteliuose — (išvažiuojant). MR I t antraštė — „Išvažiuojant“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1920.

Dyvitis (Nuo Alkų ir Piliakalnio). Baladė ta pačia antrašte pirmąsyk spausdinta 1921 m. „Skaitymų“ II kn. J. Maironio slapyvardžiu, vėliau įdėta MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1921.

Užkeiktas Skapiškio varpas (Liūdesy Skapiškio gaudžia varpai). Baladė pirmąsyk spausdinta 1922 m. „Skaity-

mų“ XIX kn. Maironio slapyvardžiu, po antrašte pastaba — „Žmonių pasaka“. Ji be minėtos pastabos įdėta į MR I t, iš kurio paimta į šį leidinį. Metai pažymimi 1922.

Č a u r a - p a n č a s i k a (Dar ir dabar matau svajonėj). Indų poeto Bilhano 50 strofų eilėraščio išversti 4 posmeliai. Vertimas, antrašte „Čaura-pančasika“, pirmąsyk spausdintas 1923 m. „Vaire“ (Nr. 6), pasirašant inicialais J. M. MR I t antraštė — „Čaura-pančaskia“, rodyklėje — „Čaura-pančasika“. MR I t, rankrašty, paruoštam spaudai 1926 m., „Čaura-pančasika“. Užtat 1927 m. MR I t antraštė greičiausiai netiksli. Į šį leidinį tekstas dedamas iš MR I t, bet antraštė rašoma pagal I t rankraštį — „Čaura-pančasika“. Metai pažymimi 1923.

K a i k a m (Pelingai duosnios labdarybės metu). Satyra spausdinta 1923 m. „Ryte“ (Nr. 8). 1924 m. pasirodė ir „Vaire“ (Nr. 1) su sekančia autoriaus pastaba: „Kadangi Rytas Nr. 8 šias mano eiles savotiškai iškraipė, tai prašyčiau Gerb. Vairo Redakcijos jas atspausdinti taip, kaip jos mano buvo tikrai parašytos. Jose aš nemaniau ką nors asmeniškai užgauti, tik norėjau nurodyti kai kuriuos mūsų nesveikus tipus. M.-M.“ Vėliau satyra buvo įdėta MR I t, iš kurio ir imamas tekstas, metai pažymimi 1923.

D a i n ų š v e n t e i (Dainų dainelės, aidų aidais). Eilėraštis ta pačia antrašte, Maironio slapyvardžiu 1924 m. spausdintas „Tautos Vaire“ (Nr. 7), vėliau įdėtas į MR I t. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1924.

A n t P u n ė s k a l n o t i e s N e m u n u (Seneli, sveikas! Amžių amžiais). Baladė, antrašte „Ant Punės (Margio) kalno“, spausdinta 1925 m. „Bare“, 8 kn. Vėliau įdėta į MR I t, pavadinant ją „Ant Punės kalno ties Nemunu“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1925.

N u o l a t v e r k š l e n a n t i e m s p o l i t i k a m s (Tuščių skundų, įgrisusių dejonių). Satyra, antrašte „Nuolatos verkšlenantiems“, pirmąkart spausdinta 1926 m. sausio mėn. 17 d. „Iliustruotoje Lietuvoje“ (Nr. 3), savaitiniame „Lietuvos“ priede, Pipiro slapyvardžiu. Po metų įdėta į MR I t, pavadinant ją

„Nuolat verkšlenantiems politikams“. Tekstas iš MR I t, metai pažymimi 1926.I.

*** (Bažnyčioj gieda aleliuja). Eilėraštis spausdintas 1927 m. MR I t be antraštės, nurodant, kad „versta iš rusų „Christos voskres“. Tekstas iš MR I t, bet metai pažymimi 1926, pagal I t rankraščio spaudai paruošimo datą.

D r a u g o l i ū d e s y s (Aš be tavęs, kaip be lietaus išdžiūvus žemė). Eilėraštis spausdintas MR I t, iš kurio dedamas į šį leidinį. Metai pažymimi 1926.

*** (Išliksiu aš gyvas paveiksle tame). Eilėraštis be antraštės su dedikacija po juo tarp skliaustelių: „P. Zofijai Rōmerienei, mano atvaizdą nupiešusiai“, spausdintas MR I t, iš kurio dedamas į šį leidinį. Metai pažymimi 1926.

*** (Seniai aš laukiu išsiilgęs). Eilėraštis be antraštės išspausdintas MR I t, iš kurio dedamas į šį leidinį. Metai pažymimi 1926.

S k a u s m o s k u n d a s (Už tatai, kad tave, tave vieną tiktai). Eilėraštis, Maironiui gyvam esant, niekur nespausdintas, išlikęs rankraštyje. Rankraščio lapo viršuje, kamputyje, kairėje pusėje, įstrižai pabrauktas prierasas: „Spausdinti tik po mano mirties!“ Eilėraščio pabaigoje data: 1927.VIII.22. Tekstas ir data iš rankraščio, saugomo Literatūros muziejuje Kaune.

L a i š k a i (Skubėk, laiškeli, ten, kur širdelė). Autoriui gyvam esant, niekur nespausdinti. Tekstas iš rankraščio, saugomo LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyne, metai nurodomi 1927—1932.

V a k a r o m i n t y s (Į vakarus raudona, didi saulė leidos). Šia antrašte, Maironio slapyvardžiu eilėraštis spausdintas „Vaire“ (Nr. 2) 1932 m., iš kurio paimtas tekstas. Metai nurodomi 1932.

* * *

Maironio „Pavasario balsų“ leidimuose ir Raštų I tome tie patys eilėraščiai, kaip iš anksčiau pateiktųjų duomenų matyti, dažnai turi ne tokias pat antraštes. Tačiau dažniausiai ne tik jų antraštės skiriasi, bet ir patys tekstai.

Kiek Maironio „Pavasario balsų“ leidimuose ir Raštų I tome eilėraščių tekstai skiriasi, gali akivaizdžiai parodyti vienas kitas pavyzdys. Štai, pvz., keturių pirmųjų eilėraščių, dedamų į šį leidinį, 1895—1920 m. „Pavasario balsų“ leidimuose ir Maironio Raštų I tome tekstų įvairavimai:

„Miškas ūžia“ ir „Tu girele, tu žalioji“¹:

1895—1913	2 p.	2 eil.	Kur išnykote plačiosios? ²
1920—1927	„	„	Kur išnykote plačiausios?
1895—1905	„	3 eil.	Dienos praeigos garsingos!
1913—1927	„	„	Dienos praeities garsingos!
1895—1913	„	4 eil.	Kur pradingote, brangiosios?
1920—1927	„	„	Kur pradingote, brangiausias?
1895—1905	3 p.	4 eil.	Nes juos užkasė tėvynė.
1913—1927	„	„	Jų neprikelia tėvynė.
1895—1905	4 p.	1 eil.	Kas mums praeigą gražintų.
1913—1927	„	„	Kas mums praeitį gražintų
1895—1920	„	2 eil.	Ir jos garbę ir jos galę?
1927—	„	„	Ir jos garsą ir jos galią?
1895—1905	4 p.	4 eil.	Ką po žemių gul' nubalę?
1913—1920	„	„	Kur po žemių gul' pabalę?
1927—	„	„	Kur po žemėmis išbalę?
1895—1920	6 p.	1 eil.	Vien tik šaltas šiaurės vėjas
1927—	„	„	Bet tas šaltas šiaurės vėjas
1895—1905	7 p.	2 eil.	Silpnas kelias, tvirtas griūna
1913—1927	„	„	Silpnas kelias, tvirtas griūva
1895—1905	7 p.	4 eil.	Juk be jo galingi pūna.
1913—1920	„	„	Juk be jo galingi pūva.
1927—	„	„	Juk be jo galiūnai pūva.

¹ Abu eilėraščiai čia imami kaip vienas 8 posm. eilėraštis.

² Visų PB leidimų tekstai pateikiami dabartine rašyba, iš kairės nurodant PB leidimo metus, eilėraščio posmelį, eilutę ir tos eilutės besiskiriantį tekstą.

1895—1905 8 p. 2 eil. Didžią praeigą atminę
1913—1927 „ „ Didžią praeitį atminę.

Nedaugel mūsų:

1920 1 p. 2—3 eil. Būsime tvirti, jei riš vienybė;
Stokim į darbą vyras į vyrą:
1927 „ „ Tačiau mes tvirti, jei riš vienybė;
Į darbą stokim vyras į vyrą:

1920 2 p. 2 eil. Piktieji laukia jos prapuolimo,
1927 „ „ O priešas laukia jos prapuolimo,

1920 2 p. 4 eil. Mes patys slėgiami nusiminimo.
1927 „ „ Mes gi prislėgti nusiminimo.

1920 3—4 p. Vienok tėvynė dar nepražuvus:
Užšvis jos vėlei garbė spindėjus,
Prauš audra, kaip ir nebuvus,
Pakils saulutė mums patekėjus.

Tegul gi mūsų dvasia neliūsta,
Norint ne kartą širdį ir skausta,
Sukilę, naktį varykim rūstą,
Nes jau šviesesnė ateitis rausta.

1927 3—4 p. Tačiau tėvynė dar nepražuvus;
Nušvis jos vėlei garbė spindėjus;
Nuslinks ta šmėkla, kaip ir nebuvus;
Saulutė džiugins vėl patekėjus.

Tai ko gi mūsų dvasia beliūsta,
Norint ne kartą širdį ir skausta:
Pabudę, naktį varykim rūstą:
Dienos šviesesnės ateitis rausta.

Senelio skundas:

1913—1920 1 p. 4 eil. Ar n'eina blogyn vis kas dieną?
1927— „ „ Ar n'eina blogesniai kas dieną?

- 1913—1920 2 p. Ne tiek jie turtų tada turėjo,
Ne taip ir žemės išbrangino;
Bet savo šalį daugiau mylėjo:
Amerikon nesidangino.
- 1927— 2 p. Ne tiek gal turtų tada turėta,
Ne tiek ir dubas išbranginta;
Bet savo žemę daugiau mylėta:
Amerikon nesidanginta.
- 1913— 3 p. 4 eil. Nei tokio bedievių augimo.
1920—1927 „ „ Nei tokio bedievių dūkimo.
- 1913— 4 p. 3 eil. Skambėjo dainos po visą kraštą,
1920—1927 „ „ Bet dainos skrido po visą kraštą,
- 1913—1920 5 p. 3 eil. Ten slėpės žmonės ne tik nuo ponų:
1927— „ „ Jos slėpė žmones ne tik nuo ponų:
- 1913—1920 6 p. 4 eil. Ar n'eina blogyn vis kas dieną?
1927— „ „ Ar n'eina blogesniai kas dieną?

Panašiai skiriasi beveik visų „Pavasario balsų“ ir Maironio Raštų I tomo eilėraščių tekstai. Dažniausiai kuo anksčiau buvo kuris eilėraštis parašytas ir išspausdintas, tuo didesni tekstologiniai skirtumai. Tekstų atžvilgiu nesiskiria iš dedamų eilėraščių tiksliai šie: „Viltis“, „Sudieu“, „Kam širdį davei“, „Suolelis miške“, „Poetui mirus“, „Išvažiuojant“, „Užkeiktas Skapiškio varpas“. Daugumas šių eilėraščių yra parašyti ir išspausdinti poeto gyvenimo pabaigoje.

Maironis, perredaguodamas kiekvienam naujam „Pavasario balsų“ leidimui savo eilėraščius, juos taisė. Dėl to visa eilė jo eilėraščių, parašytų priešpaskutiniame ir paskutiniame XIX amžiaus dešimtmetyje, kada kaip tik formavosi lietuvių bendrinė kalba, skamba taip, tarsi jie šiandien būtų sukurti.

Į šį leidinį dedamų eilėraščių tekstai spausdinami pagal Maironio paruoštą paskutinę redakciją.

Redaguojant Maironio eilėraščius, rašybos ir skyrybos nevienodumai šiame leidinyje kiek išlyginti, pvz., rašoma: Medvėgalio kalnas, aukštas, dėl, melšvas, plezdens, vidurnaktį, vidur-

dienį, laurų (Maironio Raštų I t. — Medviagalio kalnas, augštas, del, mēlsvas, plesdens, vidurnaktį, vidurdienį, liaurų). Tačiau šiaip jau Maironiui būdingesnės žodžių lytys ir priebalsių minkštinimo ar kietinimo atvejai palikti nekeisti; pvz., palikta: tuščia (prasme—tuščiai), griaudus (graudus) griaužia (graužia), matušėlė (motušėlė), matutė (motutė), Apolinas (Apolonas), Zeusas (Dzeusas), gražybė (grožybė), marė (maria), vaidelučių (vaidilučių), vaidentuvė (vaizduotė), mūšys (mūšis), rūpestys (rūpestis), ančkeliai (šunkeliai), diemantas (deimantas), antkrančiais (pakrantėmis), smeltys (smiltys), prityrei (patyrei), prityriamos (patiriamos) ir pan. Skyryba palikta tokia, kokia buvo Maironio, tik vietomis suvienodinant. Pvz., vienur Maironis išskiria žodžių grupes su jungtuku „kaip“, kitur neišskiria. Kadangi daugiausia jo skiriama, tai šiame leidinyje tatau nuosekliai padaryta iki galo.

ABĖCĖLINĖ KŪRINIŲ RODYKLĖ

Akys	142
Alpių viršūnės	189
Ant Drūkšės ežero	160
Ant Neapolio užtakos	120
Ant Punės kalno ties Nemunu	221
Apsaugok, viešpatie!	155
Ar aš kaltas	157
Aš norėčiau prikelti	118
Augo putinas	79
* * * [Bažnyčioj gieda „aleliuja“]	227
Čaura-pančasika	215
Čičinskas	164
Daina (Ar skauda man širdį? Oi ne, oi ne)	97
Daina (Už Raseinių, ant Dubysos)	95
Dainų šventei	220
Dyvitis	209
Draugo liūdesys	228
Duetas	176
Dvi žvaigždės	147
Džiovininkė	149
Eina garsas	126
Iš Danutės akių	205
* * * [Išliksiu aš gyvas paveiksle tame]	229
Išnyksiu, kaip dūmas	76
Išvažiuojant	207

Jaunos dienos	132
Jei kada pančiai nukris	81
J. St.	161
Jūratė ir Kastytis	178
Kai kam	217
Kam širdį davei?	202
Kas tas paslaptis suprastų	104
Ko siekiu ir alkstu	101
Kovoj dėl šviesesnės ateities	201
Kur bėga Šešupė	124
Laiškai	232
Lietuva brangi	173
Lietuva Didžiojo karo metu	186
Lietuvis ir giria	67
Liūdesys	151
Mano gimtinė	71
Mano moksladraugiams	108
Medvėgalio kalnas	182
Mergaitė	90
Milžinų kapai	112
Minija	74
Miškas ūžia	53
Mūzos pavojuje	137
Nebeužtvenksi upės	86
Nedaugel mūsų	55
Nenoriu sapnų	99
Neužmiršuolė gėlė	98
Nevėžis per karą	187
* * * [Ne vienas metas, risčia prabėgęs]	148
Nuo Birutės kalno	73
Nuolat verkšlenantiems politikams	225
Nutrūko — nesumegsi	194
Oi neverk, matušėle	69

Pasitikėjimas savimi	102
Paskutinis akordas	192
Pavasaris	89
Poeta	134
Poetui mirus	204
Poezija	153
Praeitis	68
Rigi Kulm	117
Rudens dienos	159
Rūtų vainikas	115
Saulei leidžiantis	141
Saulei tekant	88
Senatvė	130
Senelio skundas	56
* * * [Seniai aš laikiu išsiilgęs]	230
Skausmo balsas	106
Skausmo skundas	231
Skurdžioj valandoj	135
Slenka debesys pilkos	199
Smuikui griežiant	152
Sonnet à Victor Hugo	143
Spiauki, drauguži, į viską!	110
Sudieu	198
Sunku gyventi	60
Suoletis miške	203
Šatrijos kalnas	144
Širdis ir protas	196
Taip atsilyginta	139
Taip maža paramos	75
Taip niekas tavęs nemylės	61
Tėvynės dainos	93
Trakų pilis	65
Troškimai	116
* * * [Tu girele, tu žalioji]	54
Tupi šarka	92

Uosis ir žmogus	77
Užkeiktas Skapiškio varpas	212
Užmigo žemė	91
Užtrauksme naują giesmę	83
Vakaras ant ežero Keturių kantonų	128
Vakaro mintys	234
Varpai	190
Vasaros naktys	175
Vilija (Neris)	58
Vilnius	63
Viltis	163
Vintas	122

TURINYS

Maironio poezija. <i>L. Gineitis</i>	5
--	---

PAVASARIO BALSAI

Miškas ūžia	53
* * * [Tu girele, tu žalioji]	54
Nedaugel mūsų	55
Senelio skundas	56
Vilija (Neris)	58
Sunku gyventi	60
Taip niekas tavęs nemylės	61
Vilnius	63
Trakų pilis	65
Lietuvis ir giria	67
Praeitis	68
Oi neverk, matušėle	69
Mano gimtinė	71
Nuo Birutės kalno	73
Minija	74
Taip maža paramos	75
Išnyksiu, kaip dūmas	76
Uosis ir žmogus	77
Augo putinas	79
Jei kada pančiai nukris	81
Užtraukime naują giesmę	83
Nebeužtvenksi upės	86
Saulei tekant	88
Pavasaris	89
Mergaitė	90

Užmigo žemė	91
Tupi šarka	92
Tėvynės dainos	93
Daina (Už Raseinių, ant Dubysos)	95
Daina (Ar skauda man širdį? Oi ne, oi ne)	97
Neužmiršuo!ė gėlė	98
Nenoriu sapnų	99
Ko siekiu ir alkstu	101
Pasitikėjimas savimi	102
Kas tas paslaptis suprastų	104
Skausmo balsas	106
Mano moksladraugiams	108
Spiauki, drauguži, į viską!	110
Milžinų kapai	112
Rūtų vainikas	115
Troškimai	116
Rigi Kulm	117
Aš norėčiau prikelti	118
Ant Neapolio užtakos	120
Vintas	122
Kur bėga Šešupė	124
Eina garsas	126
Vakaras ant ežero Keturių kantonų	128
Senatvė	130
Jaunos dienos	132
Poeta	134
Skurdžioj valandoj	135
Mūzos pavojuje	137
Taip atsilyginta	139
Saulei leidžiantis	141
Akys	142
Sonnet à Victor Hugo	143
Šatrijos kalnas	144
Dvi žvaigždės	147
* * * [Ne vienas metas, risčia prabėgęs]	148
Džiovininkė	149
Liūdesys	151

Smuikui griežiant	152
Poezija	153
Apsaugok, viešpatie!	155
Ar aš kaltas	157
Rudens dienos	159
Ant Drūkšės ežero	160
J. St.	161
Viltis	163
Čičinskas	164
Lietuva brangi	173
Vasaros naktys	175
Duetas	176
Jūratė ir Kastytis	178
Medvėgalio kalnas	182
Lietuva Didžiojo karo metu	186
Nevėžis per karą	187
Alpių viršūnės	189
Varpai	190
Paskutinis akordas	192
Nutrūko — nesumegsi	194
Širdis ir protas	196
Sudieu	198
Slenka debesys pilkos	199
Kovoj dėl šviesesnės ateities	201
Kam širdį davei?	202
Suolelis miške	203
Poetui mirus	204
Iš Danutės akių	205
Išvažiuojant	207
Dyvitis	209
Užkeiktas Skapiškio varpas	212
Čaura-pančasika	215
Kai kam	217
Dainų šventei	220
Ant Punės kalno ties Nemunu	221
Nuolat verkšlenantiems politikams	225
* * * [Bažnyčioj gieda „aleliuja“]	227

Draugo liūdesys	228
* * * [Išliksiu aš gyvas paveiksle tame]	229
* * * [Seniai aš laukiu išsiilgęs]	230
Skausmo skundas	231
Laiškai	232
Vakaro mintys	234
P a a i š k i n i m a i	235
Abėcėlinė kūrinių rodyklė	257

МАЙРОНИС
ИЗБРАННЫЕ СОЧИНЕНИЯ

ТОМ I
На литовском языке

Redaktorius *P. Čiurlys* Dailininkas *E. Jurėnas*

Techn. redaktorius *V. Serapinas* Korektorė *A. Tarasevičienė*

Pasirašyta spaudai 1956.VII.17. LV 03449. Leidinio Nr. 1938. Tiražas 25.000 egz. Popierius 82×108¹/₃₂—4,063 pop. l.=13,32 sp. l.+4 įklijos; 8,73 leidyb. l. Spausdino valst. V. Kapsuko-Mickevičiaus v. spaustuvė Kaune, Lenino pr. 23. Užsak. Nr. 1825. Kaina 4 rb 60 kr

Государственное издательство художественной литературы Литовской ССР. Вильнюс, Кяпсуко 10. Отпечатано в типографии им. В. Кяпсукас-Мицкевичюс. Каунас, пр. Ленина 23.